

STRAFFELOVRÅDETS BETÆNKNING

OM

KONFISKATION

STRAFFELOVRÅDETS BETÆNKNING

OM

KONFISKATION

BETÆNKNING Nr. 355

1964

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	7
I. Hovedpunkter af de gældende regler om konfiskation.	9
A. Borgerlig straffelov m. v.	9
B. Særlovgivningen	10
II. Statistiske oplysninger om anvendelsen af konfiskation.	11
III. Principielle synspunkter vedrørende anvendelsen af konfiskation	13
IV. Kritik af den gældende lovgivning.	15
V. Udkast til lov om ændringer i borgerlig straffelov.	18
Bemærkninger til lovudkastet	20
VI. Bortfald af konfiskationsansvar.	39
VII. Særlovgivningens regler	43
Indledende bemærkninger.	43
Udkast til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser om kon- fiskation m. v.	46
Bemærkninger til lovudkastet	52
Paralleltekster vedrørende lovudkastet	61
VIII. Særligt om konfiskation efter saltvandsfiskeriloven m. v.	85
IX. Konfiskationsregler i den særlige for Grønland gældende lovgivning	88
Bilag: Den nordiske strafferetskomité's betænkning om konfiskation.	91
Forkortelser.	104

FORORD

Straffelovrådet blev nedsat ved justitsministeriets skrivelse af 3. oktober 1960.

I denne skrivelse udtales, at det påhviler rådet 1) efter justitsministeriets anmodning at afgive indstilling om strafferetlige lovgivningsspørgsmål og principielle spørgsmål vedrørende fastsættelsen af administrative bestemmelser af strafferetlig karakter og den praktiske gennemførelse af kriminalpolitiske foranstaltninger og 2) efter justitsministeriets nærmere bestemmelse at medvirke i det internationale strafferetlige samarbejde, herunder navnlig det nordiske strafferetlige lov-samarbejde.

Rådet fik følgende sammensætning:

Folketingets ombudsmand, professor, dr. jur. *Stephan Hurwitz*, formand,
professor, dr. jur. *Knud Waaben*, næstformand,

præsident for østre landsret *Erik Andersen*

og

rigsadvokat *H. Olafsson*.

Hvervet som sekretær for rådet er varetaget af kst. kontorchef i justitsministeriet *L. Nordskov Nielsen*.

Efter nedsættelsen af rådet er der pålagt dette følgende arbejdsopgaver:

A. Ved skrivelse af 5. oktober 1960 blev rådet anmodet om at afgive en udtalelse vedrørende nogle forslag til ændringer i borgerlig straffelov, som var indeholdt i et memorandum af juni 1960, udarbejdet af direktoratet for fængselsvæsenet. Disse forslag angik navnlig regler om fuldbyrdelsen af hæfte- og fængselsstraf. Samtidig blev rådet anmodet om en udtalelse om, hvorvidt der i øvrigt efter rådets opfattelse burde søges gennemført ændringer af de i straffelo-

vens kapitel 6 indeholdte regler om fængsel, bortset fra ungdomsfængsel, og hæfte.

Om disse spørgsmål har rådet afgivet en indstilling af 5. juli 1961 og en supplerende indstilling af juni 1963 (utrykte).

B. Efter at rådet i hovedsagen havde afsluttet behandlingen af de nævnte spørgsmål om straffuldbyrdelse, anmodede justitsministeriet i skrivelse af 24. august 1961 rådet om at tage spørgsmålet vedrørende konfiskation og bødestraf op til overvejelse.

G. I skrivelse af 4. maj 1962 anmodede justitsministeriet rådet om en udtalelse vedrørende et af ministeriet for Grønland udarbejdet udkast til lov om ændringer i kriminalloven for Grønland. Herom afgav rådet en indstilling af 30. maj 1962 (utrykt).

D. Ved justitsministeriets skrivelse af 29. oktober 1962 blev rådet anmodet om en udtalelse vedrørende konfiskationsreglerne i et foreløbigt udkast til saltvandsfiskerilov, som var udarbejdet af den under fiskeriministeriet nedsatte fiskerikommission. Om disse regler afgav rådet indstilling den 6. december 1962, jfr. iøvrigt nedenfor i kapitel VIII, s. 85.

E. I skrivelse af 10. oktober 1963 anmodede justitsministeriet rådet om at tage spørgsmålet om ændring af reglerne i borgerlig straffelovs kapitel 11 (Bortfald af den strafbare handlings retsfølger) op til overvejelse. I skrivelsen er det forudsat, at rådet i forbindelse hermed overvejer, om der bør søges gennemført ændringer af de regler om forældelse af strafansvar, som indeholdes i særlovgivningen.

Rådet har endnu ikke afsluttet behandlingen af dette spørgsmål.

Det under B omtalte kommissorium vedrørende konfiskation og bødestraf har følgende indhold:

»Justitsministeriet skal herved anmode straffelovrådet om at tage følgende to spørgsmål op til overvejelse:

1) Straffelovens og særlovgivningens regler om konfiskation.

Justitsministeriet forudsætter, at rådet under sin behandling af dette spørgsmål er opmærksom på det ønskelige i, at der så vidt muligt tilvejebringes ensartet nordisk lovgivning om konfiskation. Det bemærkes herved, at spørgsmålet om gennemførelse af sådan ensartet lovgivning af de nordiske landes justitsministre er forelagt den nordiske strafferechtskomité til behandling.

2) Straffelovens regler om bødestraf.

Man skal specielt anmode rådet om herunder at overveje mulighederne for gennemførelse af en ordning, hvorved anvendelsen af forvandlingsstraf begrænses. Det forudsættes, at rådet overvejer, om der her i landet bør søges gennemført lovregler svarende til den svenske lovgivning om bødeforvandling.

Da bødeforvandlingsstraf erfaringsmæssigt kommer til udståelse i et forholdsvis betydeligt omfang i sager angående overtrædelse af politivedtægternes bestemmelse om beru-

selse på offentligt sted, forudsætter man endvidere, at rådet særligt har opmærksomheden henvendt på mulighederne for en ændring af den praksis, der følges i disse sager.«

Medens rådet endnu ikke har afsluttet behandlingen af spørgsmålet om ændringer i straffelovens regler om bødestraf, afgiver rådet hermed betænkning vedrørende konfiskation.

I overensstemmelse med kommissoriet har rådet været opmærksom på det ønskelige i, at der så vidt muligt tilvejebringes ensartet nordisk lovgivning om konfiskation. Med henblik herpå har der været et samarbejde mellem rådet og den nordiske strafferechtskomité, hvoraf rådets næstformand er medlem. Dette samarbejde er udført på den måde, at der gennem næstformanden er sket en løbende udveksling af materiale og synspunkter mellem rådet og komiteen. Hertil kommer, at komiteens betænkning om konfiskation, der blev afgivet den 20. maj 1963, og som er optrykt som bilag til den her foreliggende betænkning (s. 91), har kunnet danne grundlag for rådets afsluttende behandling af spørgsmålet. I komiteens betænkning redegøres for, i hvilket omfang der under de nordiske forhandlinger er opnået enighed om, hvorledes reglerne om konfiskation bør udformes.

København, august 1964.

Erik Andersen.

H. Olafsson.

Stephan Hurwitz.

Formand.

Knud Waaben.

Næstformand.

L. Nordskov Nielsen.

Sekretær.

HOVEDPUNKTER AF DE GÆLDENDE REGLER OM KONFISKATION

A. Borgerlig straffelov m. v.

Den centrale bestemmelse om konfiskation indeholdes i straffelovens § 77, stk. 1, der har følgende indhold:

»Ved dom kan, når ikke andet særlig er bestemt, til fordel for statskassen inddrages

1) genstande, der er frembragt ved en strafbar handling eller har været brugt eller bestemt til at bruges ved en forsætlig lovovertrædelse, for så vidt de tilhører nogen for gerningen ansvarlig,

2) genstande, der må anses bestemt til at tjene et forbrydersk formål, når deres inddragelse af hensyn til retssikkerheden findes fornøden,

3) det ved en strafbar handling indvundne udbytte, for så vidt ingen kan gøre retsligt krav derpå, eller et beløb, der skønnes at svare dertil.«

Som det fremgår heraf, finder bestemmelsen, der efter § 2 principielt også gælder med hensyn til særlovsovertrædelser, kun anvendelse, »når ikke andet særlig er bestemt«. Bestemmelsen ændrer ikke ældre særlovsbestemmelser om konfiskation, og den er for væsentlige særlovsområders vedkommende fortrængt af nyere, specielle konfiskationsregler.

Området for konfiskationsregien i § 77 er herefter dels overtrædelser af straffeloven, dels overtrædelser af særlove, for så vidt disse ikke selv hjemler konfiskation. Dette område er i praksis meget begrænset. Det er kun i ret sjældne undtagelsestilfælde, at domstolene mener at burde sanktionere straffelovsovertrædelser med konfiskation, og flertallet af

de særlove, hvis overtrædelse skønnes at burde medføre konfiskation, indeholder selv hjemmel herfor.

Om indholdet af § 77, stk. 1, skal i øvrigt på dette sted kun fremhæves enkelte hovedpunkter:

Konfiskation efter § 77 er *fakultativ*, d. v. s. at det overlades til domstolene på grundlag af et skøn over den enkelte sags omstændigheder at afgøre, om konfiskation bør ske, og i bekræftende fald - inden for de i bestemmelsen fastsatte grænser - hvilket omfang konfiskationen bør have.

Når bortses fra den i nr. 2 hjemlede konfiskation, der er af rent politimæssig karakter, hjemler § 77 konfiskation af genstande, der er frembragt ved en strafbar handling (*produkter*) eller har været brugt eller bestemt til at bruges ved en forsætlig lovovertrædelse (*redskaber*), og af det ved en strafbar handling indvundne *udbytte*. Derimod er der ikke hjemmel til konfiskation af genstande, med hensyn til hvilke der på anden måde end her angivet er begået en strafbar handling (*»corpus delicti«*, som f. eks. indsmuglede eller i øvrigt ulovligt indførte varer).

I hovedsagen gælder det, at konfiskation forudsætter et *strafbart forhold*, d. v. s. 1) at en handling, der modsvarer den objektive gerningsbeskrivelse i en straffebestemmelse, er begået eller forsøgt begået (jfr. straffelovens § 21), eller at der foreligger medvirken til en sådan handling (jfr. straffelovens § 23), og 2) at der er handlet med den tilregnelser (forsæt eller uagtsomhed), som er en betingelse for strafansvar efter den pågældende bestemmelse (jfr. straffelovens § 19);

konfiskation af redskaber forudsætter dog forsætligt forhold (jfr. straffelovens § 77, stk. 1, nr. 1). Med hensyn til spørgsmålet om tilregnelighed henvises til bemærkningerne nedenfor.

Bestemmelsen i § 77 om konfiskation er imidlertid placeret i straffelovens 9. kapitel, hvis overskrift er »Andre retsfølger af den strafbare handling«. Konfiskation efter denne bestemmelse er således i formel henseende *ikke straf*. Under hensyn hertil og på grundlag af en nærmere fortolkning af straffelovens bestemmelser antages det da også, at der om betingelserne for konfiskation og om retsvirkningerne heraf i visse henseender gælder andre regler end med hensyn til straf. Efter straffelovens § 4 kan nye konfiskationsregler anvendes med tilbagevirkende kraft, selv om de er skærpende. Konfiskation kan ske, uanset om tiltalte er tilregnelig. Det personalitetsprincip, der gælder for strafansvar, og hvorefter kun personer, der har begået eller medvirket til en lovovertrædelse, er ansvarlige for denne, fraviges formentlig i et vist omfang. Reglerne om strafansvars bortfald ved forældelse og død gælder ikke. Egentlig benådning kan ikke ske.

Om den nærmere fortolkning af straffelovens § 77 henvises til *Oluf H. Krabbe*, *Borgerlig Straffelov* (4. udg. 1947), s. 266-73, og *Stephan Hurwitz*, *Den danske Kriminalret*, Almindelig del, s. 568-98.

I forbindelse med straffelovens § 77 skal peges på to andre konfiskationsregler - uden for straffeloven - af en vis generel karakter, nemlig den *militære straffelovs* § 1, der indeholder en almindelig henvisning til borgerlig straffelovs almindelige del og dermed også til straffelovens § 77, samt § 113 i *kriminalloven for Grønland*, der i det væsentlige er i overensstemmelse med straffelovens § 77, jfr. nedenfor s. 88.

Endelig skal i denne sammenhæng anføres, at borgerlig straffelov ud over den al-

mindelige regel i § 77 indeholder to specielle konfiskationsregler i § 118 b og § 203, stk. 2.

B. *Særlovgivningen.*

Praktisk vigtigere end straffelovens § 77 er særlovgivningens konfiskationsregler. Sådanne regler indeholdes efter de oplysninger, rådet har tilvejebragt, i mere end et halvt hundrede særlove, og efter flere af disse love er konfiskation en regelmæssigt eller dog jævnlgt anvendt retsfølge. Der kan således henvises til fiskerilovgivningen, jagtloven, sundhedslovgivningen, afgiftslovgivningen, valutaloven, forskellige erhvervslove m. v., jfr. i øvrigt nærmere kapitel VII.

Disse konfiskationsregler adskiller sig ofte ret væsentligt fra straffelovens § 77.

Generelt kan de karakteriseres som mere *summarisk affattede*.

Ofte er de udformet således, at konfiskation er *obligatorisk*.

De er jævnlgt mere specificerede med hensyn til angivelse af *konfiskationsobjekter* end straffelovens § 77. I et ret betydeligt omfang er de desuden i denne henseende *videregående*. I flere særlove er der således hjemmel til konfiskation af »corpus delicti« (jfr. ovenfor s. 9), som f. eks. ulovligt udførte, indførte eller i øvrigt erhvervede varer, og til i stedet for redskaber, produkter eller corpus delicti at konfiskere de pågældende genstandes værdi.

Det fremgår vel i almindelighed af de pågældende bestemmelser eller den sammenhæng, hvori de er placeret, at konfiskation er betinget af *strafbart forhold*, jfr. s. 9, men undertiden er der uklarhed på dette punkt. Og med hensyn til spørgsmålet, hvorvidt konfiskation i øvrigt er undergivet de regler, der gælder om strafansvar eller om konfiskation efter straffeloven, savnes der i almindelighed vejledning i lovene.

II.

STATISTISKE OPLYSNINGER OM ANVENDELSEN
AF KONFISKATION

A. Den *officielle kriminalstatistik* indeholder ikke fuldstændige oplysninger om anvendelsen af konfiskation som strafferetlig retsfølge. I statistikens afdeling: »Straffesager pådømt ved retterne i i. instans« indeholdtes

dog indtil 1958 oplysninger om antallet af tiltalte, der i 1. instans var idømt konfiskation, fordelt på de forskellige sagstyper (for 1953-58 angives i parentes det samlede antal tiltalte i sagsgruppen):

Ar	Nævninge- sager	Statsadvokat- sager ved underret	Militære sager ved underret	Politisager	I alt
1933	—	—	—	—	58
1934	—	—	—	—	201
1935	—	—	—	—	69
1936	—	—	—	—	107
1937	0	118	0	43	161
1938	0	94	0	66	160
1939	0	88	0	83	171
1940	0	38	0	68	106
1941	0	66	0	882	948
1942	0	265	0	6938	7203
1943	0	508	0	4987	5495
1944	0	563	0	3444	4007
1945	1	500	1	3672	4174
1946	0	917	4	5213	6134
1947	0	685	3	6285	6973
1948	4	539	0	6145	6688
1949	0	310	6	2511	2827
1950	0	188	7	1445	1640
1951	0	267	6	976	1249
1952	0	179	2	1068	1249
1953	0 (94)	157 (9277)	0 (823)	819 (16772)	976 (26966)
1954	0 (86)	203 (9575)	1 (695)	676 (17997)	880 (28353)
1955	0 (75)	134 (9402)	1 (732)	513 (18555)	648 (28764)
1956	0 (92)	110 (9643)	3 (675)	677 (21465)	790 (31875)
1957	0 (82)	56 (9260)	0 (642)	680 (21636)	736 (31620)
1958	0 (60)	56 (8761)	0 (803)	1152 (21813)	1208 (31377)

Denne statistik omfatter ikke de indenretligt vedtagne konfiskationer, jfr. retsplejelovens § 936, eller de konfiskationer ved administrativ afgørelse, som kan ske efter visse afgiftslove og efter nogle af de under landbrugsministeriet hørende erhvervslove. Alligevel er statistikken i visse henseender illu-

strerende. Den viser, hvorledes konfiskation ganske overvejende anvendes i politisager og dermed i anledning af overtrædelser af særlovgivningen. Den vidtgående anvendelse af konfiskation i 1940'erne beror på disse års restriktionslovgivning på det økonomiske område. Når også tallene for statsadvokat-

sagers vedkommende i disse år er ret betydelige, må det, for så vidt angår tiden efter 1945, ses på baggrund af landssvigersagerne, herunder værnemagersagerne, der var statsadvokatsager. Hertil kommer, at et ikke ubetydeligt antal statsadvokatsager, f. eks. tyveri- og hælerisager, omfattede forhold, der, hvis de havde foreligget isoleret, skulle have været behandlet under politisager, f. eks. ulovlig handel med rationeringsmærker. De senere års nedgang i antallet af konfiskationsdomme afspejler faldet i antallet af krisesager m. v. Den pludselige stigning i 1958 skyldes sandsynligvis det øgede antal sager efter færdselsloven om konfiskation af ulovligt udborede motorcylindre på knallerter.

På grundlag af *statsregnskab*erne kan der gives oplysninger om statens konfiskationsindtægter. Disse oplysninger er for finansårene 1948/49-1962/63 samlet i nedenstående tabel. Tallene omfatter ikke konfiskationer i henhold til lovgivningen vedrørende retsopgøret efter krigen; endvidere er administrative konfiskationer, herunder toldlovskonfiskationer - i hvert fald stort set - holdt uden for disse tal; det samme gælder meravancer inddraget i henhold til monopollovens § 16 og den tilsvarende bestemmelse i den ældre prislovgivning. De anførte beløb omfatter ikke alene konfiskerede pengebeløb, men også provenuer fremkommet ved realisation af konfiskerede ting.

B. *Rigs politichef ens årsberetninger* for 1948-1962 indeholder oplysninger om de samlede konfiskationsbeløb og antallet af idømte og indenretligt vedtagne konfiskationer. Disse oplysninger er samlet i nedenstående tabel:

År	Konfiskationsbeløb i kr. ¹⁾	Antal idømte og vedtagne konfiskationer ²⁾
1948	33.042.969	8.572
1949	13.556.628	3.942
1950	13.032.253	2.097
1951	7.279.321	1.514
1952	4.869.470	1.795
1953	8.214.535	1.452
1954	5.995.037	1.076
1955	6.126.236	757
1956	6.253.911	922
1957	4.548.072	968
1958	7.467.386	368
1959	3.941.774	342
1960	2.048.562	352
1961	526.952	318
1962	1.631.122	374

¹⁾ Ifølge oplysninger fra rigspolitichef embedet må det påregnes, at der i disse tal, der kun skulle omfatte konfiskerede *pengebeløb*, i et vist omfang indgår værdiansættelser for konfiskerede genstande.

²⁾ Tallene for 1956-62 omfatter kun antallet af *pengekonfiskationer*; tidligere spurgtes i det statistiskema, som politikredsene udfyldte, om antallet af *idømte konfiskationer*, og der er næppe fulgt nogen ensartet praksis med hensyn til medtagelse af tingskonfiskationer.

Finansår	Indkomst beløb i kr.
1948-49	10.713.000
1949-50	8.573.000
1950-51	5.749.000
1951-52	3.781.000
1952-53	6.197.000
1953-54	6.018.000
1954-55	4.047.000
1955-56	3.417.000
1956-57	2.470.000
1957-58	2.569.000
1958-59	2.147.000
1959-60	2.027.000
1960-61	1.481.000
1961-62	1.273.000
1962-63	1.231.000

III.

PRINCIPIELLE SYNSPUNKTER VEDRØRENDE ANVENDELSEN AF KONFISKATION

A. Af væsentlig betydning for en bedømmelse af konfiskationens hensigtsmæssighed som strafferetlig reaktion er, om konfiskationen opfylder kriminalpolitisk relevante formål, der ikke eller ikke på en lige så hensigtsmæssig måde kan forfølges gennem straf.

Konfiskationsinstituttets formål og funktion lader sig ikke entydigt bestemme, men er bl. a. afhængig af konfiskationens objekt:

1) *Udbyttekonfiskation* må påregnes at have en præventiv betydning gennem dens markering af, at det »ikke kan betale sig at begå forbrydelser«. Den virker desuden som en imødekommelse af en almindelig retsopfattelse, hvorefter det ville være anstødeligt, om en lovovertræder efter straffesagens afslutning kunne beholde det ved lovovertrædelsen indvundne udbytte. Udbyttekonfiskationens lighed med civilretlige retsinstitutter som vindikation og fralæggelse af ugrundet berigelse er egnet til yderligere at illustrere grundlaget for denne konfiskationsform.

2) Konfiskation af *genstande, der er brugt eller bestemt til at bruges ved en strafbar handling (redskaber)*, kan være nødvendig for at afværge fare, der er forbundet med genstandens objektive egenskaber eller med gerningsmandens fortsatte besiddelse af genstanden. Men også bortset fra tilfælde, hvor et sådant hensyn gør sig gældende, kan konfiskation af redskaber formentlig være hensigtsmæssig. Det vil antagelig efter omstæn-

dighederne kunne have en særlig pædagogisk effekt over for lovovertræderen og dermed en særlig specialpræventiv betydning, at han fratages selve det redskab, med hvilket han har begået lovovertrædelsen. Endvidere kan der efter rådets opfattelse heller ikke ved overvejelserne af redskabskonfiskationens hensigtsmæssighed bortses fra, at det kan være meget stødende for den almindelige retsbevidsthed, hvis gerningsmanden beholder - og navnlig hvis han efter en beslaglæggelse får tilbageleveret — de genstande (indbrudsværktøj m. v.), som er anvendt ved lovovertrædelsen.

Et særligt spørgsmål er redskabskonfiskationens delighed kan der vel næppe ved konfiskation af redskaber opnås en generalpræventiv virkning, som ikke lige så godt kunne opnås gennem straf, eventuelt ved anvendelse af tillægsbøde. På den anden side må det nok erkendes, at anvendelse af konfiskation faktisk kan medføre en skærpelse af det økonomiske ansvar, som i praksis ikke ville blive opnået alene gennem anvendelse af bødestraf; konfiskationen kan medføre en generalpræventiv effekt, som vel formelt kunne, men i praksis ikke ville blive opnået gennem bøde. Rådet finder det væsentligt at pege på, at en sådan skærpelse af det økonomiske ansvar kan betyde, at anvendelse af frihedsstraf på det pågældende område bliver upåkrævet.

3) Hvad der ovenfor er anført om redskabskonfiskationens positive funktioner, gælder til dels også med hensyn til konfiskation af

genstande, der er frembragt ved en strafbar handling (produkter), og genstande, med hensyn til hvilke der i øvrigt er begået en sådan handling (*corpus delicti*). Undertiden vil konfiskation af disse typer af genstande have en tilsvarende funktion som udbyttekonfiskation; dette gælder f. eks. ved konfiskation af ulovligt indførte varer, der er mangelvarer her i landet. Bortset fra sådanne særlige tilfælde synes konfiskation af *corpus delicti*, der som tidligere nævnt kun er hjemlet i særlovgivningen, navnlig at finde sted i to principielt forskellige øjemed: afværgelse af fare (sundhedslovgivning og anden lovgivning vedrørende farlige genstande, f. eks. våben) og skærpelse af det økonomiske ansvar (valutaloven m. v.). I de sidstnævnte tilfælde sker konfiskationen overvejende med generalpræventivt formål og kan til dels ligestilles med en tillægsbøde, jfr. herved bemærkningerne ovenfor vedrørende redskabskonfiskation.

Der henvises i forbindelse med foranstående betragtninger til bemærkningerne om konfiskationens retlige karakter i *Hurwitz, Konfiskation*, s. 265 ff, og *Hurwitz, Almindelig del*, s. 572-74.

Ovenfor er konfiskationsinstituttets positive funktioner skitseret. Som allerede indledningsvis anført varierer disse funktioner efter konfiskationsobjekterne, og for hver type af objekter, f. eks. redskaber, må regnes med flere forskellige funktioner. Om samtlige disse funktioner kommer i betragtning, og hvorledes det forholder sig med hensyn til deres indbyrdes betydning, vil i høj grad være afhængig af konkrete omstændigheder.

B. Samtidig med at konfiskationsinstituttet kan have hensigtsmæssige funktioner som et led i det strafferetlige reaktionssystem, kan der til dets anvendelse være knyttet betæn-

keligheder, hvis betydning beror på lovgivningens udformning og de i praksis fulgte retningslinier.

Med udgangspunkt i gældende lovgivning og praksis skal navnlig peges på følgende:

Anvendelsen af konfiskation medfører typisk, at sanktionsfastsættelsen bliver mindre nuanceret, end de i øvrigt fulgte principper for straffastsættelse tilsiger, og kan ofte medføre en sådan skærpelse af den samlede reaktion, at denne ikke står i rimeligt forhold til lovovertrædelsens betydning. Konfiskation vil i højere grad end straf kunne medføre skadevirkninger for andre end den skyldige, således dennes pårørende. Den omstændighed, at konfiskation formelt falder uden for strafbegrebet, indebærer erfaringsmæssigt en risiko for, at anvendelsen af konfiskation, herunder konfiskation af udpræget pønalt karakter, på betænkelig måde sker uden iagttagelse af strafferetlige principper.

Vægten af disse betænkeligheder varierer såvel efter konfiskationsobjektets art som efter de konkrete omstændigheder. Generelt kan det siges, at betænkelighederne gør sig stærkest gældende med hensyn til konfiskation af redskaber, produkter og *corpus delicti* eller værdien af disse genstande i tilfælde, hvor denne konfiskation alene har det formål — typisk af hensyn til generalpræventionen — at gøre det strafferetlige ansvar mere føleligt. Navnlig konfiskation af *corpus delicti* eller værdien heraf kan medføre, at den samlede reaktion får et sådant omfang, at den ikke står i rimeligt omfang til lovovertrædelsens betydning.

Det er dog rådets opfattelse, at det er muligt at udforme lovgivningen og tilrettelægge retspraksis på en sådan måde, at de her anførte betænkeligheder i hovedsagen kan fjernes uden at svække konfiskationsinstituttets værdi.

IV.

KRITIK AF DEN GÆLDENDE LOVGIVNING

A. Tidligere anførte synspunkter.

Der synes efterhånden at have fæstnet sig den opfattelse, at den gældende lovgivning vedrørende konfiskation ikke er tilfredsstillende.

I *Stephan Hurwitz*, Konfiskation i anledning af begåede lovovertrædelser (1930), blev der givet en kritisk vurdering af konfiskationsreglerne såvel i straffeloven af 1866 og i særlovgivningen som i de dengang foreliggende udkast og forslag til en ny borgerlig straffelov.

I øvrigt er det navnlig i de senere år, at kritiske synspunkter er fremkommet.

I den i 1949 afgivne *kommissionsbetænkning vedrørende ændringer i borgerlig straffelovs kapitler 12-13* udtales (s. 21), »at reglerne i straffelovens § 77 og lignende bestemmelser i særlovgivningen om konfiskation af bestemte genstande og beløb ved lejlighed bør tages op til revision«.

I *Stephan Hurwitz*, Den danske kriminalret, Almindelig del (1952), fremhæves, at der utvivlsomt på flere punkter er trang til ændringer i gældende konfiskationsregler og -praksis (s. 568-598, navnlig 575-76).

På det 20. nordiske juristmøde i Oslo, den 23.-25. august 1954, var et af forhandlings-emnerne »Konfiskation som følge af lovovertrædelse«. Forud for mødet havde referenten, professor *Hurwitz*, udarbejdet et forhandlingsgrundlag, indeholdende en række teser vedrørende spørgsmålet om, hvorledes konfiskationsinstituttet bør udformes i lovgivning og retspraksis. Dette forhandlingsgrundlag er optrykt som bilag IV i »For-

handling på det tyvende nordiske juristmøde« (Oslo 1956), der s. 105-133 indeholder gengivelse af indlæggene på mødet. Fra flere sider blev der givet udtryk for ønskeligheden af et nordisk samarbejde om en reform på konfiskationsrettens område.

I forlængelse heraf blev spørgsmålet taget op på *Nordisk Råds 3. session i januar-februar 1955*, °S rådet vedtog følgende rekommandation: »Nordiska rådet rekommenderar regeringerna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna att åstadkomma större likformighet i dessa länders lagstiftning rörande konfiskation.«

Spørgsmålet blev derefter drøftet af *Nordisk udvalg for lovsamarbejde* på udvalgets møde i Oslo i maj 1955. På mødet blev det vedtaget, at der i hvert af landene skulle udarbejdes en oversigt over den gældende lovgivning vedrørende konfiskation.

Sådanne oversigter blev derefter udarbejdet i Danmark, Finland, Norge og Sverige. I Sverige blev der desuden i 1960 afgivet en af professor, jur. dr. *Hans Thornstedt* udarbejdet betænkning »Förverkande på grund av brott« (SOU 1960:28) indeholdende forslag til visse ændringer i de svenske konfiskationsregler. I Danmark udarbejdede *L. Nordskov Nielsen* en »Redegørelse vedrørende dansk lovgivning om konfiskation« (stencileret, 1959).

B. Rådets synspunkter.

Rådet har ikke fundet tilstrækkelig anledning til i enkeltheder at tage stilling til den ovenfor omtalte kritik. Denne bygger i væ-

sentlig grad på den lovgivning og praksis, der udviklede sig under krigen og i efterkrigsårene, og som beroede på de da foreliggende særlige kriseforhold. Kritikken har dog også i nogen grad angået den lovgivning, der ikke er begrundet i kriseforhold, og denne kritik har rådet i betydeligt omfang kunnet tilslutte sig. Rådet finder, at der på en række punkter er trang til ændringer i den gældende lovgivning. Medens der ivotrigt henvises til det af rådet udarbejdede lovudkast og bemærkningerne hertil, skal der her alene peges på nogle hovedpunkter.

i) Den nuværende *lovgivningsmæssige struktur* er uheldig. Formelt set er straffelovens § 77 hovedbestemmelsen om konfiskation. Denne bestemmelse, der bygger på indgående overvejelser, er udformet på en forholdsvis udførlig måde og indeholder i flere henseender en tilfredsstillende løsning på de problemer, der opstår i forbindelse med anvendelse af konfiskation. Bestemmelsen har imidlertid ikke i praksis noget stort anvendelsesområde. Som tidligere anført anvendes konfiskation overvejende som retsfølge i anledning af særlovsovertrædelser og da med hjemmel i vedkommende særlove. Disse særlovsregler er gennemgående utilfredsstillende. Deres indhold synes hverken at bygge på nogen principiel stillingtagen til konfiskation som kriminalretlig retsfølge eller på nogen indgående overvejelse af det praktiske behov for konfiskation på vedkommende specialområde. De er som regel så summariske i deres udformning, at de lader væsentlige spørgsmål henstå uløste, jfr. ovenfor s. io. Det er klart, at en sådan lovgivningsmæssig ordning medfører en fare for, at retspraksis kommer til at savne tilstrækkeligt faste retningslinier.

Det nuværende lovtekniske system rejser også en række tvivlsspørgsmål vedrørende forholdet mellem straffelovens og særlovgivningens konfiskationsregler. Der opstår således spørgsmål, om objekter, der ikke er omfattet af særbestemmelserne, men derimod af straffelovens § 77, stk. 1 (nr. 1-3), kan

konfiskeres i medfør af denne regel, – om de i straffelovens § 77 fastsatte betingelser for konfiskation finder anvendelse i det omfang, særlovene ikke indeholder modstående regler – og om der kan ske konfiskation af objekter, der er omfattet af såvel straffelovens § 77 som vedkommende særlov, i tilfælde, hvor betingelserne i § 77 er opfyldt, uden at særlovens (strengere) betingelser er opfyldt.

Det er rådets opfattelse, at reglerne om konfiskation bør søges samlet i straffeloven. Dette er i overensstemmelse med den ordning, der er fulgt med hensyn til andre strafretlige retsfølger, f. eks. frakendelse af rettigheder, og vil indebære en tiltrængt forenkling af konfiskationslovgivningen. En tilfredsstillende regulering af konfiskationsinstituttet kræver forholdsvis udførlige regler, som vanskeligt lader sig indarbejde i de forskellige speciallove. En samling af konfiskationsreglerne i straffeloven kan medvirke til at sikre, at retspraksis på de forskellige retsområder udvikler sig efter fastere og mere ensartede retningslinier.

2) Flere af særlovgivningens konfiskationsregler er *obligatoriske*, således at domstolene tvinges til at konfiskere under de i bestemmelsen angivne betingelser. Bestemmelser af denne art betegner en fravigelse af de i straffelovgivningens i øvrigt fulgte principper, hvorefter der tilkommer domstolene en betydelig frihed med hensyn til valg af strafferetlig reaktion, og er reelt uheldige, for så vidt som der på ethvert område på forhånd må påregnes at kunne forekomme tilfælde, hvor konfiskation er upåkrævet eller endog urimelig, jfr. herved den nordiske strafferetskomité's betænkning, nedenfor s. 94. Også på visse områder, hvor konfiskationsreglerne ikke er obligatoriske, har der vist sig at være et behov for gennem en ny lovgivning og forarbejder hertil at søge at markere, hvilke funktioner konfiskationsinstituttet bør have inden for reaktionssystemet, og dermed at angive grænser for dets anvendelsesområde.

- 3) Der er trang til en klargørelse af, i for straf gældende *personalltets princip*, hvor-
hvilket omfang det er forsvarligt at *fri- efter* ansvaret kun påhviler personer, der
gøre konfiskationen fra betingelserne for har medvirket til det strafbare forhold.
- 4) Der tiltrænges en klarere stillingtagen til spørgsmålet om, hvorvidt det med hensyn
til konfiskation er forsvarligt at fravige det
- 5) Der savnes videregående regler om ad- gang til i stedet for konfiskation af en gen-
stand at konfiskere dennes *værdi*.
- 6) Der er trang til at gøre konfiskations- instituttet mere smidigt, bl. a. ved at under-
strege muligheden for *delvis konfiskation*.

V.

UDKAST TIL LOV OM ÆNDRINGER I BORGERLIG STRAFFELOV

I borgerlig straffelov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 284 af 1. juli 1963, foretages følgende ændringer.

1. I § 4, stk. 1, ændres
»70-77« til »70-76«.
2. § yy ophæves, og i stedet indsættes:

»§ 77.

Stk. 1. Udbyttet ved en strafbar handling eller et hertil svarende beløb kan helt eller delvis konfiskeres. Savnes der fornødent grundlag for at fastslå beløbets størrelse, kan der konfiskeres et beløb, som skønnes at svare til det indvundne udbytte.

Stk. 2. Såfremt det må anses for påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser, eller særlige omstændigheder i øvrigt taler derfor, kan der ske konfiskation af

- 1) genstande, der har været brugt eller bestemt til at bruges ved en strafbar handling,
- 2) genstande, der er frembragt ved en strafbar handling, og
- 3) genstande, med hensyn til hvilke der i øvrigt er begået en strafbar handling.

Stk. 3. I stedet for konfiskation af de i stk. 2 nævnte genstande kan der konfiskeres et beløb svarende til deres værdi eller en del heraf.

Stk. 4. I stedet for konfiskation efter stk. 2 kan der træffes bestemmelse om foranstaltninger vedrørende genstandene til forebyggelse af yderligere lovovertrædelser.

Stk. 5. Når en forening opløses ved dom, kan dens formue, arkiv, protokoller og lignende konfiskeres.

§ 77 a.

Stk. 1. Konfiskation efter § 77, stk. 1, kan ske hos den, hvem udbytte er tilfaldet umiddelbart ved den strafbare handling.

Stk. 2. Konfiskation af de i § 77, stk. 2 og 3, nævnte genstande og værdier kan ske hos den, der er ansvarlig for lovovertrædelser, og hos den, på hvis vegne han har handlet.

Stk. 3. Særlig sikrede rettigheder over genstande, der konfiskeres, bortfalder kun efter rettens bestemmelse under betingelser svarende til de i stk. 2 anførte.

Stk. 4. Har en af de i stk. 1 og 2 nævnte personer efter den strafbare handling foretaget dispositioner over udbytte eller genstande af den i § 77, stk. 2, omhandlede beskaffenhed eller rettigheder herover, kan det overdragne eller dets værdi konfiskeres hos erhververen, såfremt denne var bekendt med det overdragnes forbindelse med den strafbare handling eller har udvist grov uagtsomhed i denne henseende, eller hvis overdragelsen er sket som gave.

§ 77 b.

Stk. 1. Sker der konfiskation efter § 77, stk. 1, og har nogen erstatningskrav i anledning af lovovertrædelser, kan det kon-

fiskerede anvendes til dækning af erstatningskravet.

Stk. 2. Det samme gælder genstande og værdier konfiskeret efter § 77, stk. 2-3, såfremt der ved dommen træffes bestemmelse derom.

Stk. 3. Har den dømte i et af de ovenfor nævnte tilfælde betalt den forurettede erstatning efter dommen, nedsættes konfiskationsbeløbet tilsvarende.

8 77 c.

Genstande, som på grund af deres beskaffenhed i forbindelse med andre foreliggende omstændigheder må befrygtes at ville blive brugt ved en strafbar handling, kan konfiskeres, for så vidt det må anses for påkrævet for at forebygge den strafbare handling. § 77, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse.«

3. § 118 b ophæves.

BEMÆRKNINGER TIL LOVUDKASTET

Til nr. 1.

Borgerlig straffelovs §§ 3-5 angår tilfælde, hvor den ved en handlings pådømmelse gældende straffelovgivning er forskellig fra den, der gjaldt ved handlingens foretagelse. I § 3 bestemmes, at spørgsmålet om strafbarhed og *straf* i sådanne tilfælde skal afgøres efter den senere lov, men dog således, at afgørelsen ikke derved må blive strengere end efter den tidligere lov. Dette princip, der undertiden formuleres på den måde, at skærpende straffebestemmelser ikke har tilbagevirkende kraft, er fraveget ved § 4, stk. 1, hvorefter spørgsmålet om, hvorvidt en strafbar handling skal medføre retsfølger af sådan art som nævnt i §§ 56-61, 70-77 og 79, afgøres efter den ved handlingens påkendelse gældende lovgivning. Om andre retsfølger af en strafbar handling bestemmer § 4, stk. 2, at de kun indtræder, når dette var hjemlet også efter den ved handlingens foretagelse gældende lovgivning.

Det følger af den i § 4, stk. 1, indeholdte henvisning, at spørgsmålet om konfiskation efter § 77 i anledning af strafbart forhold alene afgøres efter pådømmelsestidens lov. Det kan være tvivlsomt, i hvilket omfang det samme gælder konfiskation efter bestemmelser i særlovgivningen, jfr. *Hurwitz*, Almindelig del, s. 188.

Såfremt § 4 opretholdes i sin nugældende udformning, vil de af rådet foreslåede skærper af § 77 — og eventuelt fremtidige skærper af særlovgivningens konfiskationsregler — få tilbagevirkende kraft. Under hensyn til, at konfiskation i væsentlig grad har en pønalt karakter, må dette anses for principielt betænkeligt. I betragtning af den vidtgående karakter, som allerede de gældende

konfiskationsregler har, er der ikke noget praktisk behov for at give skærper af disse regler tilbagevirkende kraft, heller ikke for så vidt angår konfiskation uden pønalt karakter.

Rådet foreslår herefter, at den i § 4, stk. 1, indeholdte henvisning til § 77 ophæves, hvilket betyder, at konfiskation bliver omfattet af § 4, stk. 2, og derfor kun kan finde sted, for så vidt den er hjemlet også efter den lovgivning, der gjaldt ved den strafbare handlingens foretagelse.

Det bemærkes, at ændringen vil være uden betydning med hensyn til den i § 77 c foreslåede konfiskationsregel vedrørende absolut farlige ting m. v., idet konfiskation efter denne bestemmelse ikke er betinget af, at en strafbar handling er begået eller forsøgt begået.

Til nr. 2.

Den gældende regel i § 77 foreslås afløst af et mere omfattende sæt af regler om konfiskation udformet i §§ 77-77 c.

Systematikken er følgende: §§ 77-77 b indeholder almindelige regler, medens § 77 c er af speciel karakter. § 77 angiver konfiskationsobjekter og de almindelige konfiskationsbetingelser. § 77 a vedrører spørgsmålet om, hos hvem konfiskation kan ske, og § 77 b angår forholdet mellem statens konfiskationskrav og eventuelle forurettedes erstatningskrav.

Til § 77.

Forslagets § 77 nævner de kategorier af genstande, med hensyn til hvilke der skal gælde en almindelig fakultativ adgang til konfiskation, nemlig 1) forbrydelsens udbytte, 2) for-

brydeisens redskab, 3) forbrydelsens produkter eller frembringelser, 4) forbrydelsens genstand og 5) pengebeløb, som helt eller delvis svarer til værdien af et af de under 1-4 nævnte objekter. I det følgende skal der gøres nogle bemærkninger om de enkelte konfiskationsobjekter og de nærmere betingelser for konfiskation, som følger af udkastets regler.

A. *Typer af konfiskationsobjekter m. v.*

1) Bestemmelsen i *stk. 1* hjemler ligesom den gældende regel i § 77, stk. 1, nr. 3, en almindelig adgang til konfiskation af det ved en strafbar handling indvundne *udbytte*. Efter rådets opfattelse, jfr. ovenfor s. 13, er udbyttekonfiskation den konfiskationsform, der har den klareste begrundelse, og som indebærer de færreste betænkeligheder. Det bør være en typisk følge af en strafbar handling, at det indvundne udbytte konfiskeres, for så vidt det ikke fratages lovovertræderen ved gennemførelse af vindikations- eller erstatningskrav. Også bortset fra de sidstnævnte tilfælde kan der dog forekomme tilfælde, hvor udbyttekonfiskation bør undlades. Dette gælder visse tilfælde, hvor udbyttet ikke længere er i behold, og som til dels vil blive berørt nedenfor. Reglen om udbyttekonfiskation må således fortsat udformes som en fakultativ bestemmelse.

2) *Stk. 2* modsvarer (til dels) den gældende regel i § 77, stk. 1, nr. 1, hvorefter der kan ske konfiskation af »genstande, der er frembragt ved en strafbar handling eller har været brugt eller bestemt til at bruges ved en forsættelig lovovertrædelse . . .«.

I forhold til denne sidstnævnte regel betegner udkastets § 77, stk. 2, både udvidelser og begrænsninger.

a) En *udvidelse* er det således, når der i § 77, stk. 2, foreslås tilvejebragt hjemmel for konfiskation ikke alene af *redskaber* og *produkter*, men også (nr. 3) af »genstande, med hensyn til hvilke der i øvrigt er begået en strafbar handling« (*corpus delicti*). Konfiska-

tion af *corpus delicti* er nok den af de praktiske konfiskationsformer, der indebærer de væsentligste betænkeligheder. Dette har sammenhæng med, at den for en række områders vedkommende har en rent pønål karakter og for så vidt i realiteten er en tillæggsbøde i konfiskationens form, jfr. ovenfor s. 14. På den anden side må det erkendes, at det på flere særlovsområder er påkrævet at have hjemmel for konfiskation af *corpus delicti*. Hvis straffelovens § 77 ikke udvides til at omfatte sådanne genstande, bliver konsekvensen, at der ved siden af § 77 må opretholdes et ikke ubetydeligt antal særlovsbestemmelser. Herimod taler væsentlige synspunkter, jfr. ovenfor s. 16. Rådet har derfor ment at burde foretrække, at der i § 77 - til afløsning af særlovsbestemmelserne — optages en hjemmel til konfiskation af *corpus delicti*. Men man ønsker samtidig stærkt at understrege, at der ikke herved tilsigtes nogen videregående praksis med hensyn til konfiskation af de her omhandlede genstande. Tværtimod er det rådets opfattelse, at der fremtidig må udvises megen tilbageholdenhed med hensyn til denne konfiskationsform. Der bør derfor navnlig" i den her omhandlede henseende lægges vægt på den af rådet foreslåede almindelige begrænsning i indledningen til *stk. 2*, som omtales nedenfor.

b) Medens den gældende regel i § 77, stk. 1, nr. 1, indeholder en almindelig hjemmel til konfiskation af en forbrydelsens redskaber og produkter, foreslås i udkastets § 77, stk. 2, med hensyn til disse genstande og med hensyn til *corpus delicti* en *begrænsning* ved formuleringen: »Såfremt det må anses for påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser, eller særlige omstændigheder i øvrigt taler derfor . . .«. Der er ovenfor s. 14 peget på de betænkeligheder, der er forbundet med en for bred anvendelse af disse konfiskationsformer, og rådet må derfor anse det for rigtigst, at der i lovteksten gives udtryk for den tilbageholdenhed, der må udvises.

Den klareste begrundelse for konfiskation

af de i stk. 2 nævnte genstande foreligger, når konfiskationen er »påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser«. Med dette udtryk sigtes ikke alene til tilfælde, hvor genstandene efter deres beskaffenhed er farlige; i sådanne tilfælde vil konfiskation iøvrigt jævnlige kunne ske også efter udkastets § 77 c. Udtrykket giver desuden grundlag for konfiskation af ordinære brugsting, når der efter de foreliggende oplysninger er grund til at befrygte, at tiltalte vil benytte dem til nye lovovertrædelser, hvis de ikke konfiskeres.

Rådet mener ikke, at adgangen til genstandskonfiskation kan begrænses til tilfælde, hvor det ovenfor omtalte hensyn til forebyggelse af nye lovovertrædelser gør sig gældende, og foreslår derfor herudover en adgang til konfiskation, når »særlige omstændigheder i øvrigt taler derfor«.

Man mener, at denne sidstnævnte formulering giver udtryk for, at genstandskonfiskation ikke bør ske rutinemæssigt, og således indeholder en opfordring til domstolene om i det enkelte tilfælde at foretage en prøvelse af, om konfiskationen tjener et væsentligt kriminalpolitisk formål, som bør forfølges på denne måde, jfr. også den nordiske strafferetskomité, nedenfor s. 97. Der kan herved peges på 1) tilfælde, hvor det er i særlig grad stødende for den almindelige retsbevidsthed, at gerningsmanden beholder redskab eller produkt (tilsvarende synspunkt kan i sjældnere tilfælde gøre sig gældende med hensyn til corpus delicti), 2) tilfælde, hvor den ved lovovertrædelsen opnåede fordel kun kan fjernes ved konfiskation af produkter eller corpus delicti (f. eks. ulovligt indførte mangelvarer, der giver indehaveren en særlig fortrinsstilling), 3) tilfælde, hvor man kun ved at konfiskere corpus delicti kan forhindre, at der senere indvindes udbytte ved forhandling af varerne (ulovlig vareimport), og 4) tilfælde, hvor i øvrigt specialpræventive eller generalpræventive hensyn med særlig vægt tilsiger konfiskation. (70)

Der er grund til at fremhæve, at § 77 vedrører straffelovgivningen som helhed, og

at den omtalte begrænsning må ses på denne baggrund. De nævnte særlige omstændigheder kan tænkes regelmæssigt at foreligge i straffesager inden for et specielt retsområde, og det vil da være foreneligt med udkastet, at konfiskation på et sådant område bliver en regelmæssigt anvendt retsfølge, jfr. herved bemærkningerne s. 85 om konfiskation efter saltvandsfiskeriloven.

3) En adgang til i stedet for de i loven nævnte konfiskationsobjekter at konfiskere disses værdi er i de gældende regler i straffelovens § 77 alene hjemlet med hensyn til udbytte i stk. 1, nr. 3 (»udbytte . . . eller et beløb, der skønnes at svare dertil«). Derimod hjemler flere konfiskationsregler i særlovgivningen værdikonfiskation i relation til redskaber, produkter og corpus delicti, men denne værdikonfiskation er efter de fleste bestemmelser af subsidiær karakter, d. v. s. at den kun sker, hvis de pågældende genstande ikke længere er til stede (tilintetgjort, forbrugt eller videresolgt).

Udkastets § 77 opretholder (i stk. 1) den gældende regel om værdikonfiskation i relation til udbytte, men indeholder desuden i stk. 3 en regel om konfiskation af værdien af redskaber, produkter og corpus delicti. Bestemmelsen, der også forudsættes generelt anvendelig inden for særlovgivningen, hjemler, modsat de ovenfor omtalte særlovsbestemmelser, alternativ værdikonfiskation, d. v. s. at domstolene kan træffe bestemmelse om konfiskation af de pågældende genstandes værdi, selv om genstandene fortsat er til stede og for så vidt kunne konfiskeres. Forslaget om en udvidet adgang til værdikonfiskation er i overensstemmelse med synspunkter anført af den nordiske strafferetskomité, jfr. nedenfor s. 96.

Valget mellem genstands- og værdikonfiskation i det enkelte tilfælde må i første række bero på en vurdering af det konfiskationsformål, der gør sig gældende i sagen. Er dette formål alene at forebygge, at en genstand fortsat anvendes i forbindelse med strafbare forhold, bør konfiskationen naturligvis ret-

tes mod selve genstanden. Hvis denne ikke mere er til stede, synes det i og for sig uden formål at konfiskere dens værdi, men hensynet til ligelig afgørelsesmåde inden for en type af sager kan dog tilsige en værdikonfiskation også i sådanne tilfælde. Er konfiskationsformålet omvendt af rent pønalt karakter, kan det i almindelighed lige så godt tilgodeses ved en værdikonfiskation som ved en genstandskonfiskation; dog bør man næppe påtvinge tiltalte en værdikonfiskation i stedet for konfiskation af genstandene.

Det følger af formuleringen af udkastets § 77, stk. 3 («I stedet for konfiskation af de i stk. 2 nævnte genstande . . .»), at adgangen til værdikonfiskation ikke er videre end adgangen til genstandskonfiskation efter stk. 2. Værdikonfiskation kan ikke være »påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser« (i den betydning, hvori dette udtryk anvendes i stk. 2) og kan således kun ske, når »særlige omstændigheder i øvrigt taler derfor«, jfr. herom ovenfor s. 22.

4) Der skal i forbindelse hermed gøres nogle bemærkninger om *delvis konfiskation*. Den gældende lovgivning peger så vidt ses ikke i noget tilfælde på muligheden for delvis konfiskation. Imidlertid er det utvivlsomt, at de gældende regler, for så vidt de er fakultative, giver mulighed for sådan konfiskation. I retspraksis er delvis konfiskation imidlertid kun anvendt i meget begrænset omfang.

Det er under hensyn hertil, at rådet har ment at burde foreslå en formulering, der udtrykkeligt peger på mulighederne for delvis konfiskation (§ 77, stk. 1 og 3: »helt eller delvis« og »deres værdi eller en del heraf«). En sådan formulering er vel ikke anvendt i § 77, stk. 2, om genstandskonfiskation; for så vidt angår tilfælde, hvor flere genstande er impliceret i lovovertreedelsen, peger imidlertid allerede bestemmelsens fakultative karakter på muligheden for at begrænse konfiskationen til nogle af de pågældende genstande. Er kun en enkelt genstand impliceret, vil der som regel ikke foreligge noget praktisk spørgsmål om deling heraf,

men en delvis konfiskation kan da gennemføres som værdikonfiskation efter stk. 3. En vid adgang til værdikonfiskation er således af betydning for adgangen til delvis konfiskation.

5) Efter bestemmelsen i stk. 4 kan retten i stedet for konfiskation efter stk. 2 træffe bestemmelse om foranstaltninger vedrørende de pågældende genstande til forebyggelse af yderligere lovovertrædelser. Bestemmelsen er ny, men vil næppe få stor praktisk betydning. Den tager sigte på de tilfælde, hvor en konfiskation efter stk. 2 alene ville være begrundet i hensynet til at forebygge yderligere lovovertrædelser. Kan der i disse tilfælde ske en ændring af de pågældende genstande, således at faren for, at de vil blive benyttet til yderligere lovovertrædelser, fjernes, er det, der ellers ville være formålet med konfiskationen, tilgodeset, og denne kan undlades. Bestemmelsen rejser næppe praktiske problemer med hensyn til de omhandlede foranstaltningers fuldbyrdelse. I praksis vil de pågældende genstande være beslaglagt eller taget i bevaring under sagen, og politiet kan da med hjemmel i dommen foretage de pågældende foranstaltninger, inden genstanden tilbageleveres den dømte. - Der henvises til den nordiske strafferetskomité's betænkning, nedenfor s. 98.

B. *Nærmere om de forskellige typer af konfiskationsobjekter.*

1. *Udbytte.*

Ved udtrykket »udbytte« i udkastets § 77, stk. 1, sigtes til det oprindelige udbytte, d. v. s. de genstande, herunder penge, der er indvundet umiddelbart ved det strafbare forhold. Som nævnt vil der imidlertid sjældent i straffesager foreligge spørgsmål om konfiskation af dette oprindelige udbytte. I nogle tilfælde har det ikke på noget tidspunkt kunnet konkretiseres (overskud ved ulovlig forretningsvirksomhed), i andre tilfælde er det omsat på det tidspunkt, da straffesagen rej-

ses. Den praktisk relevante del af bestemmelsen i § 77, stk. i, er således reglen om konfiskation af et til udbyttet svarende beløb.

Bestemmelsen angår alene konfiskation af *erhvervet* udbytte; der foreslås ikke tilvejebragt hjemmel for — som efter den tidligere prislovgivning — at konfiskere *tilsigtet* udbytte.

Løvrigt indebærer den nærmere fastlæggelse af begrebet udbytte (eller et dertil svarende beløb) flere vanskelige problemer, hvoraf nogle skal omtales i det følgende.

a) For så vidt angår lovovertrædelser, hvorved der er påført nogen et tab, kan der tænkes en *konflikt mellem det offentliges konfiskationskrav og den forurettedes erstatnings- eller vindikationskrav*.

Efter den gældende regel i § 77, stk. 1, nr. 3, kan udbytte kun konfiskeres, »for så vidt ingen kan gøre retsligt krav herpå«.

Af forarbejderne fremgår, at denne begrænsning ikke alene sigter til tinglige rettigheder over udbyttegenstande, herunder vindikationskrav, men også til erstatningskrav, der er en følge af det strafbare forhold.

Når konfiskationsadgangen begrænses, for så vidt andre »kan gøre« krav på udbyttet, er det uklart, hvad denne begrænsning indebærer. Efter ordlyden synes den nærmest liggende fortolkning at være, at konfiskation er udelukket i det omfang, nogen har erstatningskrav. Det er dog antaget, at konfiskation kan ske uanset erstatningskrav, hvis der foreligger en faktisk hindring for dettes gennemførelse, jfr. højesteretsdommen i U 1916, s. 603, og *Hurwitz*, Almindelig del, s. 589, men anderledes *Jørgen Smith*, »Politiet«, 1954, s. 52. Også herudover er der i praksis sket konfiskation, uden at der er sket reduktion under hensyn til erstatningskrav. I tilfælde, hvor et muligt erstatningskrav fra den forurettede ikke er gjort gældende under straffesagen, er der således foretaget konfiskation af det fulde udbytte »med forbehold af trediemands bedre ret«. Det er dog ikke

muligt på grundlag af den foreliggende retspraksis at tegne noget klart billede af retstilstanden.

I rådets udkast er den nævnte begrænsning udeladt.

Udbyttekonfiskationens formål tilsiger, at den vinding, der er opnået ved lovovertrædelser, i alle tilfælde skal kunne fjernes fuldtud. Har lovovertræderen på dommens tidspunkt betalt erstatning, er hans udbytte reduceret, og det er da uden videre klart, at kun det således reducerede udbytte kan inddrages efter reglen om udbyttekonfiskation (udkastets § 77, stk. 1).

Den foreslåede vide adgang til udbyttekonfiskation uanset erstatningskrav indebærer, at konfiskation kan ske fuldtud i alle tilfælde, hvor erstatning ikke er betalt på domstidspunktet. Det vil dog i almindelighed være rettest at undlade konfiskation eller at reducere konfiskationskravet, hvis erstatningskravet gøres gældende under straffesagen og her tages til følge. Betydningen af den foreslåede udvidelse er således navnlig, at det klargøres, at udbyttet kan konfiskeres uden hensyntagen til erstatningskravet i tilfælde, hvor den forurettede 1) har givet afkald på kravet eller 2) endnu ikke har gjort det gældende, eller 3) hvor den forurettede er ubekendt eller ikke kan findes. Der sker ikke herved nogen tilsidesættelse af hensynet til den forurettede, som rejser sit krav senere; der foreslås i § 77 b en adgang for denne til dækning af erstatningskravet gennem konfiskationsprovenuet.

b) Det er ofte drøftet, om gældende bestemmelser om udbyttekonfiskation omfatter *brutto-* eller kun *nettoudbyttet*, jfr. således *Hurwitz*, Almindelig del, s. 586-87, *Jørgen Smith*, »Politiet«, 1953, s. 37, og 1954, s. 50 ff, og *Hurwitz*, Juristmødet 1954, s. 109 ff, samt specielt vedrørende pengelovsovertrædelserne (jfr. lov nr. 352 af 22. juli 1945) *Jørgen Damgaard*, U. 1947 B, s. 319 ff, *TV. P. Madsen-Mygdal*, U. 1949 B, s. 33 ff, og *Hurwitz*, Almindelig del, s. 583. Det er uden videre klart, at regnskabstekniske be-

grebsbestemmelser af brutto- eller nettoudbytte ikke er afgørende for det konfiskationsretlige udbyttebegreb. Dette begreb bør bestemmes ud fra de synspunkter, som bærer bestemmelsen om udbyttekonfiskation. Dette betyder, at det bør fastlægges således, at konfiskation fjerner den ved lovovertrædelsen indvundne berigelse og derved markerer, at overtrædelsen »ikke har kunnet betale sig«. Med udgangspunkt i dette synspunkt kan det som hovedregel fastslås, at kun udbyttet med fradrag af de udgifter, der er afholdt i forbindelse med dets indvinding, bør kunne konfiskeres. Men denne hovedregel må modificeres.

Med hensyn til lovovertrædelser begået som led i forretningsvirksomhed bør udbyttet i almindelighed beregnes uden fradrag af *generalomkostninger*. Tiltalte bør ikke ved sin lovovertrædelse opnå den fordel, der ville bestå i, at en del af virksomhedens generalomkostninger blev båret af den ulovlige del af hans forretningsvirksomhed. Stillingen kan dog være en anden, for så vidt de ulovlige forretninger har udgjort en sådan del af hans samlede forretningsvirksomhed, at generalomkostningerne er blevet væsentligt forhøjet derved.

Hidtidig retspraksis vedrørende udbyttekonfiskation synes ikke at frembyde noget klart billede med hensyn til spørgsmålet om generalomkostningers betydning ved udbytteberegningen. For så vidt angår straffelovens § 77, stk. i, nr. 3, fandt U. 1958, s. 414 0, at konfiskationsbeløbet »efter omstændighederne . . . kunne opgøres . . . med fradrag af generelle omkostninger«, medens der ved U. 1960, s. 1088 0, skete konfiskation af det fulde bruttoudbytte. Spørgsmålet har navnlig haft sin praktiske betydning ved konfiskation efter valutaloven, og her synes domstolene med udgangspunkt i højesteretsdommen i U. 1943, s. 276, at have fulgt den praksis at konfiskere udbyttet uden fradrag for generalomkostninger.

Også om visse *specialudgifter* gælder, at de ikke bør fradrages ved udbyttets beregning. Nogen klar og udtømmende regel her-

om lader sig næppe udforme. Dog tør det vel fastslås, at konfiskation kan ske uden fradrag af en specialudgift, hvis dennes afholdelse - som ved bestikkelse — i sig selv er strafbar. Det samme må gælde, hvis udgiftens afholdelse har en vis nærmere forbindelse med et selvstændigt: strafbart forhold; et eksempel herpå er udgift til vederlag for medvirken til lovovertrædelsen.

Det ovenfor anførte er på linie med de hovedsynspunkter, der er anført i den nordiske straf fe retskomiteés betænkning, jfr. nedenfor s. 95.

c) Det antages i almindelighed, at udbyttebegrebet ikke omfatter *indirekte udbytte*, forstået som yderligere udbytte indvundet ved dispositioner over det umiddelbare udbytte, jfr. således *Hurwitz*, Konfiskation, s. ii6f, *Krabbe*, s. 270, og *Hurwitz*, Almindelig del, s. 586.

Dette bør nok også være hovedsynspunktet. Rådet mener dog ikke, at der bør fastlægges en begrænsning i overensstemmelse med dette synspunkt. I visse tilfælde kan det indirekte udbytte have en så nær sammenhæng med det direkte, at det bør konfiskeres. Et særligt klart eksempel herpå er renteindtægter. Men også i andre tilfælde vil der kunne være trang til at konfiskere indirekte udbytte; dette gælder navnlig, hvis gerningsmanden har regnet med det pågældende udbytte, da han begik lovovertrædel-

d) Har tiltalte begået en *serie strafbare forhold*, hvoraf kun nogle har givet udbytte, medens andre har været tabgivende, opstår spørgsmålet om, hvorvidt der ved udbytteberegningen skal anlægges en *totalvurdering*, således at der kun kan ske konfiskation af udbytte med fradrag af tabene, eller en *enkeltvurdering*, således at alle de enkelte udbytter kan konfiskeres fuldtud.

Spørgsmålet er drøftet af *Jørgen Smith* i »Politiet«, 1954, s. 52.

Efter rådets opfattelse bør der som hovedregel anlægges en enkeltvurdering, så-

ledes at den pågældende ikke ved de senere ulovligheder skal kunne dække tabene ved de tidligere. Undtagelse bør dog nok kunne gøres, hvis de enkelte strafbare handlinger er så nært forbundne, at den tidligere handling med større eller mindre nødvendighed har trukket den senere med sig. Forhold af denne art kan særlig forekomme ved ulovligheder i forretningsforhold.

e) Konfiskation af udbytte (eller hertil svarende beløb) bør kunne ske, selv om *berigelsen ikke længere er til stede*, men f. eks. forbrugt af tiltalte. Dette er da også antaget under den gældende regel ved højesteretsdommen i U. 1949, s. 35, jfr. herved *Hurwitz*, Almindelig del, s. 592. Noget andet er, at den omstændighed, at berigelsen ikke er i behold, under visse omstændigheder kan være en grund til at undlade konfiskation.

f) Det, der kan konfiskeres, er alene udbyttet ved en strafbar handling. Ovenfor s. 25 er berørt det særlige spørgsmål vedrørende såkaldt *indirekte udbytte*. Men også bortset herfra indebærer bestemmelsen et *kausalitetskrav*. Konfiskation bør forudsætte en vis nærmere forbindelse mellem handlingens ulovlige egenskaber og det indvundne udbytte. Dette kausalitetskrav lader sig vanskeligt udforme i mere præcise regler. Noget væsentligt behov herfor foreligger heller ikke, når konfiskationsreglerne er fakultative. Her skal blot peges på et par sider af problemet. Når talen er om ulovlige forretninger, vil forholdet jævnlige være det, at ulovligheden kun er en enkelt side af forholdet (i en vare, der fabrikeres og sælges med fortjeneste, er indgået et ulovligt importeret stof; en eksportforretning er afviklet med et andet land end tilladt i eksporttilladelsen). I sådanne tilfælde vil det praktiske alternativ til det, der er sket, ofte være, at en lignende forretning ville være blevet afviklet på lovlig måde; dette bør kunne tages i betragtning ved udbytteberegningen, således at konfiskationen begrænses til den merfortjeneste, der er opnået gennem anvendelse af den ulov-

lige fremgangsmåde. Når funktionærer i erhvervsvirksomheder medvirker til ledelsens ulovlige transaktioner, bør der i almindelighed ikke i den anledning ske konfiskation af funktionærernes ordinære løn, men alene af eventuelt særligt vederlag for medvirken til det ulovlige forhold.

g) I stk. 1, 2. pkt., bestemmes, at der i tilfælde, hvor der savnes fornødent grundlag for at fastslå beløbets størrelse, kan konfiskeres *et beløb, som skønnes at svare til det indvundne udbytte*. Bestemmelsen omfatter tilfælde, hvor der er bevis for, at den pågældende har indvundet et udbytte, men hvor der ikke foreligger bevismateriale, som er tilstrækkeligt til en nøjagtig fastlæggelse af udbyttets størrelse. Tilfælde af denne art foreligger ret jævnlige, navnlig med hensyn til lovovertrædelser begået i forretningsmæssige forhold, f. eks. i tilfælde, hvor udbytte er indvundet ved en række ulovlige salg. Som regel kan der fastlægges en ramme, inden for hvilken udbyttet må antages at ligge, men i nogle tilfælde savnes der næsten ethvert grundlag for en nærmere opgørelse af udbyttets størrelse. Årsagen hertil vil som regel være, at der i forbindelse med lovovertrædelser foreligger uordentlig eller bevidst urigtig regnskabsførelse, urigtige eller falske dokumenter eller lignende. Ud fra almindelige strafferetlige synspunkter måtte det foretrækkes at fastholde det synspunkt, at konfiskation krævede sædvanligt bevis såvel for, at udbytte er indvundet, som for udbyttets størrelse. En streng fastholdelse af disse principielle synspunkter i tilfælde som de ovenfor omtalte ville dog efter rådets opfattelse medføre en betænkelig svækkelse af retshåndhævelsens effektivitet. Det er da også allerede antaget i retspraksis, at de gældende bestemmelser om udbyttekonfiskation, herunder straffelovens § 77, stk. 1, nr. 3 (»beløb, der skønnes at svare dertil«) giver domstolene en vis skønsmæssig beføjelse med hensyn til fastsættelse af det udbytte, der skal konfiskeres. Denne ordning må det anses for påkrævet at opretholde. Rådet har lagt vægt

på at understrege de begrænsninger, der bør gælde med hensyn til den omtalte skønsmæssige beføjelse. For det første må beføjelsen forudsætte, at det på sædvanlig måde bevismæssigt er lagt fast, at tiltalte har indvundet et udbytte, jfr. den foreslåede formulering: »Savnes der . . . beløbets størrelse . . .«. For det andet er det ved bestemmelsens affattelse pålagt domstolene at søge at nå frem til det beløb, som efter samtlige foreliggende omstændigheder er den mest sandsynlige udbyttestørrelse. Rådet ønsker at understrege, at dette skøn bør udøves med varsomhed.

Som det fremgår af det anførte, indebærer bestemmelsen af udbyttebegrebet mange og komplicerede problemer. Disse er, som fremhævet af den nordiske strafferetskomité, jfr. nedenfor s. 95, ikke egnede til løsning gennem udformning af mere præcise regler i lovtæksten, men bør finde deres løsning i retspraksis, bl. a. på grundlag af de ovenfor anførte synspunkter.

2. Redskaber, produkter og corpus delicti.

Af disse tre konfiskationsobjekter omhandles kun de to førstnævnte i den gældende regel i § 77, stk. 1, nr. 1. De afgrænsningsvanskeligheder, som denne bestemmelse har givet anledning til, jfr. *Hurwitz*, Almindelig del, s. 579 og 584, har navnlig angået afgrænsningen over for corpus delicti, som efter den gældende ordning kun kan konfiskeres, for så vidt der er hjemmel dertil i særlovgivningen. Ved den foreslåede udvidelse af konfiskationsadgangen til at omfatte corpus delicti (§ 77, stk. 2, nr. 3) fjernes de nævnte afgrænsningsvanskeligheder.

Den foreslåede formulering i stk. 2, nr. 3: »genstande, med hensyn til hvilke der i øvrigt er begået en strafbar handling« er vel ikke så klar, som det var ønskeligt. Rådet har imidlertid ikke anset det for muligt at finde frem til en anden affattelse, der i nogenlunde kort form og på mere præcis måde angiver bestemmelsens intention. Rådet finder det da også fuldt forsvarligt at blive stående

ved den foreslåede korte affattelse. Bestemmelsen sigter **til**, hvad der i retslitteraturen traditionelt betegnes som corpus delicti, og der har formentlig dannet sig ret faste forestillinger om, hvad dette begreb omfatter, nemlig genstande, der er den strafbare handlingens objekt, navnlig ved at være genstand for ulovlig indførsel, udførsel, erhvervelse, afhændelse eller besiddelse (jfr. herved *Hurwitz*, Konfiskation, s. 167). En tilsvarende affattelse har da også i lang **tid** været anvendt i særlovgivningen, således i valutaloven og – tidligere – i prislovgivningen. I øvrigt bør det ved vurdering af bestemmelsen tages i betragtning, at den ikke tager sigte på at medføre en videregående konfiskationspraksis end tidligere, men alene at sammenfatte gældende specialregler og indordne dem under de i § 77 m. v. fastsatte konfiskationsregler, jfr. ovenfor s. 21.

G. Betingelser for konfiskation.

De *særlige* betingelser i § 77, stk. 2, for konfiskation af produkter, redskaber og corpus delicti er omtalt ovenfor s. 21.

Det er i alle tilfælde en betingelse for konfiskation efter § 77, at der er begået en *strafbar handling*. Hermed må ligestilles strafbart forsøg og strafbar medvirken, jfr. straffelovens §§ 21 og 23 (medmindre der foreligger frivillig tilbagetræden fra forsøg, jfr. §§ 22 og 24). Bestemmelsen i stk. 2, nr. 1, er dog lidt videregående, jfr. nedenfor. Forsøgshandlinger vil kun undtagelsesvis medføre udbytte, men er dette tilfældet, vil udbyttet kunne konfiskeres efter udkastets § 77, stk. 1. Er en i øvrigt strafbar handling legitimeret af en objektiv straffrihedsgrund, f. eks. nødret, vil konfiskation ikke kunne ske.

1. Tilregnelser.

Kravet om, at en strafbar handling skal være begået, betyder ikke alene, at der skal være foretaget en handling svarende til gerningsbeskrivelsen i en straffebestemmelse, men også, at der skal foreligge den *tilregnelser*, der kræves som forudsætning for strafbar-

hed, det vil i almindelighed sige forsæt med hensyn til straffelovsovertrædelser og forsæt eller uagtsomhed for så vidt angår særlovs-overtrædelser, jfr. straffelovens § 19. Enkelte speciallove, særlig inden for erhvervs-lovgivningen, indeholder hjemmel for, at der kan pålægges personer, navnlig ejere og brugere af erhvervsvirksomheder, bødeansvar, selv om en af virksomheden begået lovover-trædelse ikke kan tilregnes dem som forsætlig eller uagtsom. I sådanne tilfælde vil også konfiskation kunne finde sted uden tilreg-nelse.

Med hensyn til konfiskation af *redskaber* betegner udkastet en ændring i forhold til den gældende regel. Efter § 77, stk. 1, nr. 1, kan redskaber kun konfiskeres, hvis de har været brugt eller bestemt til at bruges ved en *forsætlig* lovovertrædelse. Flere særlovs-bestemmelser, f. eks. fiskerilovene og jagtlo-ven, indeholder imidlertid hjemmel til at konfiskere redskaber, der er brugt ved uagt-somme lovovertrædelser. Efter rådets opfat-telse *kan* de grunde, der bærer adgangen til redskabskonfiskation, også gøre sig gældende ved uagtsomme forhold. Det er derfor rig-tigst, at der - med hensyn til både straffe-lovs- og særlovsovertrædelser - åbnes mulig-hed for at konfiskere i anledning af såvel forsætlige handlinger som uagtsomme for-hold (når disse er straffbare). Når henses til den begrænsning, der er fastsat i stk. 2 i ind-ledningen, er der ikke knyttet væsentlige be-tænkeligheder til denne udvidelse. Lignende synspunkter blev anlagt fra finsk og svensk side under forhandlingerne i den nordiske strafferetskomité, medens man fra norsk side fandt det rigtigst at opretholde den gældende regel, hvorefter redskabskonfiskation kun kan ske ved forsætligt forhold, jfr. nedenfor s. 96.

Det foreslås at opretholde den gældende bestemmelse om adgang til at konfiskere red-skaber, der vel ikke har været brugt, men *bestemt til at bruges* ved en strafbar handling. Denne bestemmelse har navnlig betyd-ning med hensyn til to grupper af tilfælde, nemlig 1) hvor der vel foreligger en strafbar forsøgshandling, men hvor redskabet ikke er

anvendt til denne handling, men er bestemt til anvendelse ved forbyrdelsens fortsættelse, og 2) hvor der ligeledes foreligger en for-søgshandling, men denne er straffri på grund af lovovertrædelsens strafferamme, jfr. § 21, stk. 3.

2. Tilregnelighed m. v.

Det er den almindelige opfattelse, at der ef-ter de gældende regler i § 77 kan ske konfi-skation, selv om tiltalte *frifindes efter § 16* på grund af sindssygdom m. v., eller *straf i øvrigt findes uanvendelig på grund af psy-kisk afvigelse*, jfr. straffelovens § 17. Der henvises til *H. Schaumburg* i U. 1949 B, s. 133 ff, *Hurwitz*, Almindelig del, s. 580 og 590 f, samt *J. L. Frost* i T. f. R. 1951, s. 519, kommentaren til højesteretsdommen i U. 1950, s. 636. Ved denne dom konfiskeredes udbytte, uanset at tiltalte i henhold til straf-lovens § 17 blev fundet strafuegnet. Ved utrykt dom afsagt den 13. maj 1957 af østre landsret idømtes udbyttekonfiskation samti-dig med, at tiltalte blev frifundet efter straf-lovens § 16.

Efter rådets opfattelse bør konfiskation, ligesom rettighedsfrakendelse efter straffelo-vens § 79, kunne ske også i tilfælde, hvor tiltalte frifindes efter § 16 eller findes straf-uegnet efter § 17. Sådant konfiskation kan være påkrævet for at afværge fare; dette vil navnlig gælde med hensyn til genstands-konfiskation efter udkastets § 77, stk. 2. Og det ville forekomme anstødeligt, om domsto-lene skulle være afskåret fra ved konfiska-tion at fratage den, der alene frifindes på grund af utilregnelighed, udbytte erhvervet ved den straffbare handling.

Rådet har fundet det upåkrævet at optage nogen udtrykkelig bestemmelse om spørgsmå-let i udkastet. Efter dette er konfiskation vel betinget af, at der er begået en »strafbar handling«, men dette udtryk indebærer ikke noget krav om tilregnelighed. Som anført af *J. L. Frost* i den ovennævnte artikel synes straffeloven i det hele at anvende terminolo-gien strafbar handling for »en af straffelo-ven med straf belagt forsætlig - eventuelt

uagtsom - handling eller undladelse« (jfr. herved også overskriften til straffelovens kapitel 9).

Der er imidlertid efter rådets opfattelse grund til at understrege, at der bør udvises tilbageholdenhed med hensyn til konfiskation over for utilregnelige personer. Den rent pønalt begrundede konfiskation bør således undlades. Udbyttekonfiskation bør i almindelighed kun finde sted, hvis udbyttet fortsat er i behold.

Om de her anførte synspunkter har der været enighed under forhandlingerne i den nordiske strafferetskomité, jfr. nedenfor s. 97.

D. *Specielt om § 77, stk. 5.*

Denne særlige konfiskationsregel angår de tilfælde, hvor en forening opløses ved dom, jfr. herved grundlovens § 78 og retsplejelovens § 684, stk. 1, nr. 2. Bestemmelsen svarer til den gældende regel i straffelovens § 77, stk. 3, som indsattes i loven ved straffelovsændringen i 1939. Der foreslås dog et par mindre ændringer i denne bestemmelse. For så vidt angår foreningens arkiv, protokoller og lignende anvender § 77, stk. 3, formuleringen: »tage i bevaring af det offentlige«; denne formulering er uklar, og i udkastet har man derfor i stedet anvendt formuleringen »konfiskeres«. Efter den gældende regel er konfiskation obligatorisk, efter den foreslåede regel i § 77, stk. 5, derimod fakultativ. Der bør vel som overvejende hovedregel ske konfiskation af formue m. v. i forbindelse med en forenings opløsning, men reglen bør dog næppe afskære enhver mulighed for at undlade konfiskation, således at formuen f. eks. fordeles mellem medlemmerne eller af disse skænkes til et velgørende formål. I hvert fald må det anses for upåkrævet, at bestemmelsen er obligatorisk.

Til § yy a.

§ 77 a angår spørgsmålet om, hos hvem konfiskation kan ske, og tilsigter på udtømmende måde at gøre op med dette spørgsmål.

Til stk. 1. Bestemmelsen vedrører alene udbyttekonfiskation efter § 77, stk. 1.

Den gældende bestemmelse i § 77, stk. 1, nr. 3, udtaler intet om, hos hvem udbyttekonfiskation kan ske.

I den første straffelovskommissions udkast af 1912 (§ 83) og professor *Torps* straffelovsudkast af 1917 (§ 67) fandtes en bestemmelse om, at konfiskation af udbytte kunne ske, »hvad enten det fandtes hos den skyldige eller hos nogen, på hvis vegne han har handlet«. Denne bestemmelse udgik i det tredje kommissionsudkast af 1923, men i motiverne til konfiskationsbestemmelsen udtaltes, at det ikke hermed har »været kommissionens mening at udtale noget andet, men tilføjelsen er udeladt, fordi det er betragtet som en selvfølge, at reglen også kommer til anvendelse i dette tilfælde«.

Enkelte tidligere særlovsbestemmelser har til dels taget stilling til det omhandlede spørgsmål. De har drejet sig om tilfælde, hvor en i et selskab ansat person ved sit strafbare forhold har tilført selskabet udbytte. Efter § 11, jfr. § 2, i værnemagerlov nr. 406 af 28. august 1945 og efter prislovgivningen under krigen og i efterkrigsårene (således § 16, stk. 4, i lov nr. 378 af 14. november 1952) skulle ansvaret i sådanne tilfælde påhvile selskabet og formentlig dette alene.

Spørgsmålet om, hos hvem en udbyttekonfiskation kan ske, har foreligget i praksis i talrige sager (bl. a. i sager vedrørende overtrædelse af valutaloven), hvor en person ved strafbart **forhold** har tilført en anden person (enkeltmandsfirma) eller et selskab, på hvis vegne han havde handlet, udbytte. Bortset fra de to nævnte specielle lovbestemmelser, har spørgsmålet været tvivlsomt, og retspraksis har da også til dels været vaklende. Hovedreglen har dog været, at der er statueret solidarisk hæftelse for lovovertræderen og den, på hvis vegne han har handlet, d. v. s. en løsning, der for lovovertræderen er strengere end den, der var fastslået i værnemagerloven og prislovene, og den, der synes forudsat i de ovenfor omtalte forarbejder til straffelovens § 77, stk. 1, nr. 3.

Ovenfor er alene berørt udbyttekonfiskationens placering i repræsentationstilfælde. Et andet problem foreligger, hvor flere personer har medvirket til en lovovertrædelse. Om ansvarets placering i sådanne tilfælde indeholder den gældende lovgivning ikke bestemmelser, og nogen helt fast praksis har ikke fæstnet sig. Der er dog, når der har foreligget samvirken på lige fod, i vidt omfang statueret solidarisk hæftelse.

Den foreslåede bestemmelse i udkastets § 77 a, stk. i, fastslår, at udbyttet kan - og kun kan - konfiskeres hos den, hvem udbyttet umiddelbart er tilfaldet ved den strafbare handling. Vægten lægges ikke på, hvem der har begået den strafbare handling, men på, hvem der er udbyttets umiddelbare modtager. Reglen er konsekvent i forhold til de s. 13 anførte synspunkter vedrørende grundelsen for udbyttekonfiskation og i overensstemmelse med indstillingen fra den nordiske strafferetskomité, jfr. nedenfor s. 98.

Modtageren vil naturligvis som regel være a) den, der er ansvarlig for lovovertrædelsen som hovedmand eller medvirkende, men kan også være b) en person eller et selskab, på hvis vegne lovovertræderen, f. eks. som prokurist eller direktør, har handlet. Endvidere kan det undtagelsesvis forekomme, at c) gerningsmanden ved lovovertrædelsen tilfører en person, der ikke medvirker til lovovertrædelsen, en økonomisk fordel, uden at der mellem de to personer består noget repræsentationsforhold; som eksempler herpå kan nævnes bedrageri eller bestikkelse til fordel for trediemand.

At der i repræsentationstilfælde kan ske udbyttekonfiskation hos den repræsenterede (f. eks. et selskab), er i overensstemmelse med gældende retspraksis. Derimod er spørgsmålet om konfiskationsansvarets placering i det under c nævnte tilfælde ikke afgjort i gældende lovgivning eller praksis.

Udkastets vigtigste nydannelse er markeringen af, at den person, der er strafansvarlig, kun kan idømmes udbyttekonfiskation, for så vidt han har modtaget udbytte, og at dette også gælder i repræsentations- eller med-

virkenstilfælde; om solidarisk konfiskation kan der ikke blive tale. I forbindelse hermed er der dog grund til at pege på, at der i disse tilfælde jævnlige vil foreligge bevisstvivel med hensyn til udbyttets fordeling. Bestemmelsen i udkastet til § 77, stk. 1, 2. pkt., om skønsmæssig udbyttevurdering vil da få betydning.

I tilfælde, hvor udbyttet ved lovovertrædelsen er tilfaldet andre end den for overtrædelsen ansvarlige, kan der være grund til at undlade konfiskation, hvis den pågældende har modtaget udbyttet i god tro, og udbyttet ikke længere er i behold. En regel, hvorefter konfiskation udelukkes i sådanne tilfælde, lader sig imidlertid vanskeligt udforme således, at den er egnet til optagelse i lovtæksten.

Om de særlige problemer, der foreligger, når udbyttedtageren senere, men inden sagens afgørelse, har disponeret over udbyttet, henvises til § 77 a, stk. 4.

Til stk. 2. Bestemmelsen angår spørgsmålet om, hos hvem der kan ske genstandskonfiskation i henhold til § 77, stk. 2, og værdikonfiskation efter samme paragrafs 3. stk.

I den gældende bestemmelse i § 77, stk. 1, nr. 1, bestemmes, at produkter og redskaber kun kan konfiskeres, for så vidt de tilhører nogen for lovovertrædelsen ansvarlig. Denne bestemmelse, hvorom i øvrigt kan henvises til *Krabbe*, s. 270, og *Hurwitz*, Almindelig del, s. 581 ff, må forstås således, at konfiskation er betinget af, at genstanden tilhører en person, der har begået lovovertrædelsen eller har medvirket til denne på strafbar måde, jfr. straffelovens § 23. Har den ansvarlige lånt eller lejet genstande, kan konfiskation ikke ske, medmindre långiverens eller udlejerens forhold betegner en strafbar medvirken. Har lovovertræderen købt genstanden med ejendomsforbehold for sælgeren, kan konfiskation kun ske med respekt af sælgerens ret, jfr. herved dommene i U. 1939, s. 1146 V, og U. 1940, s. 983 H.

Med hensyn til konfiskation efter særlovgivningen er spørgsmålet mindre klart. Jagt-

lovens § 36, stk. 7, bestemmer, at jagtredskaber kan konfiskeres, »hvad enten de tilhører ham selv eller af andre er overladt ham til brug«. Enkelte nyere lovbestemmelser indeholder begrænsninger svarende til den ovenfor omtalte i straffelovens § 77, stk. 1, nr. i, jfr. således f. eks. skibsregistreringslov nr. 93 af 29. marts 1957 § 57, stk. 4, og lov nr. 215 af 11. juni 1959 om radiospredning § 13, stk. 2. I almindelighed undlader særlovgivningen imidlertid at tage udtrykkelig stilling til spørgsmålet, og det er da tvivlsomt, om bestemmelserne skal fortolkes med forbehold af den i straffelovens § 77, stk. i, nr. 1, fastsatte begrænsning, eller således at de hjemler konfiskation uanset ejerforhold. I flere tilfælde er den sidstnævnte fortolkning antaget i retspraksis, således bl. a. med hensyn til konfiskation efter valutaloven, jfr. U. 1959, s. 57 H, og 1962, s. 746 O, og saltvandsfiskeriloven, jfr. U. 1940, s. 277 H, samt efter flere ældre love, herunder toldlovgivningen.

Udkastet opretholder det i straffelovens § 77, stk. 1, nr. 1, indeholdte grundsynspunkt, hvorefter konfiskation kun kan ske hos den for lovovertrædelsen ansvarlige, d. v. s. den, der har begået eller medvirket til den strafbare handling. Men bestemmelsen får nu et videre anvendelsesområde. Foruden konfiskation af redskaber og produkter omfatter den konfiskation af corpus delicti samt værdikonfiskation, og hvis de af rådet foreslåede ændringer i særlovgivningen gennemføres, finder den anvendelse også med hensyn til praktisk taget samtlige særlovs-overtrædelser.

Efter rådets opfattelse må der lægges megen vægt på at fastholde det her omtalte krav vedrørende ejerforholdet. Når konfiskation, som det ofte er tilfældet, har en overvejende pønalt karakter, bør det for strafansvar gældende personalitetsprincip respekteres. Det må erkendes, at dette princip ikke kan fastholdes, når konfiskation er påkrævet for at forebygge, at genstanden benyttes til yderligere lovovertrædelser. Men den fornødne hjemmel for i sådanne tilfælde at kon-

fiskere uden hensyn til ejerforholdet indeholdes i udkastets § 77 c.

Det ovennævnte princip, hvorefter konfiskation kun kan ske hos den, der er ansvarlig for lovovertrædelsen, foreslås modificeret gennem en bestemmelse, hvorefter konfiskation også kan ske hos den, på hvis vegne lovovertræderen har handlet. En tilsvarende bestemmelse findes hverken i straffeloven eller i særlovgivningens konfiskationsregler. I retspraksis efter særlovgivningen er der imidlertid i flere tilfælde, navnlig i anledning af overtrædelse af valutaloven, statueret genstands- eller værdikonfiskation hos et selskab eller en firmaindehaver, på hvis vegne lovovertræderen har handlet. I visse tilfælde er der da også efter rådets opfattelse behov for sådan konfiskation. Det må derfor anses for påkrævet at optage en bestemmelse herom i straffelovens konfiskationsregler, hvis disse, som rådet foreslår, i alt væsentligt skal afløse særlovgivningens. Der er dog grund til at understrege, at der bør udvises tilbageholdenhed med hensyn til anvendelse af et sådant objektivt konfiskationsansvar. Begrundelse for et sådant ansvar vil navnlig foreligge under de omstændigheder, som i lovgivningen og praksis er anerkendt som begrundende objektivt bødeansvar, herunder bødeansvar for selskaber m. v.

Der henvises i øvrigt til den nordiske strafferetskomité's betænkning, nedenfor s. 99.

Specielt vedrørende værdikonfiskation opstår spørgsmål om såkaldt *i) dobbeltkonfiskation* og *2) solidarisk konfiskation*.

ad 1). Både i repræsentationstilfælde (hvor lovovertræderen har handlet på en andens vegne) og i tilfælde, hvor flere personer har medvirket til en lovovertrædelse, åbner lovudkastets formulering vel mulighed for, at der hos alle implicerede kan ske konfiskation af den pågældende genstands fulde værdi (for så vidt der for alles vedkommende har været den i § 77, stk. 2, nævnte forbindelse mellem genstanden og den strafbare handling). Er en af de implicerede ejer af genstanden, og er denne i behold, kan der efter formuleringen samtidig ske genstands-

konfiskation hos ejeren og værdikonfiskation hos de andre implicerede. Dobbeltkonfiskation bør dog i almindelighed undgås. Sådanne konfiskation vil typisk gå ud over, hvad konfiskationens formål kræver. På den anden side kan det ikke helt udelukkes, at der i visse undtagelsestilfælde, hvor flere har samvirket om en lovovertrædelse, og hvor konfiskationsansvaret er rent pønalt begrundet, kan være et behov for dobbeltkonfiskation. Der er derfor ikke i udkastet optaget noget forbud mod dobbeltkonfiskation.

ad 2) Solidarisk konfiskation betyder, at konfiskationsansvarets endelige fordeling bliver afhængig dels af de pågældendes betalings-evne, dels af de fuldbyrdende myndigheders fremgangsmåde. Dette er principielt urigtigt og kan føre til urimelige resultater. Efter rådets opfattelse bør solidarisk konfiskation derfor ikke finde sted. Rådet har dog ikke ment, at et udtrykkeligt forbud i loven mod solidarisk konfiskation er påkrævet, når det i øvrigt af opbygningen af § 77 a fremgår, at konfiskationsansvaret skal placeres som et individualansvar.

Til stk. 3. Denne bestemmelse angår tilfælde, hvor nogen har »særlig sikrede rettigheder« over den genstand, om hvis konfiskation der er spørgsmål. Der sigtes herved til, hvad der undertiden betegnes som begrænsede tinglige rettigheder. Det praktisk vigtigste eksempel herpå er panterrettigheder.

Den gældende bestemmelse i § 77, stk. 1, nr. 1, vedrørende genstande og produkter indeholder ikke nogen udtrykkelig bestemmelse om dette spørgsmål, men det er nærliggende at forstå den i bestemmelsen indeholdte begrænsning: »for så vidt de (genstandene) tilhører nogen for gerningen ansvarlig« således, at genstandskonfiskation kun kan ske med respekt af begrænsede tinglige rettigheder over genstandene (medmindre disse rettigheder tilkommer nogen, der er medansvarlig for gerningen), jfr. således også *J. L. Frost* i T. f. R. 1956, s. 358.

Denne opfattelse foreslås nu udtrykkeligt

fastslået i lovteksten ved den i § 77 a, stk. 3, indeholdte henvisning til stk. 2.

Som en nydannelse er det i stk. 3 foreslået, at de omhandlede rettigheder kun bortfalder efter rettens bestemmelse. Lyder dommen på konfiskation af den pågældende genstand uden nogen stillingtagen til eventuelle begrænsede tinglige rettigheder over denne, vil rettighederne fortsat være i behold. Reglen bygger på forudsætningen om, at indehavere af de omhandlede rettigheder i straffeprocessuel henseende må behandles som parter i straffesagen, for så vidt angår spørgsmålet om konfiskation.

Til stk. 4. Bestemmelsen angår tilfælde, hvor den person, hos hvem der efter stk. 1-3 kunne ske konfiskation, efterfølgende har foretaget dispositioner over udbytte eller over genstande af den i § 77, stk. 2, omhandlede beskaffenhed eller rettigheder herover.

Om dette spørgsmål savnes der regler i de gældende bestemmelser i § 77. Reglen i § 77, stk. 1, nr. 3, om udbyttekonfiskation berører ikke spørgsmålet. Fortolkningen af stk. 1, nr. 1, om redskaber og produkter giver anledning til tvivl. Denne bestemmelse kan forstås således, at der ikke kan ske konfiskation hos en senere erhverver, medmindre denne er medansvarlig for lovovertrædelsen (hvad han vel normalt ikke er). Det er dog tvivlsomt, om der ved bestemmelsen er taget stilling til spørgsmålet.

Spørgsmålet er omhandlet i et par specialregler, nemlig værnemagerlov nr. 406 af 28. august 1945 og straffelovens § 118 b.

Værnemagerlovens § 11 om konfiskation henviser bl. a. til lovens § 8, der med hensyn til gennemførelse af bødekraft bestemmer følgende:

»Dersom sigtede må antages at være ude af stand til at udrede en forskyldt bøde, kan de af ham ydede gaver, herunder sådanne, der har form af uigenkaldelig indsættelse af en begunstiget ved tegning af en livsforsikring eller livrente, omstødes, såfremt gaven er ydet, efter at det strafbare forhold er indledt.

Under samme betingelser kan andre dispositioner omstødes, når disse kendeligt for medkontra-henten har tilsigtet at bringe værdier i ly for retsforfølgning i anledning af det strafbare forhold.

Er de overførte værdier blevet overdraget videre, kan omstødelse gøres gældende over for erhververen, dersom denne har været vidende om den ovennævnte hensigt med overdragelsen.«

Borgerlig straffelovs § 118 b, stk. 2, indeholder følgende regel:

»Dispositioner, som nogen med en truende konfiskation for øje har foretaget i den for medkontrahenten kendelige hensigt derved at sikre sine midler mod konfiskation, er ugyldige.«

I teorien, jfr. *Hurwitz*, Almindelig del, s. 596-97, er peget på den mulige løsning, at konfiskation over for erhververen kan tilstedes, hvis han har været i ond tro ved erhvervelsen, således at den onde *tro* har relation såvel til det begåede strafbare forhold som til objektets tilknytning dertil på konfiskationsbegrundende måde. I enkelte domme findes holdepunkter for en tilsvarende opfattelse, jfr. således U. 1956, s. 104 H (valutaloven; dommen er kommenteret af *J. L. Frost* i T. f. R. 1956, s. 355 ff) og U. 1960, s. 274 H (jagtloven, dissensen).

Det heromhandlede spørgsmål har været indgående drøftet i den nordiske strafferetskomité, jfr. nedenfor s. 99, hvis hovedsynspunkter rådet kan tilslutte sig.

Det principielt rigtige udgangspunkt må være, at der ikke bør ske konfiskation hos en senere erhverver, når denne ikke er medansvarlig for lovovertrædelsen.

En regel i overensstemmelse hermed lader sig imidlertid ikke fuldtud fastholde. Det kan let tænkes, at den, hos hvem konfiskation kan ske efter hovedbestemmelserne i stk. 1-3, foretager overdragelse for at bringe udbytte eller andet, der kan konfiskeres, i ly for retsforfølgning. Det er derfor af hensyn til retsforfølgningens effektivitet påkrævet, at sådanne overdragelser kan tilsidesættes, d. v. s. at konfiskation kan ske hos erhververen. Den nærmere udformning af en regel herom er imidlertid vanskelig.

Den opfattelse, som er lagt til grund for værnemagerlovens § 8, stk. 2, og straffelovens § 118 b, stk. 2, er i og for sig konsekvent i forhold til formålet. Det, der bør modvirkes, er, at den ansvarlige søger at bringe genstande i ly for retsforfølgning. Ad-

gangen til omstødelse af overdragelsen knyttes derfor til betingelsen: »hensigt ... (til) at sikre sine midler mod konfiskation« (straffelovens § 118 b). For at sikre erhververen en rimelig retsbeskyttelse gøres omstødelse yderligere betinget af, at den nævnte hensigt har været kendelig for medkontrahenten. Dette betyder formentlig, at han har været vidende om hensigten eller har gjort sig skyldig i uagtsomt forhold i denne henseende.

Når rådet dog ikke har ment at kunne indskrænke sig til at foreslå en sådan regel, skyldes det, at fastlæggelse af de i reglen indeholdte betingelser, der begge er af subjektiv karakter, vil frembyde betydelige bevisvanskeligheder, og at reglen derfor næppe vil blive tilstrækkelig effektiv.

Det må herefter anses for påkrævet at udforme reglen således, at der kan ske konfiskation hos erhververen, selv om der ikke foreligger bevis for, at overdragelsen er sket i den hensigt at bringe genstandene i ly for retsforfølgning, eller for, at erhververen vidste eller burde vide, at overdragelsen skete i *denne hensigt*. Den fornødne retsbeskyttelse af erhververen må da sikres dels gennem opstilling af betingelser vedrørende hans subjektive forhold med hensyn til *genstandens forbindelse med det strafbare forhold*, dels gennem domstolenes konkrete prøvelse af nødvendigheden og forsvarligheden af, at der foretages konfiskation hos erhververen, uanset at denne intet strafbart forhold har begået.

Efter udkastet kan konfiskation hos erhververen som hovedregel kun ske, hvis han ved erhvervelsen var bekendt med genstandenes forbindelse med det strafbare forhold eller udviste groft uagtsomt forhold i denne henseende. Har erhververen udvist sådan uagtsomhed, kan der på den anden side ske konfiskation hos ham, selv om strafansvar for det af overdrageren begåede forhold er betinget af forsæt.

Efter rådets opfattelse ville det ikke være rigtigt som en parallel til civilretlige regler om eksstinktion at hjemle adgang til konfi-

skation hos erhververen i ethvert tilfælde af ond tro hos denne. Det omhandlede problem må løses ud fra rent strafferetlige synspunkter, og der er ikke grundlag for at parallellisere med de civilretlige eksstinktionsregler. På den ene side betyder genstandens forbindelse med det strafbare forhold ikke i sig selv, at det offentlige har et retskrav på genstanden, om hvis omsætningsbeskyttelse eller eksstinktion der er spørgsmål - men alene, at der består en konfiskationsmulighed; på den anden side betegner en konfiskation hos erhververen i straffeprocessens form et mere føleligt indgreb over for ham end gennemførelsen af et civilretligt retskrav.

Det kan diskuteres, om det foreslåede kriterium: »... bekendt med . . . grov uagtsomhed . . .« er helt adækvat. Man finder dog, at det er egnet til at markere den tilbageholdenhed, der bør udvises med hensyn til konfiskation hos en senere erhverver.

Kun med hensyn til gaveoverdragelser har man fundet det forsvarligt, at der gives domstolene beføjelse til efter en fri konkret bedømmelse af forholdene at konfiskere hos erhververen, selv om det ikke godtgøres, at denne ved erhvervelsen var i ond tro som angivet ovenfor.

Udtrykket »udbytte« i § 77 a, stk. 4, sigter ikke alene til det udbytte, der er indvundet umiddelbart ved lovovertrædelsen, men omfatter også genstande eller pengebeløb, der kan dokumenteres at modsvare det umiddelbare udbytte.

Bestemmelsen hjemler ikke alene konfiskation hos den person, der har erhvervet udbytte eller de i bestemmelsen omhandlede genstande umiddelbart fra den, der er ansvarlig efter stk. 1-3. Bliver genstandene videreoverdraget, kan der blive spørgsmål om konfiskation hos de senere erhververe.

I tilfælde hvor den, der er ansvarlig efter stk. 1-3 har foretaget overdragelse af en genstand, kan retten vælge mellem værdikonfiskation hos overdrageren og genstandskonfiskation (eller værdikonfiskation) hos erhververen. Dobbeltkonfiskation er vel ikke udtrykkeligt udelukket, men bør som alt

overvejende hovedregel ikke finde sted, og det er forudsat, at overdrager og erhverver ikke kan pålægges konfiskationsansvar in solidum. Der henvises om disse spørgsmål til s. 32.

Til § 77 b.

Efter den gældende regel i § 77, stk. 1, nr. 3, kan det ved en strafbar handling indvundne udbytte kun konfiskeres, for så vidt ingen kan gøre krav på udbyttet. Konfiskation er således subsidiær i forhold til erstatningskrav i anledning af det strafbare forhold.

Om anvendelse af det konfiskerede gælder reglen i § 77, stk. 2. Det bestemmes her, at det inddragne, for så vidt nogen har lidt skade ved den strafbare handling, og erstatning ikke på anden måde kan fås hos den skyldige, skal anvendes til dækning af erstatningskravet, således at dette går forud for statens krav.

Om denne bestemmelse henvises i øvrigt til *Hurwitz*, Almindelig del, s. 595-96, jfr. også *Hurwitz*, Juristmødet 1954, s. 111 og bilag IV, s. 4.

Som anført ovenfor s. 24 er den foreslåede bestemmelse i § 77, stk. 1, udformet således, at udbyttekonfiskation kan ske, uanset om der kan gøres erstatningskrav gældende i anledning af lovovertrædelsen. Spørgsmålet om det nærmere forhold mellem konfiskation og erstatningskrav må i givet fald finde sin afgørelse på fuldbyrdesstadiet.

Til stk. 1. Med hensyn til udbyttekonfiskation bestemmes her, at det konfiskerede, såfremt nogen har erstatningskrav i anledning af lovovertrædelsen, kan anvendes til dækning af erstatningskrav. Bestemmelsen er videregående end den gældende regel i § 77, stk. 2, hvorefter det konfiskerede kun kan anvendes til dækning af erstatningskrav, såfremt »erstatning ikke på anden måde kan fås hos den skyldige«. Denne begrænsning er efter rådets opfattelse ikke rimelig med hensyn til udbyttekonfiskation. Dennes formål er alene at fratage tiltalte gevinsten ved lovovertrædelsen. Har tiltalte betalt erstatning

inden dommen, reduceres konfiskationsbeløbet med det betalte erstatningsbeløb. Det er konsekvent i forhold hertil, at det konfiskerede uden begrænsning kan anvendes til dækning af erstatningskrav.

Til stk. 2. Når der sker konfiskation af andet end udbytte, har konfiskationen et selvstændigt formål, pønalt eller fareafværgende, ud over dette at fratage tiltalte en gevinst. Dette formål er principielt uafhængigt af tiltaltes erstatningspligt i anledning af lovovertrædelsen. Udgangspunktet må derfor her være, at konfiskationskrav og erstatningskrav forfølges uafhængigt af hinanden. Det foreslås derfor i denne henseende at ophæve den generelle regel i § 77, stk. 2, hvorefter det konfiskerede anvendes til dækning af erstatningskrav, for så vidt erstatning ikke på anden måde kan fås hos den skyldige.

Det nævnte udgangspunkt bør dog ikke fastholdes fuldstændigt. Undertiden vil en genstands- eller værdikonfiskation til dels have til formål at fratage tiltalte gevinsten ved lovovertrædelsen; en udbyttekonfiskation af den i § 77, stk. 1, omhandlede beskaffenhed kan i disse tilfælde siges at være inkluderet i en konfiskation, som foretages efter § 77, stk. 2 eller stk. 3. Også bortset fra sådanne tilfælde kan en afvejning af konfiskationsformålet over for hensynet til den erstatningsberettigede føre til, at det sidstnævnte hensyn bør have fortrin. Der vil herved bl. a. kunne være grund til at lægge vægt på, hvor omfattende skade der er tilføjet den forurettede ved lovovertrædelsen, og hvilke muligheder han vil have for at opnå dækning af sit tab på anden måde end gennem andel i konfiskationsprovenuet. Vurderingen af, om en konfiskations fuldbyrdelse bør vige for hensynet til erstatningskrav, er imidlertid af en sådan karakter, at den bør foretages af retten i forbindelse med afgørelsen af spørgsmålet om konfiskation. – Ud fra disse betragtninger foreslår rådet en regel, hvorefter det ved dommen *kan* bestemmes, at det konfiskerede skal anvendes til dækning af erstatningskrav.

Til stk. 3. Den omstændighed, at det konfiskerede efter stk. 1 eller 2 kan anvendes til dækning af den forurettedes erstatningskrav, vil være uden betydning for det civile retlige forhold mellem den dømte og den forurettede. Denne vil således fortsat, i stedet for at søge sit erstatningskrav dækket af det konfiskerede, kunne gøre det gældende direkte over for den dømte. At den forurettede vælger denne sidstnævnte fremgangsmåde, bør imidlertid ikke medføre en forøgelse af den dømtes samlede økonomiske forpligtelse i anledning af lovovertrædelsen. Derfor foreslås i stk. 3 en bestemmelse, hvorefter konfiskationsbeløbet i de nævnte tilfælde nedsættes med det betalte erstatningsbeløb.

Det må påhvile den dømte, der ønsker en sådan nedsættelse, at bevise, at erstatningsbetaling har fundet sted. Tvist herom mellem *den* dømte og den fuldbyrdende myndighed kan prøves efter retsplejelovens § 998. Vanskeligheder kan opstå i de tilfælde, hvor den forurettedes erstatningskrav, som den dømte hævder at have dækket, ikke er fastslået ved dom. Erstatningskravet kan være dubiøst både med hensyn til grundlag og omfang; der vil eventuelt kunne foreligge aftale mellem den dømte og den forurettede om gennem et konstrueret erstatningskrav at forsøge at gøre konfiskationen mere eller mindre illusorisk. Også med hensyn til sådanne spørgsmål gælder principielt, at tvisten kan afgøres ved kendelse efter § 998, men denne afgørelsesmåde kan her være mindre egnet. § 998 må imidlertid efter rådets opfattelse i disse tilfælde anvendes på den måde, at retten — i stedet for at foretage en fuldstændig prøvelse af den materielle berettigelse af det erstatningskrav, den dømte har opfyldt — indskrænker sig til at tage stilling til, om den dømte, der søger konfiskationsbeløbet nedsat, har fremlagt et tilstrækkeligt klart grundlag for, at der har foreligget et reelt erstatningskrav; i modsat fald må retten ved kendelse nægte på det foreliggende grundlag at nedsætte konfiskationskravet.

Om forhandlingerne i den nordiske strafferetskomité vedrørende de problemer, der

omhandles i § 77 b, henvises til bemærkningerne nedenfor s. 101. Som det fremgår heraf, har man fra finsk og norsk side tilsluttet sig principperne i udkastet, medens det foreliggende svenske udkast ikke indeholder regler om anvendelse af konfiskationsprovenuet til dækning af erstatningskrav; dette har tildels sammenhæng med, at adgangen til udbyttekonfiskation efter det svenske udkast er begrænset til »vinning, som ej motsvaras av skada för enskild.«

Til § yy c.

Bestemmelsen modsvarer den gældende regel i straffelovens § 77, stk. 1, nr. 2.

Efter denne sidstnævnte regel kan der ved dom ske konfiskation af »genstande, der må anses bestemt til at tjene et forbryderisk formål, når deres inddragelse af hensyn til retssikkerheden findes fornøden«. Det er ikke en betingelse for konfiskation, at en strafbar handling" er begået eller forsøgt begået, eller at nogen har truffet beslutning om genstandenes anvendelse til en strafbar handling. Det er tilstrækkeligt, at genstandenes objektive egenskaber, eventuelt i forbindelse med andre omstændigheder, herunder de forhold, hvorunder genstandene findes, indicerer, at de er bestemt til at tjene et »forbryderisk formål«. Der er således ikke tale om konfiskation som strafferetlig retsfølge. Konfiskationen har et rent politimæssigt formål. Der er givet bestemmelsen en nærmere afgrænsning gennem udtrykkene »forbryderisk formål« og »af hensyn til retssikkerheden findes fornøden«. Disse udtryk synes at vise, at konfiskation kun kan ske med henblik på afværgelse af strafbare handlinger af en alvorligere karakter.

Efter formålet med den omhandlede konfiskation kunne det overvejes, om bestemmelsen burde placeres i politilovgivningen. Under hensyn til denne lovgivnings nuværende udformning ville dette dog medføre lovtekniske vanskeligheder. Allerede under hensyn hertil har rådet ment at burde afstå fra at foreslå, at bestemmelsen udgår af straffeloven.

Samtidig foreslås et par mindre ændringer af bestemmelsen.

Efter udkastets affattelse er det således ikke en betingelse, at genstandene har objektive egenskaber, der i sig selv indicerer, at de vil blive anvendt til strafbart forhold. Det er tilstrækkeligt, at dette indiceres af genstandenes beskaffenhed *i forbindelse* med andre foreliggende omstændigheder. Et lovligt fiskeriredskab, der ulovligt er anbragt et sted, hvor fiskeri er forbudt, vil således kunne konfiskeres.

Endvidere er den foreslåede bestemmelse affattet således, at konfiskation kan ske i alle tilfælde, hvor genstandene på det ovenfor omtalte grundlag »må befrygtes at ville blive brugt ved *en strafbar handling*«. Også herved sker der en vis udvidelse af den gældende regel, jfr. bemærkningerne ovenfor om dennes begrænsning gennem udtrykkene »forbryderisk formål« og »af hensyn til retssikkerheden . . .«

Disse udvidelser må anses for påkrævede, hvis straffelovens konfiskationsregler — hvad rådet anser for betydningsfuldt — skal have en sådan udformning, at de i det væsentlige kan afløse særlovgivningens konfiskationsregler. Man skal i denne forbindelse navnlig pege på levnedsmiddellovgivningens regler om konfiskation af varer, der ikke opfylder lovbestemte sundhedskrav eller kvalitetskrav i øvrigt. På den anden side finder rådet ikke, at udvidelserne giver anledning til afgørende betænkeligheder, og lægger herved vægt på, at konfiskation kun kan ske ved dom.

Den foreslåede bestemmelses henvisning til § 77, stk. 4, betyder, at retten i stedet for konfiskation af de omhandlede genstande kan træffe bestemmelse om foranstaltninger vedrørende genstandene til forebyggelse af lovovertrædelser. Dette betyder en lempelse af den gældende regel i § 77, stk. 1, nr. 2.

Til nr. 3.

Efter § 118 b kan det, når nogen for et forhold, der er strafbart efter kapitlerne 12 og 13, idømmes straf af fængsel i 2 år eller

derover, ved dommen bestemmes, at hans formue og ham tilhørende rente- eller indtægtsnydelser helt eller delvis skal inddrages til fordel for statskassen.

Denne bestemmelse hjemler, hvad der i almindelighed betegnes som formuekonfiskation, jfr. herom *Hurwitz*, Almindelig del, s. 569 f, og Juristmødet 1954, s. 107 og bilag IV, s. 1.

Bestemmelser om formuekonfiskation forekommer i ældre fremmed og dansk strafferet. De strafferetlige reformbevægelser i slutningen af det 18. århundrede vendte sig skarpt mod denne strafform. I kritikken har det navnlig været fremhævet, at formuekonfiskation i særlig grad rammer lovovertræderens pårørende, og at den i sin praktiske anvendelse vanskeligt lader sig afpasse efter lovovertrædelsens grovhed og gerningsmandens skyld, men typisk vil blive påvirket af tilfældige, lovovertrædelsen uvedkommende hensyn.

I Danmark afskaffedes formuekonfiskation ved en forordning af 24. september 1824. I Norge eller Sverige kendes denne konfiskationsform ikke; i Norge er dens indførelse forbudt ved grundlovens § 104.

Formuekonfiskation blev gennemført her i landet ved bestemmelsen i § 4 i straffelovs-tillægget nr. 259 af 1. juni 1945: »Når nogen findes skyldig i et efter denne lov strafbart forhold, kan det ved dommen bestemmes, at hans formue og ham tilhørende rente- og indtægtsnydelser helt eller delvis skal inddrages til fordel for statskassen.«

I den betænkning, der blev afgivet i 1946 af det af justitsministeriet nedsatte udvalg til overvejelse af spørgsmålet om ændring af lovene af 1. juni 1945 om tillæg til borgerlig straffelov og til lov om rettens pleje angående forræderi og anden landsskadelig virksomhed (det såkaldte »juristudvalg«), fremhævede udvalget den traditionelle argumentation mod formuekonfiskation og gav udtryk for meget betydelige principielle betæneligheder. Udvalget foreslog at begrænse reglen til at angå overtrædelser af de dagældende regler i straffelovens §§ 98, 99 og 111, stk. 1, samt overtrædelser, der – konkret

bedømt — medførte straf af mindst 6 års fængsel. I forbindelse hermed udtalte udvalget, at adgangen til formuekonfiskation navnlig burde benyttes i tilfælde, hvor gerningsmandens stilling som formueejers havde været af afgørende eller væsentlig betydning for udøvelsen af den strafbare virksomhed. Udvalgets bemærkninger gav dog ikke anledning til ændring af den i loven af 1. juni 1945 indeholdte bestemmelse. Om dennes anvendelse i praksis kan henvises til *Kai Harne* i U. 1948 B, s. 14—18.

I den i 1949 afgivne betænkning vedrørende ændringer i borgelig straffelov, navnlig kapitlerne 12 og 13, udtales s. 21: »Udvalget har ikke ment i udkastet at burde optage en bestemmelse, der hjemler adgang til at idømme formuekonfiskation ved politiske forbrydelser, bl. a. fordi en sådan formuekonfiskation rammer ulige for samme handlinger. I denne forbindelse bemærkes, at reglerne i straffelovens § 77 og lignende bestemmelser i særlovgivningen om konfiskation af bestemte genstande og beløb ved lejlighed bør tages op til revision. En sådan revision vil imidlertid kræve et særligt forarbejde, og spørgsmålet bør løses i almindelighed, ikke særskilt for de politisk betonedede forbrydelser. Da det derhos er almindelig antaget, at lovbestemmelser om konfiskation til enhver tid kan vedtages med tilbagevirkende kraft, har udvalget ment at kunne undlade at gå nærmere ind på de herhenhørende problemer.«

Betænkningen blev gennemgået af et af folketinget den 5. april 1949 nedsat udvalg, der under forhandling med justitsministeren fremsatte forskellige ændringsforslag.

I det lovforslag, som justitsministeren fremsatte den 12. maj 1950, indeholdt § 118 c, stk. 1, følgende bestemmelse:

»Når nogen findes skyldig i et efter kapitlerne 12 og 13 strafbart forhold, kan det ved dommen bestemmes, at hans formue og ham tilhørende rente- eller indtægtsnydelser helt eller delvis skal inddrages til fordel for statskassen.«

I motiverne til bestemmelsen udtaltes (Rigsdagstidende 1949/50, tillæg A, sp.

7202): »En til § 4 i straffelovstillægget, jfr. lovbekendtgørelse nr. 368 af 6. juli 1946, sva- rende konfiskationsbestemmelse findes ikke i udvalgets udkast, jfr. udvalgsbetænkningens side 21, hvor det bl. a. udtales, at spørgsmå- let om revision af de gældende regler om konfiskation, der vil kræve et særligt for- arbejde, ikke bør løses særskilt for de poli- tisk betonedede forbrydelser. Efter henstilling fra folketingsudvalget, og da en sådan regel utvivlsomt kan have en vis præventiv bety- ning, har justitsministeriet dog fundet det rettest at optage den i § 118 c. Spørgsmålet om denne bestemmelses indhold og affattelse vil naturligvis blive inddraget under over- vejelserne i tilfælde af revision af den almin- delige konfiskationsbestemmelse i straffelo- vens § 77.«

Under folketingsbehandlingen foreslog det folketingsudvalg, der behandlede forslaget, den affattelse, som blev gennemført. I ud- valgsbetænkningen (Rigsdagstidende 1951/ 52, tillæg B, sp. 261) udtaltes: »Der har in- den for udvalget gjort sig betydelige betæn- keligheder gældende overfor konfiskations- bestemmelsen i § 118 b. Med den angivne ændring har udvalget dog ment at kunne tiltræde bestemmelsen, der forventes taget op til fornyet behandling, når konfiskations- reglerne som helhed gøres til genstand for overvejelse i den permanente straffelovs- kommission. Ved ændringen gøres konfiska- tion, der efter lovforslaget kan ske uden hen- syn til den idømte strafs størrelse, afhængig

af, at fængsel i 2 år eller derover idømmes. Herved sikres, at formuekonfiskation ikke finder sted ved mindre overtrædelser.«

Rådet er i overensstemmelse med syns- punkterne i de ovenfor nævnte betænkning- er af 1946 og 1949 af den opfattelse, at formuekonfiskation ikke bør anerkendes som strafferetlig reaktion. Med hensyn til argu- mentationen imod denne konfiskationsform kan rådet indskrænke sig til at henvise til de nævnte betænkninger. Rådet ønsker i for- bindelse hermed at fremhæve, at der efter rådets opfattelse må tages afstand fra de ovenfor citerede motivudtalelser (Rigsdags- tidende 1949/50, tillæg A, sp. 7202), hvor- efter »en sådan regel utvivlsomt kan have en vis præventiv betydning«. Rådet, der går ud fra, at der hermed sigtes til en generalpræven- tiv virkning, må tværtimod være tilbøjelig til at mene, at en regel om formuekonfiskation, for så vidt angår de lovovertrædelser, hvorom der her er spørgsmål, er uden generalpræ- ventiv værdi ved siden af de i øvrigt anvæn- delige strafferetlige reaktioner.

Rådet skal i øvrigt i denne forbindelse pege på den udvidelse af de øvrige konfiskations- regler, som rådet foreslår gennem bestem- melserne i udkastets § 77, stk. 2, nr. 3, og stk. 3, samt på den i 1961 gennemførte æn- dring af straffelovens § 50, stk. 2, hvorefter der er en almindelig adgang til at idømme bødestraf, når tiltalte ved lovovertrædelsen har opnået eller tilsigtet at opnå økonomisk vinding for sig selv eller andre.

VI.

BORTFALD AF KONFISKATIONSANSVAR

Rådets kommissorium vedrørende konfiskation omfatter også spørgsmål om bortfald af konfiskationsansvar. Det drejer sig navnlig om spørgsmål vedrørende 1) forældelse, 2) konfiskation efter sigtedes død og 3) benådning.

Rådet har behandlet disse spørgsmål og redegør nedenfor for sine synspunkter.

Når denne indstilling ikke omfatter udkast til lovtekst, beror det på, at spørgsmålene også er omfattet af det kommissorium vedrørende revision af straffelovens kapitel 11, som blev meddelt rådet ved justitsministeriets skrivelse af 10. oktober 1963. Rådet finder, at affattelsen af lovreglerne om bortfald af konfiskationsansvar bør bero på overvejelserne vedrørende affattelse af kapitel 11 som helhed.

Det tilføjes, at rådets synspunkter til dels er af en foreløbig karakter. Spørgsmålene har, som de andre spørgsmål vedrørende konfiskation, været drøftet i den nordiske strafferechtskomité, og det har her vist sig hensigtsmæssigt at henskyde nogle af spørgsmålene til nærmere overvejelse i forbindelse med tilsvarende problemer vedrørende bødestraf, jfr. nedenfor s. 102 og 103. Det er således muligt, at de videre forhandlinger i den nordiske komité på visse punkter vil kunne give anledning til ændring af de her anførte synspunkter.

A. Konfiskation efter den sigtedes eller dømtes død.

1. *Dom til konfiskation efter den sigtedes død.* Der gælder ikke nu begrænsninger i adgangen til at rejse konfiskationssag over for den skyldiges dødsbo eller hans arvinger. I § 92

(nr. 1) bestemmes, at »Strafansvar bortfalder . . . ved den skyldiges død . . .«, men denne bestemmelse antages ikke at omfatte konfiskation, jfr. f. eks. dommene i U. 1948. s. 877 V, og J. D. 1952, s. 24, hvorved der blev statueret konfiskation over for dødsboer.

Rådet mener, at denne ordning bør oprettholdes, for så vidt angår *udbyttekonfiskation*. Det ville være anstødeligt, om udbytte erhvervet ved strafbare handlinger ubetinget tilfaldt den skyldiges arvinger. Men hvis udbyttet ikke længere er i behold, vil en konfiskation over for arvingerne i almindelighed være urimelig, og den kan og bør da undlades, jfr. affattelsen af udkastets § 77, stk. 1, hvorefter konfiskation er fakultativ.

Adgangen til konfiskation af *andet end udbytte* bør — ligesom adgangen til at pålægge bødestraf - bortfalde ved den skyldiges død. Om den her omhandlede konfiskation gælder, at den enten har et pønalt formål svarende til bødestraffens eller foretages for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Ved den skyldiges død vil dette sidstnævnte øjemed i almindelighed bortfalde; ellers kan det tilgodeses ved konfiskation efter § 77 c.

2. *Fuldbyrdelse af konfiskation efter den dømtes død.*

Efter de gældende regler antages det, at konfiskation kan fuldbyrdes efter den dømtes død, jfr. *Hurwitz*, Almindelig del, s. 589. Straffelovens § 52, stk. 4, hvorefter bøde ikke uden særlig hjemmel kan kræves betalt i den bødefældtes dødsbo, antages ikke at finde tilsvarende anvendelse med hensyn til konfiskation.

Som anført af den nordiske strafferechtskomité, jfr. nedenfor s. 103, gør de synspunk-

ter, der kan tale for bortfald af konfiskationsadgang ved den sigtedes død, sig til dels også gældende med hensyn til spørgsmålet om fuldbyrdelse af konfiskation efter den dømtes død.

Hovedsynspunktet synes herefter at måtte være, at konfiskation i almindelighed kun bør fuldbyrdes (over for dødsbo eller arvinger) efter den dømtes død, for så vidt konfiskationen omfatter udbytte, der er indvundet ved lovovertrædelsen. Udformning af en regel efter denne retningslinje møder imidlertid vanskeligheder. Fuldbyrdesadgangen kan nemlig ikke begrænses til tilfælde, hvor der er sket udbyttekonfiskation efter udkastets § 77, stk. 1. I tilfælde, hvor konfiskationen er foretaget efter § 77, stk. 2 og 3, kan forholdet være det, at der har foreligget et udbytte af lovovertrædelsen, men at retten har undladt særskilt konfiskation (efter § 77, stk. 1) heraf under hensyn til, at udbyttet ville blive inddraget ved den - normalt videregående - konfiskation efter § 77, stk. 2 og 3. Også for så vidt angår sådant udbytte bør konfiskationen kunne fuldbyrdes efter den dømtes død.

Rådet har ment at burde lade sin endelige stillingtagen til dette spørgsmål bero på de fortsatte overvejelser vedrørende affattelsen af straffelovens kapitel 11.

B. Forældelse.

1. Forældelse af adgangen til at idømme konfiskation.

Straffelovens § 95 indeholder regler om forældelse af foranstaltninger efter lovens §§ 62—75 og 79. Af bestemmelsen antages modsætningsvis at følge, at konfiskationsansvar ikke forældes, jfr. således f. eks. dommene i U. 1937, s. 693 H, 1952, s. 917 V (konfiskation af overpris efter prisloven), og 1953, s. 880 O (værdikonfiskation efter vareforsyningsloven). Der henvises i øvrigt til *Krabbe*, s. 238, samt til *Hurwitz*, Almindelig del, s. 214-15 og 574, med kritiske bemærkninger. At der er hengået lang tid, siden den strafbare handling blev begået, er således en om-

stændighed, der alene kan tillægges betydning gennem tiltalesfrafald eller ved, at domstolene, hvis konfiskationsregien er fakultativ, undlader konfiskation eller nedsætter konfiskationstilsvaret.

Denne ordning er ikke tilfredsstillende. For så vidt konfiskation er af pønål karakter, er det åbenbart, at adgangen til konfiskation i almindelighed bør forældes sammen med forældelsen af strafansvaret. Men også i øvrigt savnes der i almindelighed begrundelse for, at der med hensyn til konfiskation skal gælde forældelsesregler, der er principielt forskellige fra dem, der gælder med hensyn til de andre i § 95, stk. 1, nævnte strafferetlige retsfølger.

Rådet mener, at det bør fastslås som en hovedregel, at konfiskation ikke kan ske, når strafansvaret for den pågældende lovovertrædelse er bortfaldet ved forældelse. Denne hovedregel bør dog formentlig modificeres ved en bestemmelse om, at forældelsesfristen med hensyn til konfiskation i intet tilfælde er mindre end 5 år. Dette må ses i sammenhæng med, at konfiskation typisk anvendes ved overtrædelser (af særlovgivningen), der alene medfører bødestraf. I disse tilfælde kan strafansvaret forældes allerede efter 2 års forløb, jfr. § 92, nr. 3, og § 93. Navnlig med hensyn til udbytte kan det forekomme urimeligt, om muligheden for konfiskation afskæres efter så kort tids forløb, jfr. også den nordiske straffekomité's udtalelse s. 102.

Forældelsesfristen bør regnes fra gernings-tiden, jfr. straffelovens § 94, også i tilfælde, hvor der er spørgsmål om konfiskation efter udkastets § 77 a, stk. 4, over for senere erhververe af konfiskationsobjektet.

2. Forældelse af adgangen til at fuldbyrde konfiskation.

Dette spørgsmål har rådet behandlet sammen med spørgsmålet om forældelse af adgangen til at fuldbyrde bøde.

Efter den gældende regel i straffelovens § 97 forældes adgangen til at fuldbyrde bøde, når dier er forløbet 5 år. Det er i retspraksis antaget, at henstand med hensyn til

betaling af bøden, herunder indrømmelse af afdragsordninger, ikke medfører nogen forlængelse af forældelsesfristen. Dette har den uheldige virkning, at justitsministeriet tvinges til, eventuelt ved afsoning, at drage omsorg for bødestraffens fuldbyrdelse inden for 5 års-fristen, uanset at der i visse, omend sjældne tilfælde er et behov for at indrømme afdragsordning over en længere periode.

Rådet mener derfor, at § 97 bør ændres således, at den tid, i hvilken der efter begæring er meddelt den pågældende henstand med betaling af bødebeløbet, ikke medregnes i forældelsesfristen. I praksis indrømmes henstand som regel gennem fastsættelse af afdragsordninger. Disse udformes således, at misligholdelse af ordningen medfører, at hele bødebeløbet forfalder til betaling. Sådanne misligholdelser medfører da, at forældelsesfristen påny begynder at løbe.

Med hensyn til adgangen til at fuldbyrde *konfiskation* gælder ingen forældelsesregel, bortset fra § 97, stk. 1, 2. pkt., hvorefter ingen straffedom kan fuldbyrdes efter 10 års forløb uden justitsministerens påbud. Denne ordning er ikke rimelig. Det foreslås, at der vedrørende forældelse af konfiskation skal gælde samme regler som med hensyn til forældelse af bødestraf. Det er overvejet, om der i stedet for 5 års-fristen burde fastsættes en 10 års-frist. I praksis af drages konfiskationsbeløb jævnligt over en periode, der er længere end 5 år. Rådet må imidlertid finde det rigtigst, at den for bødestraf gældende 5 års-frist også gælder for konfiskation, og hensynet til inddrivelsens effektivitet kan ikke anføres herimod, når den tid, i hvilken der meddeles henstand, ikke medregnes i fristen.

Om det heromhandlede spørgsmål har den nordiske strafferetskomité kun afgivet en foreløbig indstilling, jfr. nedenfor s. 102.

G. Benådning.

Det er i praksis antaget, at bestemmelsen i grundlovens § 24, hvorefter kongen kan benåde, ikke omfatter konfiskation.

Det er en følge af denne opfattelse, at eftergivelse af konfiskation principielt må betragtes som en opgivelse af et statsaktiv, der kræver bevillingsmæssig hjemmel.

Denne ordning er utilfredsstillende. Der kan med hensyn til konfiskation lige så vel som med hensyn til bødeansvar foreligge benådningsgrunde. Navnlig i betragtning af, at konfiskation i betydeligt omfang er pønalt begrundet og jævnligt i realiteten må betragtes som en tillægsbøde, må den gældende ordning forekomme helt inkonsekvent.

Under hensyn hertil mener rådet, at der i straffelovens kapitel 11 bør optages en bestemmelse om, at reglerne om benådning for straf også finder anvendelse med hensyn til konfiskation.

Rådet ønsker i forbindelse hermed at understrege betydningen af, at spørgsmålet om eftergivelse af konfiskation – ligesom bødeeftergivelse - behandles ud fra rent strafferetlige synspunkter, og at der i sager, hvor der er spørgsmål om inddrivelse af både bøde og konfiskation, sker en samlet bedømmelse af den pågældendes økonomiske forpligtelse som grundlag for stillingtagen til spørgsmålet om inddrivelsens tilrettelæggelse (eksekution, henstand, indrømmelse af afdragsordning og eftergivelse). Det følger af disse synspunkter, at rådet må finde den nuværende ordning, hvorefter bødeinndrivelse hører under justitsministeriet, medens spørgsmål vedrørende inddrivelse af konfiskation hører under finansministeriet, for principielt uheldig. Der bør derfor i forbindelse med gennemførelsen af den ovenfor omtalte regel om benådning for konfiskation gennemføres en ændring af den nuværende ressortfordeling, således at spørgsmål vedrørende inddrivelse af konfiskation overføres til justitsministeriet, hvorunder andre spørgsmål vedrørende fuldbyrdelse af strafferetlige retsfølger hører.

D. Konfiskationskravs stilling ved konkurs.

Efter de gældende regler i konkursloven må det antages, at både bøde- og konfiskations-

krav har stilling i skyldnerens konkursbo som simple kreditorkrav, jfr. *Hurwitz*, Almindelig del s. 595.

I en skrivelse af 28. januar 1963 har det af justitsministeriet nedsatte udvalg til revision af konkursloven peget på spørgsmålet, om denne ordning bør opretholdes eller ændres således, at bøde- og konfiskationskrav

får stilling i konkursordenen *efter* simple kreditorkrav.

Spørgsmålet har endnu kun været genstand for rent foreløbige drøftelser i rådet. Om dets behandling i den nordiske strafferechtskomité henvises til s. 103 nedenfor. Rådet vil senere afgive en udtalelse om spørgsmålet til konkursudvalget.

VII.

SÆRLOVGIVNINGENS REGLER

INDLEDENDE BEMÆRKNINGER.

Straffelovrådet har udarbejdet det nedenfor anførte udkast til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser om konfiskation m. v. Udkastet er, for så vidt angår dets bestemmelse om konfiskation, udarbejdet efter brevveksling og forhandling med en række ministerier.

1. *Boligministeriet* har i skrivelse af 22. juni 1962 erklæret sig enig i ophævelse af konfiskationsreglerne i lov nr. 355 af 27. december 1958 om leje.

2. *Finansministeriet* har i skrivelse af 1. oktober 1962 erklæret sig enig i ophævelsen af konfiskationsreglerne i

§ 8, stk. 3, i lov nr. 145 af 31. marts 1950 om totalisatorspil og

§ 10, stk. 3, i lov om tipning, jfr. lovbe- kendtgørelse nr. 171 af 18. juni 1956.

Endvidere har rådet haft mundtlige for- handlinger med repræsentanter for finans- ministeriet, der har givet tilslutning til op- hævelse af konfiskationsreglerne i

lov nr. 185 af 11. juni 1954 om kontrol med omsætningen af spiritus og vin,

loven om afgift af spiritus, vin og øl, jfr. lovbe kendtgørelse nr. 1 af 2. januar 1962, og

loven om afgift af parfume m. v., jfr. lov- bekendtgørelse nr. 25 af 28. januar 1959,

og de af rådet foreslåede ændringer af § 190 og § 192, i toldloven, jfr. lovbe kendtgørelse nr. 156 af 12. april 1960.

3. Repræsentanter for *fiskeriministeriet* har under mundtlige forhandlinger med rådet erklæret sig enig i ophævelsen af konfiska- tionsreglerne i

plakaten af 10. juli 1770 angående fred- ningen af østers-fiskeriet under Aalborg-stift mellem Schagen og Hirtzholmen, med videre,

§ 30, stk. 5—7, i lov nr. 501 af 19. decem- ber 1951 om ferskvandsfiskeri,

§ 11, stk. 5-7, i lov nr. 503 af 19. decem- ber 1951 om fiskeri i Randers fjord og Gu- denaa m. m. og

§ 46, sidste stk., i lov nr. 150 af 11. maj 1954 om kvalitetskontrol med fisk og fiske- varer.

Der var under forhandlingerne enighed om, at konfiskationsreglerne i loven om regu- lering af fiskeriet i det nordøstlige Atlanter- hav (lov nr. 111 af 26. april 1961) bør ud- formes efter samme principper som salt- vandsfiskerilovens konfiskationsregler, jfr. herom nedenfor s. 85.

4. *Forsvarsministeriet* har i skrivelse af 22. maj 1962 udtalt, at ministeriet intet har at indvende imod ophævelse af konfiskations- reglen i

§ 14 i loven om lodsvæsenet, jfr. lov- bekendtgørelse nr. 230 af 3. juni 1960.

5. *Handelsministeriet* har i skrivelse af 5. september 1962 erklæret sig enig med rådet i, at konfiskationsreglerne i følgende lovbe- stemmelser bør søges ophævet:

§ 95, stk. 2, i næringslov nr. 138 af 28. april 1931,

§ 5, 3. pkt., i lov nr. 170 af 15. maj 1933 om en kartoffelmelsordning m. v.

§ 7, 3. pkt., i lov nr. 74 af 15. marts 1934 om spiritus og gær.

§ 11, stk. 2, i. pkt., i lov nr. 65 af 28. februar 1950 om mål og vægt,

§ 13, 3. pkt., i lov nr. 135 af 29. marts 1950 om en sukkerordning,

§ 7, stk. 2, 1. og 2. pkt., i lov nr. 120 af 31. marts 1952 om et skibsfartsnævn,

§ 22, stk. 3, i lov nr. 102 af 31. marts 1955 om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger,

§ 57, stk. 4, 2. og 3. pkt., i lov nr. 93 af 29. marts 1957 om skibsregistrering,

§ 17, stk. 4, 2. pkt., i lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse, jfr. lovbekendtgørelse nr. 145 af 1. maj 1959, og

§ 17, stk. 4, 1. og 2. pkt., i lov om valutaforhold m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 54 af 29. februar 1960.

Spørgsmålet om ophævelse af reglen om udbytteinddragelse i § 16 i loven af 1955 om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger har været genstand for yderligere brevveksling mellem handelsministeriet og rådet og har været drøftet under mundtlige forhandlinger med repræsentanter for monopoltilsynet og handelsministeriet. I skrivelse af 4. marts 1963 har handelsministeriet udtalt, at ministeriet intet har at indvende imod, at loven ændres som foreslået af rådet nedenfor.

6. *Indenrigsministeriet* har i skrivelse af 17. juli 1962 erklæret sig enig i, at konfiskationsreglerne i følgende lovbestemmelser søges ophævet:

§ 23, stk. 4, i lov nr. 174 af 28. april 1950 om levnedsmidler m. v.

§ 43, stk. 2, i lov nr. 67 af 31. marts 1953 om karantæneforanstaltninger mod smitsomme sygdomme,

§ 3, stk. 2, i lov nr. 169 af 24. maj 1955 om euforiserende stoffer og

§ 17, stk. 5, i lov nr. 119 af 3. maj 1961 om gifte og sundhedsfarlige stoffer.

7. *Landbrugsministeriet* har i skrivelse af 20. august 1962 udtalt, at ministeriet intet har at indvende imod ophævelse af konfiskationsreglerne i følgende lovbestemmelser:

§ 12, stk. 2, i lov nr. 164 af 11. maj 1935 om skove,

§ 13, stk. 4, i lov nr. 423 af 12. april 1949 om indenrigs kødkontrol,

§ 8, stk. 3, i lov nr. 65 af 26. marts 1958 om sundhedskontrol med planteskoleplanter,

§ 5, stk. 4, i lov nr. 215 af 16. juni 1958 om udførsel af kød m. m.,

§ 36, stk. 7, og § 39, stk. 4, i lov om jagen, jfr. lovbekendtgørelse nr. 109 af 25. marts 1959,

§ 2, stk. 1, 1. pkt., i lov om afholdelse af frivillig offentlig auktion over skind og huder af indenlandske pelsdyr og husdyr, jfr. lovbekendtgørelse nr. 5 af 13. januar 1960,

§ 20, stk. 6, i lov nr. 118 af 3. maj 1961 om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr samt om midler til regulering af plantevækst og § 2, stk. 3, i lov nr. 82 af 9. marts 1962 om salg af indenlandsk frugt og indenlandske gartneriprodukter ved frivillig offentlig auktion.

Spørgsmålet om ophævelse eller ændring af konfiskationsreglerne i § 27, stk. 6, og § 28, sidste stk., i lov nr. 129 af 12. april 1911 om handel med smør m. v., § 6, stk. 2, i lov nr. 109 af 10. april 1926 om tillæg til smørloven, § 21, stk. 4, i lov om tilvirkning og forhandling af margarine m. m., jfr. lovbekendtgørelse nr. 229 af 28. juni 1937, og § 6, stk. 1, i lov om forhandling, udførsel og indførsel af æg og ægprodukter m. m., jfr. lovbekendtgørelse nr. 139 af 19. april 1963, har været genstand for yderligere brevveksling og har været drøftet under mundtlige forhandlinger med repræsentanter for statskontrollen med mejeriprodukter og æg m. m. og landbrugsministeriet. Der er herefter opnået enighed om, at konfiskationsreglerne i de to smørlove og margarineloven kan ophæves. Derimod har landbrugsministeriet i skrivelse af 18. marts 1964 udtalt, at ministeriet finder, at de gældende bestemmelser i ægloven om konfiskation bør opretholdes.

8. *Ministeriet for kulturelle anliggender* har i skrivelse af 22. august 1962 tiltrådt, at konfiskationsregien i

§ 13, stk. 2, i lov nr. 215 af 11. juni 1959 om radiospredning søges ophævet.

9. *Ministeriet for offentlige arbejder* har

i skrivelse af 28. juni 1962 erklæret sig enig i, at konfiskationsreglerne i følgende lovbestemmelser kan ophæves:

§ 5, 2. pkt., i lov nr. 84 af 11. maj 1897 om telegrafer og telefoner, som ændret ved lov nr. 119 af 31. marts 1960,

§ 11, stk. 1, sidste pkt., i lov nr. 149 af 18. maj 1906 om kystfredning og

§ 7, stk. 1, i lov nr. 188 af 12. april 1949 om telekommunikation m. m. ved radio.

10. *Undervisningsministeriet* har i skrivelse af 16. august 1962 udtalt, at ministeriet intet har at indvende mod ophævelse af konfiskationsregien i

§ 1 i plakat af 5. august 1831 angående indgreb i det Københavns Universitet forundte udelukkende privilegium på almanakkens udgivelse.

UDKAST TIL LOV OM ÆNDRINGER I FORSKELLIGE LOVBESTEMMELSER OM KONFISKATION M. V.

I plakat af 10. juli 1770 angående fredningen af østers-fiskeriet under Aalborg-stift mellem Skagen og Hirtsholmen, med videre foretages følgende ændringer:

1. I § 1 udgår ordene: »under Straf: at have det dertil brugte Fartøj samt Fiske-redskab forbrudt, og derforuden at bøde, første Gang 50 Rdlr, anden Gang dobbelt, og saa fremdeles, eller, i Mangel af Betalingen, derfor at undgjelde på Kroppen efter F. 6 Dec. 1743«.

I stedet indsættes som 2. pkt.:
»Overtrædelse straffes med bøde.«
2. § 4 ophæves.

§ 2

I plakat af 5. august 1831 angående indgreb i det Københavns Universitet forundte udelukkende privilegium på almanakkens udgivelse foretages følgende ændringer:

1. I § 1, 1. pkt., udgår ordene »skal han, i Stedet for den hidtil paabudne høiere Bod, udrede en Mulet af 20 til 200 Rbdlr Sølv, hvorhos de Exemplarer, hvormed den paa-gieldende antræffes, blive at confiskere, og han endvidere at ansee med en Tillægsmulct af 1/4 Rbdlr for hvert saadant Exemplar«.

I stedet indsættes ordene:
»straffes han med bøde«.
2. § 1, 2. pkt., ophæves.
3. § 3 ophæves.

§ 3

I lov nr. 13 af 14. februar 1874 om forbud mod visse tændstikker m. m. foretages følgende ændring:

§ 3 affattes således:

»Overtrædelse af loven straffes med bøde«.

§ 4

I lov nr. 39 af 16. april 1880 om forbud mod Kjøb og Salg af brugte Hulprojektiler m. v. foretages følgende ændring:

§ 2 affattes således:

»Overtrædelse af loven straffes med bøde.«

g 5

I lov nr. 84 af 11. maj 1897 om telegrafer og telefoner, som ændret ved lov nr. 119 af 31. marts 1960,
ophæves § 5, 2. pkt.

§ 6

I lov nr. 74 af 7. april 1888 angående sprængstoffer foretages følgende ændringer:

1. I § 11, 1. pkt., udgår »fra 50 til 1.000 Kr.«, og »simpelt Fængsel« ændres til »hæfte«.

2. § 11, 3. og 4. pkt., ophæves.

§ 7

I lov nr. 14 af 18. maj 1866 om kystfredning foretages følgende ændringer:

1. I § 11, stk. 1, 1. pkt., udgår ordene:
» af 20–200 Kr., der i gentagelsestilfælde kan stige til 2000 kr.; hvis borttageisen er sket ved anvendelse af dampkraft eller deslige, straffes vedkommende med en bøde fra 200–2.000 kr., der i gentagelsestilfælde kan stige til 5.000 kr.«

2. § 11, stk. 1, sidste pkt., og stk. 2, 1. pkt., ophæves.

3. I § 11, stk. 2, 2. pkt., ændres »fæng-

sel« til »hæfte«, og i 3. pkt. udgår ordene »af 10-100 kr., der i gentagelsestilfælde kan stige til 1.000 kr.«

4. § / 1, stk. 3, ophæves.

§ 8

I lov nr. 85 af 30. april igog om tillæg til strandingsloven af 10. april 1895 foretages følgende ændringer:

1. § 15, stk. 1, 1. pkt., ophæves, og i stedet indsættes:

»Overtrædelse af § 2, 2. pkt., § 3, § 9, § 10, § 12 eller § 13, stk. 2, eller af de i henhold til § 9 eller § 10 fastsatte betingelser eller forskrifter straffes med bøde, medmindre strengere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning. For så vidt forseelsen består i indgreb i en anden persons eneret, kan det ved dommen bestemmes, at det bjærgede skal tilfalde den forurettede.«

2. § 14, stk. 2 og 3, ophæves.

§ 9

I lov nr. 12g af 12. april igii om handel med smør og fremmede landbrugsprodukter m. m.

ophæves § 27, stk. 6, og § 28, sidste stk.

§ 10

I lov nr. 288 af 31. maj igi8 om forbud mod smeltning eller anden omdannelse af skillemønt foretages følgende ændring:

§ 5, stk. 1-4, ophæves, og i stedet indsættes:

»Stk. 1. Overtrædelse af § 1 straffes med bøde eller med hæfte eller fængsel indtil 6 måneder. Overtrædelse af §§ 2-4 straffes med bøde.

Stk. 2. Sager om de i stk. 1 nævnte overtrædelser behandles som politisager.«

§ 11

I lov nr. 10g af 10. april ig26 om tillæg til lov nr. 12g af 12. april igii om handel med smør og fremmede landbrugsvarer m. m. foretages følgende ændringer:

1. I § 5, stk. 1, 1. pkt., udgår ordene:

»der også træffer bestemmelse om konfi-

skation af de lovstridige eller ikke behørigt mærkede varer, jfr. § 6 i nærværende lov og §§ 27 og 28 i lov nr. 129 af 12. april 1911 om handel med smør og fremmede landbrugsprodukter m. m.«

2. § 6, stk. 2, ophæves.

§ 12

I næringslov nr. 138 af 28. april 1931 ophæves § 5, 2. og 3. pkt.

§ 13

I lov nr. 170 af 15. maj ig33 om en kartoffelmelsordning og om foranstaltninger til fremme af avl og anvendelse af kartofler til industrielt brug

ophæves § 95 stk. 2.

§ 14

I lov nr. 74 af 15. marts ig34 om spiritus og gær

ophæves § 7, 2. og 3. pkt.

§ 15

I lov nr. 328 af 11. december 1934 om forbud mod udførsel af visse værdipapirer m. m.

ophæves § 4, stk. 1, sidste pkt., og stk. 2.

§ 16

I lov nr. 164 af 11. maj ig35 om skove foretages følgende ændringer:

1. § 12, stk. 2, affattes således:

»På samme måde straffes overtrædelse af

2. I § 15, nr. 1, ændres »efter reglerne i § 12, 2det stykke« til »med bøde«.

§ 17

I lov nr. 13g af 7. maj 1937 om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m. m. foretages følgende ændringer:

1. I § 11, stk. 1, 1. pkt., udgår ordene

»hvorhos ulovligt fremstillede eller forhandlede genstande eller stoffer kan inddrages til fordel for statskassen«.

2. § 11, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, 1. pkt., ophæves.

§ 18

I lov om tilvirkning og forhandling af margarine m. m., jfr. lovbekendtgørelse nr. 229 af 28. juni 1937, foretages følgende ændringer :

1. I § 21, stk. 2, udgår ordene:

»ikke under 20 kr., i gentagelsestilfælde ikke under 40 kr.«

2. I § 21, stk. 4, udgår ordene:

»der også kan træffe bestemmelse om konfiskation af de pågældende varer eller det ved salg af disse indvundne udbytte«.

§ 19

I lov nr. 188 af 12. april 194g om telekommunikation m. m. ved radio foretages følgende ændring:

I § y, stk. 1, udgår ordene:

»der tilfalder statskassen, ligesom ulovligt anbragte eller benyttede anlæg og apparater kan konfiskeres«.

§ 20

I lov nr. 423 af 12. april 194g om indenrigs kødkontrol

ophæves § 13, stk. 1, 2. og 3. pkt., stk. 2, 2. og sidste pkt., stk. 3 og 4.

§ 21

I lov nr. 65 af 28. februar 1950 om mål og vægt

ophæves § 11, stk. 2.

§ 22

I lov nr. 135 af 2g. marts 1950 om en sukkerordning

ophæves § 11, 2. og 3. pkt.

§ 23

I lov nr. 145 af 31. marts 1950 om totalisatorspil foretages følgende ændringer:

1. § 8, stk. 3, sidste pkt., ophæves.

2. § 11, stk. 1, sidste pkt., ophæves.

§ 24

I lov nr. 174 af 28. april 1950 om levnedsmidler m. m.

ophæves § 23, stk. 1, 2. pkt., stk. 2, sidste pkt., stk. 3 og 4.

§ 25

I lov nr. 501 af 19. december 1951 om ferskvandsfiskeri

ophæves § 30, stk. 5-7.

§ 26

I lov nr. 503 af 19. december 1951 om fiskeri i Randers fjord og Gudenaa m. m.

ophæves § 11, stk. 5-7.

§ 27

I lov nr. 120 af 31. marts 1952 om et skibsfar tsnævn

ophæves § y, stk. 2, og § 8, sidste pkt.

§ 28

I lov nr. 6y af 31. marts 1953 om karantæneforanstaltninger mod smitsomme sygdomme

ophæves § 43, stk. 2.

§ 29

I lov nr. 150 af 11. maj 1954 om kvalitetskontrol med fisk og fiskevarer

ophæves § 46, stk. 2, stk. 3, sidste pkt., stk. 4 og sidste stk.

§ 30

I lov nr. 185 af 11. juni 1954 om kontrol med omsætningen af spiritus og vin foretages følgende ændringer:

1. I § 10, stk. 1, udgår ordene:

»hvorhos varerne kan konfiskeres eller konfiskationsværdien kræves erlagt«.

2. I § 10, stk. 2, udgår ordene:

»hvorhos varerne konfiskeres eller konfiskationsværdien tiisvares«.

3. § 10, stk. 5, 2. pkt., ophæves.

§ 31

I lov nr. 102 af 31. marts 1955 om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger foretages følgende ændringer:

1. § 16 affattes således:

»Har en virksomhed indvundet udbytte ved handlinger, der er i strid med en af monopoltilsynet truffet afgørelse, kan tilsynet bestemme, at det for meget indvundne udbytte skal fradrages i fremtidige avancer.«

2. I § 22, *stk. i*, indsættes som sidste pkt.:
»Det samme gælder med hensyn til til-
desættelse af en afgørelse, der med tilslut-
ning af vedkommende enkeltvirksomhed el-
ler sammenslutning er truffet efter § 11.«
3. § 22, *stk. 3*, ophæves.

§ 32

I lov nr. i6g af 24. maj 1955 om *euforise-
rende stoffer*

ophæves § 3, *stk. 2*, og *stk. 3, 2. pkt.*

§ 33

I lov om *tipning*, jfr. lovbekendtgørelse
nr. 171 af 18. juni 1956, foretages følgende
ændringer:

1. I § 10, *stk. 3*, udgår ordene:

»hvorhos den i behold værende indskuds-
sum og gevinster hidrørende fra ulovlig del-
tagelse i tipning inddrages til fordel for stats-
kassen«.

2. § 11, *sidste pkt.*, og § 12 ophæves.

§ 34

I lov nr. 93 af 29. marts 1957 om *skibsre-
gistrering*

ophæves § 57, *stk. 1, 2. pkt., og stk. 4,
2. og 3. pkt.*

§ 35

I lov nr. 65 af 26. marts 1958 om *sund-
hedskontrol med planteskole planter* foreta-
ges følgende ændringer:

1. § 8, *stk. 3*, ophæves.

2. I § 8, *stk. 4, 1. pkt.*, udgår ordene:

»og træffe bestemmelse om konfiskation«.

§ 36

I lov nr. 215 af 16. juni 1958 om *udførel-
se af kød m. m.*

ophæves § 5, *stk. 3, 2. og 3. pkt., og stk. 4.*

§ 37

I lov om *leje*, jfr. lovbekendtgørelse nr. 120
af 20. april 1964, foretages følgende ændrin-
ger:

1. I § 120, *stk. 1*, § 121, *stk. 1*, § 14.8,

stk. 1, og § 157, *stk. 1 og 3*, udgår ordene
»ikke under 50 kr.«.

2. § 120, *stk. 2 og 3*, ophæves.

3. I § 121, *stk. 1*, udgår ordene:

»og det erlagte beløb vil ved dommen være
at inddrage til fordel for statskassen«.

4. § 121, *stk. 2*, ophæves.

§ 38

I lov om *afgift af parfumer, toiletmidler
m. v.*, jfr. lovbekendtgørelse nr. 25 af 28.
januar 1959,

ophæves § 15, *stk. 2 og 3.*

§ 39

I lov om *jagten*, jfr. lovbekendtgørelse
nr. 109 af 25. marts 1959,

ophæves § 36, *stk. 7*, og § 39, *stk. 4.*

§ 40

I lov om *uretmæssig konkurrence og vare-
betegnelse*, jfr. lovbekendtgørelse nr. 145 af
1. maj 1959,

ophæves § 17, *stk. 4, 2. pkt.*

§ 41

I lov nr. 215 af 11. juni 1959 om *radio-
spredning*

ophæves § 13, *stk. 2.*

§ 42

I lov om *valutaforhold m. v.*, jfr. lovbekendtgørelse nr. 54 af 29. februar 1960,

ophæves § 17, *stk. 2, 4 og 5.*

§ 43

I *toldloven*, jfr. lovbekendtgørelse nr. 156
af 12. april 1960, foretages følgende ændrin-
ger:

1. § 190, *stk. 4*, ophæves, og som § 190 a
indsættes:

»§ 190 a. Befordringsmidler, der har været
anvendt ved indsmugling eller forsøg på
indsmugling af særlig højt beskattede varer
eller til befordring af sådanne varer på told-
området, kan tilbageholdes af toldvæsenet el-
ler af politiet på toldvæsenets vegne, indtil
de told-, afgifts- og bødeløb og sagsom-

kostninger, der er forskyldt af ejeren eller af fører, mandskab eller andre i tjeneste på befordringsmidlet, er betalt, eller der er stillet sikkerhed for betalingen. Sker dette ikke inden 2 måneder efter sagens endelige afgørelse, kan der søges fyldestgørelse i befordringsmidlet.

Stk. 2. Med hensyn til de nævnte myndigheders iværksættelse af tilbageholdelsen finder de i §§ 745 og 746 i lov om rettens pleje fastsatte regler om beslaglæggelse af ting, der findes at burde konfiskeres, tilsvarende anvendelse. Tilbageholdelse kan kun ske, såfremt det er påkrævet for at sikre betaling af de nævnte beløb. Var den, der havde rådighed over befordringsmidlet under dettes benyttelse ved indsmugling m. v., uberettiget i besiddelse af det, kan tilbageholdelse ikke ske.«

2. § 192 affattes således:

»*Stk. 1.* Varer, der forefindes under indsmugling eller forsøg herpå eller i forbindelse med undersøgelse efter § 11, stk. 2, tages i bevaring af toldvæsenet eller af politiet på toldvæsenets vegne. I øvrigt kan indsmuglede varer eller andre varer, med hensyn til hvilke told eller afgift er unddraget eller søgt unddraget det offentlige, tages i bevaring eller beslaglægges af de nævnte myndigheder under iagttagelse af de i §§ 745 og 746 i lov om rettens pleje fastsatte regler om beslaglæggelse af ting, der findes at burde konfiskeres.

Stk. 2. Såfremt skyldige told-, afgifts- og bødebeløb og sagsomkostninger betales inden 2 måneder efter sagens endelige afgørelse, udleveres varerne under iagttagelse af de gældende indførselsforskrifter til den, hos hvem de er taget i bevaring eller beslaglagt eller til anden, der godtgør at være berettiget til varerne. I modsat fald bortsælges de så vidt muligt af toldvæsenet ved offentlig auktion, således at det herved indkomne beløb med fradrag af det offentlige omkostninger ved opbevaring og salg anvendes til hel eller delvis dækning af de nævnte skyldige beløb. Et eventuelt overskud udbetales til ejeren, såfremt han melder sig inden forløbet

af 3 år efter auktionen og behørigt godtgør sin ejendomsret til de bortsolgte varer.

Stk. 3. Med hensyn til sikring og inddrivelse af bødekrav og sagsomkostninger finder stk. 2 kun anvendelse med de begrænsninger, som er fastsat i borgerlig straffelovs § 77 a vedrørende konfiskation efter samme lovs § 77, stk. 2.

Stk. 4. Betales de skyldige beløb inden den i stk. 2 nævnte frist, men afhentes varerne ikke inden fristen, oplægges de på statens transitoplag. § 77 finder da tilsvarende anvendelse.«

§44

I lov om lodsvæsenet, jfr. lovbekendtgørelse nr. 230 af 3. juni 1960, foretages følgende ændring:

I § 14. udgår ordene: »og desuden skal han have de uberettiget benyttede genstande forbrudt til vedkommende lodseri«.

§45

I lov nr. 111 af 26. april 1961 om regulering af fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav foretages følgende ændring:

§ 2, stk. 3, affattes således:

»Med hensyn til konfiskation gælder borgerlig straffelovs regler herom. Fangst eller værdien heraf kan dog konfiskeres, selv om det ikke med sikkerhed kan godtgøres, at den i det hele hidrører fra det ulovlige forhold«.

§46

I lov nr. 118 af 3. maj 1961 om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr samt om midler til regulering af plantevækst foretages følgende ændringer:

1. § 20, stk. 6, ophæves.

2. I § 20, stk. y, sidste pkt., ændres »stk. 6« til »borgerlig straffelov«.

§47

I lov nr. 119 af 3. maj 1961 om gifte og sundhedsfarlige stoffer ophæves § iy, stk. 5.

§ 48

I lov om afgift af spiritus, vin og øl, jfr. lovbekendtgørelse nr. 1 af 2. januar 1962, ophæves § 8, § 59 og § 60, stk. 3, 2. pkt.

§ 49

I lov nr. 82 af 8. marts 1962 om salg af indenlandsk frugt og indenlandske gartneriprodukter ved frivillig offentlig auktion ophæves § 2, stk. 3.

§ 50

I lov om forhandling, udførsel og indførsel af æg og ægprodukter m. m., jfr. lovbekendtgørelse nr. 139 af 19. april 1963, foretages følgende ændringer:

1. I § 6, stk. 1, udgår ordene:

»og såfremt det ved bedømmelsen viser sig, at bestemmelserne ikke er overholdt, lade de pågældende partier konfiskere«.

2. § 13, stk. 3 og 4, ophæves.

3. Som § 74 indsættes:

»Stk. 1. Landbrugsministeren kan tilkænde give den pågældende, at sagen kan afgøres uden retslig forfølgning, såfremt han erkender sig skyldig i overtrædelsen og erklærer sig

rede til inden for en nærmere angivet frist, der efter begæring kan forlænges, at betale en i tilkendegivelsen angivet bøde.

Stk. 2. Med hensyn til den i stk. 1 omhandlede tilkendegivelse finder bestemmelsen i retsplejeloven om indhold af anklageskrift i politisager tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Betales bøden i rette tid, eller bliver den efter stedfunden vedtagelse inddrevet eller afsonet, bortfalder videre forfølgning.

Stk. 4. Reglerne i stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til konfiskation efter borgerlig straffelov af æg, med hensyn til hvilke de i § 6, stk. 1, nævnte bestemmelser er overtrådt«.

§ 51

I lov om handel med samt tilvirkning og besiddelse af våben m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 233 af 31. maj 1963, foretages følgende ændringer:

1. I § 10, stk. 1, 1. pkt., udgår ordene:

»hvorhos genstandene eller stofferne kan inddrages til fordel for statskassen«.

2. § 10, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, 1. pkt., ophæves.

BEMÆRKNINGER TIL LOVUDKASTET

A. Almindelige bemærkninger.

Rådet har side 16 givet udtryk for den opfattelse, at reglerne om konfiskation så vidt muligt bør samles i straffeloven, og nærmere begrundet denne opfattelse.

Ved udarbejdelsen af udkastet til ændringer i borgerlig straffelovs regler om konfiskation har rådet da også lagt vægt på at give disse regler et sådant indhold, at de må anses for egnet til i alt væsentligt at afløse særlovgivningens talrige konfiskationsregler. Ud fra denne betragtning er der, samtidig med at straffelovsudkastet i andre henseender til sigter større tilbageholdenhed med hensyn til anvendelse af konfiskation, foreslået visse udvidelser af de nugældende regler i straffelovens § 77. Det drejer sig navnlig om følgende: a) genstande, der har været brugt til en strafbar handling, kan konfiskeres, selv om den strafbare handling er begået af uagtsomhed (udkastets § 77, stk. 2, nr. 1), b) der kan ske konfiskation af genstande, med hensyn til hvilke der er begået en strafbar handling (*corpus delicti*) - selv om genstandene hverken er brugt eller frembragt ved den strafbare handling (§ 77, stk. 2, nr. 3), c) der hjemles en almindelig alternativ adgang til værdikonfiskation i stedet for genstandskonfiskation (§ 77, stk. 3) og d) den gældende regel i § 77, stk. 1, nr. 2, afløses af en noget videregående regel om adgang til konfiskation af »genstande, som på grund af deres beskaffenhed i forbindelse med andre foreliggende omstændigheder må befrygtes at ville blive brugt ved en strafbar handling« (§ 77 c).

Efter den udformning, straffelovens konfiskationsregler får, hvis rådets indstilling tages til følge, vil der efter rådets opfattelse praktisk taget ikke foreligge noget behov for at opretholde bestemmelser om konfiska-

tion i særlovgivningen. De ovenfor nævnte udvidelser af straffelovens konfiskationsregler angår i betydeligt omfang de områder, på hvilke særlovgivningens konfiskationsregler for tiden er videregående end straffelovens regler.

Det skal dog bemærkes, at visse af de gældende særlovsregler om konfiskation hjemler obligatorisk konfiskation, medens konfiskation efter straffelovsudkastet i det hele vil være fakultativ. Med hensyn til dette spørgsmål henvises til bemærkningerne ovenfor side 16, hvor det udtales, at rådet finder det uheldigt i lovgivningen at fastsætte regler om obligatorisk konfiskation. På den anden side må det påregnes, at der fortsat kan være enkelte områder, hvor det må anses for rigtigt at anvende konfiskation som en regelmæssig retsfølge. Rådet har side 22 understreget, at straffelovsudkastets udformning, herunder affattelsen af § 77, stk. 2, ikke er til hinder herfor. Der må advares imod eventuelle tendenser i særlovgivningen til på specielle områder at fastsætte konfiskationsregler, som er obligatoriske eller dog har en næsten obligatorisk karakter, jfr. herved nedenfor side 85 om konfiskation for overtrædelse af saltvandsfiskeriloven. Sådanne bestemmelser vil ikke alene være upåkrævede. De vil betyde, at den lovtekniske forenkling af konfiskationsreglerne, som er tilstræbt ved rådets udkast, forskertses, og kan, hvad der er væsentligere, betyde en hindring for, at konfiskation på de forskellige retsområder bliver anvendt ud fra ensartede synspunkter.

I overensstemmelse med det ovenfor anførte går udkastet til lov om ændringer af forskellige lovbestemmelser om konfiskation m. v. i hovedsagen ud på at fjerne konfiskationsregler i en række særlove.

Under hensyn til den generelle begrundelse, rådet allerede har anført for disse ændringer, er det anset for upåkrævet nedenfor at knytte særlige bemærkninger til de enkelte ændringer i særlovenes konfiskationsregler, bortset fra ændringer, der frembyder specielle problemer.

Det bemærkes, at rådet ikke har udarbejdet udkast til ændring af konfiskationsreglerne i saltvandsfiskeriloven eller i de særlige fiskeribestemmelser vedrørende Flensborg fjord, jfr. herom nedenfor side 85-87. Om konfiskationsreglerne i de særlige love for Grønland henvises til s. 88.

Ved sin gennemgang af konfiskationsreglerne i særlovgivningen er rådet i et betydeligt omfang blevet opmærksom på andre bestemmelser af strafferetlig karakter i de pågældende love, som bør ændres. Disse bestemmelser vedrører navnlig spørgsmål, som har forbindelse med straffelovrådets kommissorium vedrørende bødestraf, og spørgsmål, som tidligere er behandlet af straffelovskommissionen (navnlig rettighedsfrakendelse). Hertil kommer visse bestemmelser, der klart fraviger ellers anerkendte strafferetlige principper, og nogle bestemmelser, som er overflødige. Rådet har ment også på disse punkter at burde udarbejde ændringsforslag. Rådets gennemgang af de pågældende love er dog ikke helt udtømmende i denne henseende. Man har således i visse tilfælde undladt at foreslå ophævelse af overflødige bestemmelser under hensyn til, at ændringsforslagene ville blive af uforholdsmæssig kompliceret karakter. I andre tilfælde har man anset det for rettest at afstå fra at fremsætte ændringsforslag under hensyn til, at den pågældende lov er under revision eller kan ventes revideret i løbet af kort tid.

De ændringsforslag, som ikke vedrører konfiskation, kan grupperes således:

1. Ophævelse af lovbestemte *bødeminima* og *bødemaxima* m. v.

Enkelte af de pågældende love indeholder bestemmelser om faste *bødemaxima*. Disse

bestemmelser er dog ophævet ved § 6, stk. 1, i loven om ikrafttræden af borgerlig straffelov m. m., hvori det generelt bestemmes, at de i lovgivningen foreskrevne største beløb for bøder bortfalder i alle tilfælde, hvor lovovertrædelsens påkendelse ved dom ikke er udelukket. Når rådet i sit udkast foreslår, at de nævnte bestemmelser om bødemaxima udgår af de pågældende loves strafferegier, er der således alene tale om en redaktionel ajourføring.

Flere straffebestemmelser indeholder faste *bødeminima*. Rådet foreslår disse ophævet og skal som begrundelse herfor anføre følgende:

Det må anses for principielt urigtigt gennem bestemmelser om *bødeminima* at begrænse dommerens adgang til at afpasse bødens størrelse efter den enkelte lovovertrædelses beskaffenhed og lovovertræderens forhold.

Hertil kommer, at lovbestemmelser om *bødeminima* forekommer inkonsekvente og i nogen jgrad virker vilkårligt, idet de ikke er til hinder for, at sagerne afgøres ved indenretlig advarsel eller vedtagelse af en bøde, der er lavere end den i lovbestemmelsen foreskrevne, jfr. retsplejelovens §§ 936 og 937, og således kun får betydning med hensyn til sager, der enten afgøres ved udenretlig vedtagelse af et bødeforelæg, jfr. retsplejelovens § 931, eller fremmes til dom.

Endvidere bemærkes, at lovbestemmelser om *bødeminima* kan medføre, at der i praksis på de pågældende lovgivningsområder overvejende anvendes bøder, hvis størrelse ligger i nærheden af minimum. Dette vil ofte indebære, at bødeudmålingen bliver for usmidig og bødeniveauet for lavt.

Det er på linie med de ovenfor anførte synspunkter, når rådet endvidere foreslår ophævelse af visse helt lovbestemte *bødestrafte* i ældre love.

Endelig skal nævnes, at der for enkelte loves vedkommende foreslås en ajourføring af strafferammer vedrørende *frihedsstraf*, der er udformet før borgerlig straffelovs ikrafttræden og derfor henviser til de i straffeloven

af 1866 fastsatte strafarter, jfr. herved § 7 i lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m. m.

2. *Ophævelse af særregler vedrørende fradømmelse af ret til udøvelse af en vis virksomhed.*

På grundlag af straffelovskommissionens betænkning angående fortabelse af rettigheder som følge af straf (1950) blev der ved straffelovens § 79, som affattet ved lov nr. 286 af 18. juni 1951, fastsat en almindelig ordning vedrørende fradømmelse af rettigheder. Herefter kan der ved dom for strafbart forhold ske fradømmelse af retten til at udøve en virksomhed, som kræver en særlig offentlig autorisation eller godkendelse, — såfremt det strafbare forhold begrundes en nærliggende fare for misbrug af stillingen eller hvervet. Under samme forudsætning kan der, når særlige omstændigheder taler derfor, også ske fradømmelse af retten til at udøve en virksomhed, der ikke kræver en særlig offentlig antagelse eller godkendelse. Ved siden af disse almindelige regler i straffelovens § 79 findes der stadig enkelte specialregler om frakendelse af retten til udøvelse af en virksomhed. Af de særlove, som indeholder regler om konfiskation, har følgende sådanne specialregler om fradømmelse :

lov nr. 170 af 15. maj 1933 om en kartoffelmeldingsordning m. v. (§ 5, 3. pkt.),

lov nr. 74 af 15. marts 1934 om spiritus og gær (§ 7, 3. pkt.),

lov nr. 328 af 11. december 1934 om forbud mod udførsel af visse værdipapirer m. m. (§4, stk. 2),

lov nr. 423 af 12. april 1949 om indenrigs kødkontrol (§ 13, stk. 1),

lov nr. 135 af 29. marts 1950 om en sukkerordning (§ 11),

lov nr. 174 af 28. april 1950 om levnedsmidler m. v. (§ 23, stk. 1),

lov nr. 120 af 31. marts 1952 om et skibsfartsnævn (§7, stk. 2),

lov nr. 150 af 11. maj 1954 om kvalitetskontrol med fisk og fiskevarer (§ 46, stk. 2),

lov om valutaforhold m. v., jfr. lovbe-

kendtgørelse nr. 54 af 29. februar 1960 § 17, stk. 4, sidste pkt.) og

lov om forhandling, udførsel og indførsel af æg og ægprodukter m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 139 af 19. april 1963 (§ 13, stk. 4).

Ud fra de principielle synspunkter, som ligger til grund for straffelovens § 79, må de her nævnte regler give anledning til væsentlige betænkeligheder. Efter ægloven kan fratagelse af autorisation ske rent administrativt. De øvrige regler, der i hovedsagen er ensartede, giver domstolene et helt frit skøn med hensyn til rettighedsfrakendelse, og denne beføjelse er udformet ganske generelt som en beføjelse til at frakende retten »til at drive næring«. Under hensyn hertil og til, at de nævnte bestemmelser efter rådets opfattelse ikke kan anses for påkrævet ved siden af straffelovens § 79, foreslås det, at bestemmelserne ophæves. Dette vil være på linie med ophævelsen af reglerne om rettighedsfrakendelse i straffelovens § 195 og § 207, som fandt sted ved lov nr. 163 af 31. maj 1961. Det tilføjes, at straffelovskommissionen vel i sin betænkning af 1950 afstod fra at foreslå ophævelse af reglen i vareforsyningslovens § 17, stk. 4 (svarende til valutaloovens § 17, stk. 4), men at dette som anført i betænkningen (s. 27) alene beroede på, at bestemmelsen dengang kunne betragtes som »begrunde(t) i kriselovgivningens særlige forudsætninger«.

3. *Ophævelse af regler om kundgørelse af straffedom (eller administrativ bødeførelse).*

Da dette spørgsmål er meget nær beslægtet med det under 2 nævnte spørgsmål om rettighedsfrakendelse, har rådet ment at burde tage det op i forbindelse hermed.

I borgerlig straffelov indeholdes bestemmelser om domskundgørelse i § 164, stk. 4, °S § 273, stk. 2. Kundgørelse efter disse regler, der angår falsk anmeldelse samt ærefornærmelse, sker med henblik på at give den forurettede oprejsning.

Herudover findes der enkelte lovbestemmelser, der hjemler kundgørelse med præventivt formål. Sådanne bestemmelser indeholdes i følgende af de love, der hjemler konfiskation:

lov nr. 423 af 12. april 1949 om indenrigs kødkontrol (§ 13, stk. 3),

lov nr. 174 af 28. april 1950 om levnedsmidler m. v. (§ 23, stk. 3),

lov nr. 150 af 11. maj 1954 om kvalitetskontrol med fisk og fiskevarer (§ 46, stk. 4) og

lov om forhandling, udførsel og indførsel af æg og ægprodukter m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 139 af 19. april 1963 (§ 13, stk. 4).

Rådet finder disse bestemmelser betænkelige og kan herom i det væsentlige indskrænke sig til at henvise til de synspunkter, der anføres i *Hurwitz*, Almindelig del, s. 615-17. Der savnes tilstrækkelig begrundelse for specielt vedrørende overtrædelser af de ovenfor nævnte love at gennemføre regler om offentliggørelse, der går ud over, hvad der følger af de almindelige regler om offentlighed i retsplejen.

Det foreslås derfor at ophæve de nævnte bestemmelser. Dette er på linie med ophævelsen af kundgørelsesreglen i skattekontrollovens § 13, stk. 4, som fandt sted ved lov nr. 200 af 6. juli 1957.

4. *Ophævelse af regel om tillægsbøde.*

Efter § 17, stk. 2, i valutaloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 54 af 29. februar 1960, kan der, såfremt overtrædelserne er af grovere karakter, eller der foreligger gentagelse, eller omstændighederne i øvrigt taler derfor, idømmes bøde ved siden af frihedsstraf.

Det foreslås at ophæve denne bestemmelse, der må anses for overflødig ved siden af straffelovens § 50, stk. 2, som affattet ved lov nr. 163 af 31. maj 1961. Efter denne sidstnævnte regel kan bøde idømmes som tillægsstraf til anden strafart, når tiltalte ved lovovertrædelser har opnået eller tilsigtet at opnå økonomisk vinding for sig selv eller andre.

5. *Ophævelse af regler om, hvem bødebeløb tilfalder.*

Hvis en lov intet bestemmer om, hvem bøder efter loven tilfalder, er det uden videre klart, at bøden tilkommer statskassen. Dette gælder også bøder for politiforseelser, efter at Cancelli-Plakat af 19. februar 1819 er ophævet ved lov nr. 242 af 7. juni 1963 om ophævelse af politikasserne.

Under hensyn hertil har rådet i sit udkast foreslået at ophæve de pågældende særloves bestemmelser om, at bøder tilfalder statskassen. Dette gælder dog kun, hvor sådan ophævelse kan ske på en lovteknisk enkel måde.

Endvidere er det foreslået at lade enkelte bestemmelser, hvorefter bøde eller konfiskationsprovenu tilfalder andre end statskassen, udgå. Det drejer sig her om bestemmelser, der må anses for forældede.

6. *Ophævelse af regler om politisagsbehandling.*

Efter retsplejelovens § 721 behandles sager angående overtrædelser, der alene kan medføre straf af bøde eller hæfte, som politisager.

Flere af de her omhandlede særlove indeholder bestemmelser om politisagsbehandling, som er overflødige ved siden af retsplejelovens § 721, og disse bestemmelser foreslås ophævet.

7. *Ophævelse af regler om forsvarerbeskikkelse.*

I flere af lovene hjemles politisagsbehandling, uanset at der er hjemmel til idømmelse af fængselsstraf. I nogle af disse love er der i forbindelse hermed fastsat regler om forsvarerbeskikkelse, der betegner en udvidelse i forhold til retsplejelovens tidligere bestemmelser herom. Reglerne foreslås nu ophævet, idet de er overflødige efter gennemførelse af bestemmelsen i retsplejelovens § 731, stk. 1, jfr. lov nr. 164 af 31. maj 1961, hvorefter forsvarer skal beskikkes, når tiltalte er rejst i

politisager, i hvilke der skønnes at blive spørgsmål om anvendelse af højere straf end bøde og hæfte.

Det bemærkes, at rådets udkast kun omfatter ændringer i love, der indeholder bestemmelser om konfiskation. Rådet ønsker imidlertid at pege på, at det ville være hensigtsmæssigt, om der i forbindelse med den eventuelle gennemførelse af rådets lovudkast kunne foretages ændring i andre særloves strafferetlige bestemmelser efter de retningslinier, der er fulgt i rådets udkast.

For at klargøre indholdet af de ændringer i særlovene, som rådet foreslår, er rådets udkast og de tilsvarende gældende bestemmelser opstillet som paralleltekster, jfr. nedenfor s. 61.

B. Bemærkninger til enkelte bestemmelser i lovudkastet.

Til § 9 og § 11.

Konfiskationsreglerne i smørloven af 1911 § 27, stk. 6, og § 28, sidste stk., samt i tillægsloven af 1926 § 6, stk. 2, er overflødige ved siden af straffelovsudkastets § 77, stk. 2, nr. 2 og 3.

Tillægslovens § 5 indeholder imidlertid hjemmel for, at konfiskation efter de nævnte regler kan ske ved administrativ beslutning. Denne bestemmelse betegner en betænkelig fravigelse af den almindelige regel, hvorefter konfiskation sker i straffeprocessens form. Landbrugsministeriet har over for rådet erklæret, at bestemmelsen ikke er påkrævet, og den foreslås derfor ophævet.

Der er et væsentligt behov for herudover at foretage ændringer i de to loves strafferetlige bestemmelser, men rådet har afstået fra at fremsætte forslag herom under hensyn til, at landbrugsministeriet over for rådet har oplyst, at loven kan ventes optaget til revision i en nærmere fremtid.

Til § 18, nr. 2.

Lovens konfiskationsregel er overflødig ved siden af straffelovsudkastets § 77, stk. 1, og stk. 2, nr. 3, når bortses fra, at den hjem-

ler konfiskation ved administrativ beslutning. Bestemmelsen herom er imidlertid betænkelig, jfr. bemærkningerne ovenfor til §§ 9 og 11. Landbrugsministeriet har da også erklæret sig indforstået med, at reglen udgår.

Til § 25.

I marts 1964 er der i folketinget fremsat forslag til ny lov om ferskvandsfiskeri. I dette forslags § 65 henvises til borgerlig straffelovs regler om konfiskation. Herudover indeholder § 65 to supplerende regler: 1) fiskeredskeer kan konfiskeres i anledning af såvel forsætlige som uagtsomme overtrædelser, og 2) i stedet for konfiskation af fiskeredskeer kan der ske konfiskation af et beløb svarende til redskabets værdi eller en del heraf. Disse to regler vil være overflødige, hvis rådets forslag vedrørende affattelsen af straffelovens § 77 gennemføres.

Til § 31.

Hvis det viser sig, at en virksomhed har indvundet udbytte ved handlinger, der er i strid med en af monopoltilsynet truffet afgørelse, kan tilsynet efter den gældende regel i monopollovens § 16 bestemme, at udbyttet skal indbetales til statskassen; dette gælder dog kun, hvis udbyttet ikke kan inddrages i statskassen ifølge konfiskationsreglen i § 22, stk. 3, og det ikke findes hensigtsmæssigt, at det fradrages i fremtidige avancer.

Området for § 16 er ikke helt klart. Det er dog utvivlsomt, at bestemmelsen omfatter udbytte indvundet ved overtrædelser, der er omfattet af lovens § 22, stk. 1 (herunder navnlig tilsidesættelse af pålæg efter § 12), men som ikke er begået forsætligt eller ved uagtsomhed og derfor ikke er strafbare. Om bestemmelsen gælder med hensyn til overtrædelser, der — som forsætlige eller uagtsomme — er strafbare efter § 22, stk. 1, men som ikke fører til tiltalerejsning (anmeldelse undlades, eller tiltale frafaldes) kan være tvivlsomt. Monopoltilsynet antager, at § 16 er anvendelig i tilfælde, hvor der alene

foreligger tilsidesættelse af en afgørelse, som er truffet i henhold til lovens § 11 efter forhandling med de pågældende enkeltvirksomheder eller sammenslutninger.

Efter rådets opfattelse giver denne bestemmelse anledning til principielle betænkeligheder:

Såfremt der foreligger en forsætlig eller uagtsom overtrædelse som omhandlet i lovens § 22, stk. 1, skal spørgsmålet om konfiskation i almindelighed afgøres efter lovens § 22, stk. 3 (hvis rådets forslag gennemføres, skal konfiskationen ske efter § 77, stk. 1, i straffelovsudkastet). Denne regel er fakultativ, og spørgsmålet om konfiskation afgøres af domstolene i straffeprocessens form. Det må da forekomme inkonsekvent og principielt betænkeligt, at spørgsmålet om udbytteinddragelse i tilfælde, hvor intet strafbart forhold foreligger, afgøres administrativt efter § 16. Der foreligger vel en mulighed for rekurs til domstolene efter lovens § 18, stk. 9, men domstolenes kompetence efter denne bestemmelse omfatter principielt kun legalitetsspørgsmål, og der kan således ikke som under en straffesag, hvor der er spørgsmål om konfiskation, tages stilling til, om udbytteinddragelsen i det enkelte tilfælde er en påkrævet og rimelig reaktion. At der ikke er nogen fast grænse mellem de overtrædelser, der omfattes af den almindelige konfiskationsregel, og de overtrædelser, med hensyn til hvilke § 16 finder anvendelse, giver de her anførte betænkeligheder en særlig vægt.

Bortset fra det ovenfor omtalte kompetencespørgsmål frembyder § 16 væsentlige betænkeligheder ved at knytte en reaktion, der i sin virkning ganske må ligestilles med strafferetlig udbyttekonfiskation, til forhold, som ikke er strafbare. Tilsvarende konfiskationsregler eller konfiskationslignende regler ses da heller ikke at forekomme på andre retsområder.

Endelig skal rådet pege på, at bestemmelsen i § 16 (i sin nuværende udformning) også under hensyn til den tidligere omtalte uklarhed med hensyn til dens anvendelses-

område må forekomme uegnet som retsgrundlag for udbytteinddragelse.

Under henvisning til de anførte betragtninger foreslår rådet, at § 16 ændres således, at den heri indeholdte regel om udbytteinddragelse udgår.

Såfremt man bliver stående herved, ville konsekvensen blive, at tilsidesættelse af afgørelser efter lovens § 11 ikke kunne medføre anden reaktion end prisregulering m. v. (såkaldt »afslidning«) efter § 16 eller meddelelse af pålæg efter § 12 (hvis overtrædelse kan medføre straf og konfiskation efter § 22). Dette ville nok betyde en betænkelig svækkelse af mulighederne for at sikre overholdelsen af afgørelser efter § 11. Rådet foreslår derfor, at straffebestemmelsen i lovens § 22, stk. 1, og dermed også den almindelige adgang til konfiskation udvides til at omfatte tilsidesættelse af afgørelser efter § 11. Det følger imidlertid af straffelovens § 19, at anvendelse af disse regler forudsætter forsætligt eller uagtsomt forhold.

Til § 39.

Da det over for straffelovrådet er oplyst, at spørgsmålet om revision af jagtloven for tiden behandles i en under landbrugsministeriet nedsat kommission, har rådet indskrænket sig til at foreslå ophævelse af lovens konfiskationsregler, uanset at der er behov for videregående ændringer i lovens strafferetlige regler, herunder ophævelse af bødemina og af de særlige regler om tillægsbøder.

Til § 43.

Til nr. 1 (§ 190 a). I den gældende regel i toldlovens § 190, stk. 4, der svarer til § 48, stk. 1, sidste pkt., i toldloven af 1924, bestemmes: »Ethvert befodringsmiddel, der har været anvendt ved indsmugling eller forsøg på indsmugling af særlig højt beskattede varer eller til videre befodrning af sådanne varer på toldområdet, hæfter i alle tilfælde ikke alene for de af ejeren, men også for de af fører, mandskab, chauffør el. lign. forskyldte bøde-, told- og afgiftsbeløb og kan tilbageholdes af toldvæsenet eller af politiet

på toldvæsenets vegne, indtil toldvæsenets krav er fyldestgjort«.

Ud fra principielle strafferetlige og strafprocessuelle synspunkter giver denne regel anledning til visse betænkeligheder.

Bestemmelsen hjemler en lovbestemt panteret for bøde-, told- og afgiftsbeløb, og betegner allerede herved en fravigelse af almindelige regler vedrørende bødeinddrivelse. Den væsentligste indvending er imidlertid, at hæftelsen kan komme til at påhvile personer, som ikke ville være strafferetligt ansvarlige efter lovgivningens almindelige principper. For ejeren af befordringsmidlet betyder reglen, at der påhviler ham en bødehæftelse, som alene er knyttet til hans ejendomsret til befordringsmidlet. Hæftelsen er således ikke betinget af, at han er medansvarlig for lovovertrædelsen eller dog er i ond tro med hensyn til befordringsmidlets anvendelse til smugleri; den er heller ikke betinget af, at smugleriet er begået af folk, der er i hans tjeneste. Det fremgår ikke af bestemmelsen, hvilken prioritetsstilling der tilkommer den omhandlede panteret og således heller ikke, hvilken virkning den har for personer, der har begrænsede tinglige rettigheder over befordringsmidlet eller har ejendomsforbehold i dette. Der er næppe tvivl om, at panteretten har stilling efter søpanterettigheder, jfr. sølovens § 269. Derimod har det under den tilsvarende bestemmelse i § 48 i toldloven af 1924 været antaget, at den gik forud for andre rettigheder, herunder ejendomsforbehold, jfr. *Hurwitz*, Konfiskation s. 229 ff, og *Johan Lassen* i *Juristen* 1945, s. 173-90, samt domme i U 1924, s. 194, og 1925, s. 196; ved højesteretsdommen i U i960, s. 364, blev det imidlertid statueret, at den nævnte regel i toldloven af 1924 ikke afgav fornøden hjemmel for en tilsidesættelse af et ejendomsforbehold, der tilkom en person, som var »uden enhver forbindelse med den i sagen omhandlede lovovertrædelse«.

Uheldigt må det også forekomme, at den i bestemmelsen omhandlede adgang til tilbageholdelse ikke er undergivet nogen judicial kontrol og kan udøves uden nogen prø-

velse af, om sådan tilbageholdelse i det enkelte tilfælde er påkrævet. I praksis anvendes bestemmelsen kun i et vist begrænset omfang, jfr. herved Folketingstidende 1958/59, Tillæg B, sp. 437, om en udtalelse af finansministeren til det folketingsudvalg, der behandlede forslaget til toldloven. Det må imidlertid anses for rigtigst, at begrænsningen i bestemmelsens anvendelsesområde finder udtryk i lovteksten.

Efter de oplysninger, der er meddelt rådet under forhandlingerne med repræsentanter for departementet for told- og forbrugsafgifter, må det lægges til grund, at det af hensyn til en tilstrækkelig effektiv bekæmpelse af smugleriet er påkrævet at opretholde en bestemmelse, der i hovedsagen følger de retningslinier, som indeholdes i den gældende regel i § 190, stk. 4. Lignende bestemmelser findes da også på andre retsområder, jfr. således færdselslovens § 69, stk. 3, og saltvandsfiskerilovens § 35, stk. 2. En tilsvarende regel er også optaget i det foreliggende norske forslag til ny toldlov.

Rådet anser det dog for muligt uden nævneværdige konsekvenser for retshåndhævelsens effektivitet at foretage visse ændringer i bestemmelsen, hvorved den i højere grad bringes i overensstemmelse med almindelige strafferetlige og strafprocessuelle principper, således at de betænkeligheder, der er knyttet til bestemmelsen, formindskes væsentligt.

Medens den gældende bestemmelse er udformet som en regel om lovbestemt panteret og tilbageholdelse, foreslår rådet reglen optaget i en selvstændig paragraf (§ 190 a) og affattet således, at adgangen til at tilbageholde befordringsmidlet gøres til det primære. Det pressionsmiddel, som ligger i denne adgang, vil i næsten alle tilfælde være tilstrækkeligt til at sikre betaling af de pågældende beløb. Men finder betaling ikke sted, kan der efter den foreslåede regel søges fyldestgørelse i befordringsmidlet.

Med hensyn til fremgangsmåden ved iværksættelse af tilbageholdelse foreslås i § 190 a, stk. 2, 1. pkt., at de i retsplejelovens

§§ 745-76 indeholdte regler om beslaglæggelse af ting, der findes at burde konfiskeres, skal finde tilsvarende anvendelse. Om kompetencen med hensyn til at bestemme tilbageholdelse vil herefter gælde følgende: Hvis befodringsmidlets ejer eller dennes repræsentant erklærer sig indforstået med tilbageholdelsen, kan denne iværksættes af toldvæsenet eller politiet på toldvæsenets vegne, jfr. retsplejelovens § 745. I modsat fald er beslutning af retten fornøden, jfr. samme lovs § 746; »hvor sådan beslutning ikke uden fare kan afventes«, kan toldvæsenet eller politiet på toldvæsenets vegne dog foretage en foreløbig tilbageholdelse, »men beretning om denne må da uden ophold og senest inden 24 timer forelægges for retten«, der afgør, om tilbageholdelsen skal oprettholdes.

Adgangen til at foretage tilbageholdelse foreslås ved § 190 a, stk. 2, 2. pkt., begrænset til tilfælde, hvor tilbageholdelse er nødvendig for at sikre betaling af de pågældende beløb. En sådan begrænsning, der efter det oplyste allerede iagttages i toldvæsenets nuværende praksis, vil navnlig have betydning med hensyn til danske skibe.

Endvidere foreslås en bestemmelse om, at tilbageholdelse af befodringsmidlet ikke kan ske, hvis den, der havde rådighed over befodringsmidlet under dettes benyttelse ved indsmugling, uberettiget var i besiddelse af det; denne undtagelsesregel vil være anvendelig f. eks. i tilfælde, hvor der har foreligget tyveri eller brugstyveri af befodringsmidlet. Hensynet til ejerens retsbeskyttelse tilsiger en sådan begrænsning.

Har tilbageholdelse fundet sted, og sker der ikke betaling eller sikkerhedsstillelse inden den foreslåede frist på 2 måneder, kan der efter forslaget søges fyldestgørelse i befodringsmidlet. Dette må ske ved sædvanlig tvangsfuldbyrdelse. Ved denne fyldestgørelse må spørgsmålet om retsstillingen for indehaver af panteret, ejendomsforbehold m. v. i befodringsmidlet afgøres efter lovgivningens almindelige regler om sådanne rettigheders gyldighed mod retsforfølgning; herved fjer-

nes den tvivl, der forelå i den ovennævnte højesteretssag fra 1960, jfr. dissensen i dommen.

Til nr. 2 (§ 192). Efter den gældende regel i § 192 skal varer, der er indsmuglet eller forsøgt indsmuglet, tages i bevaring af toldvæsenet eller af politiet på toldvæsenets vegne. Såfremt de forskyldte bøde-, told- og afgiftsbeløb betales inden 2 måneder efter sagens endelige afslutning, kan varerne udleveres til den, hos hvem de er taget i forvaring. I modsat fald bortsælges varerne af toldvæsenet ved offentlig auktion til fordel for statskassen. Betales beløbene rettidigt, men hentes varerne ikke, oplægges de på statens transitoplæg for den bødefældtes regning.

Denne bestemmelse blev indsat i toldloven af 1959 og trådte da i stedet for den tidligere toldlovgivnings regler om konfiskation af indsmuglede varer.

Rådet har ikke fundet anledning til at forelå nogen væsentlig ændring af § 192. Man foreslår nogle mindre ændringer, hvis formål er dels at klargøre bestemmelsen, dels at bringe den i nærmere overensstemmelse med almindelige strafferetlige og straffeprocessuelle synspunkter.

Efter den gældende bestemmelse er det tvivlsomt, om de pågældende varer i alle tilfælde kan tages i forvaring efter toldvæsenets eller politiets beslutning eller retsplejelovens regler om beslaglæggelse i visse tilfælde skal iagttages, jfr. sag nr. 45 i folketingets ombudsmands beretning for 1962, s. 103 ff. Det foreslås nu præciseret, at beslaglæggelse m. v. uden iagttagelse af retsplejelovens § 745 og § 746 forudsætter, at varerne findes *under* indsmugling eller forsøg herpå eller i forbindelse med en undersøgelse efter toldlovens § 11, stk. 2 («... i umiddelbar fortsættelse af forfølgelsen»).

Det må forekomme mindre rimeligt, når auktionsprovenuet ved varesalg i tilfælde, hvor de skyldige beløb ikke betales inden 2 måneder, i det hele tilfalder statskassen. Det foreslås derfor at ændre bestemmelsen såle-

des, at nettoprovenuet ved auktionen skal anvendes til dækning af disse beløb, og at et eventuelt overskud skal udbetales til ejeren, såfremt han melder sig inden forløbet af 3 år efter auktionen og behørigt godtgør sin ejendomsret til de bortsolgte varer. Denne sidstnævnte regel svarer til bestemmelsen i toldlovens § 77, stk. 3.

Efter den nuværende affattelse kan indsmuglede varer tages i forvaring og realiseres, uanset om de tilhører den, der er ansvarlig for smugleriet. For så vidt angår sikring og inddrivelse af *bødekrav og sagsomkostninger* betyder denne ordning en betænkelig fravigelse af almindelige strafferetlige regler for ansvars placering. Der foreslås derfor i stk. 3 en bestemmelse om, at den i paragraffen hjemlede fremgangsmåde for så vidt angår sikring og inddrivelse af bødekrav og sagsomkostninger kun kan anvendes med de begrænsninger, der er fastsat i udkastet til borgerlig straffelovs § 77 a vedrørende konfiskation efter samme lovs § 77, stk. 2. Der sigtes herved navnlig til begrænsningen i § 77 a, stk. 2, hvorefter varerne skal tilhøre den, der er ansvarlig for smugleriet, eller den, på hvis vegne smugleren har handlet.

Til § 50.

Den i æglovens § 6, stk. 1, i slutningen, indeholdte bestemmelse om konfiskation vil for så vidt være overflødig, som konfiskation i fornødent omfang kan ske efter reglen i straffelovsudkastets § 77, stk. 1, nr. 3. Efter æglovens bestemmelse kan konfiskation imidlertid ske administrativt (efter landbrugsministerens bestemmelse). Som anført s. 56 finder rådet dette principielt betænkeligt. Forholdet er imidlertid det, at bøder efter loven kan pålægges af ministeren, jfr. lovens

§ 13, stk. 3, og i almindelighed pålægges på denne måde. Da konfiskation som omhandlet i lovens § 6 er — og formentlig fortsat bør være — en regelmæssigt anvendt retsfølge i anledning af de omhandlede overtrædelser, må rådet være enig med landbrugsministeriet i, at en ophævelse af lovens konfiskationsregel med den følge, at konfiskation fremtidig kun kan ske i juridisk form, vil medføre, at behandlingsmåden vedrørende de pågældende sager kompliceres væsentligt. Under hensyn hertil har rådet ment at burde afstå fra at foreslå en fuldstændig ophævelse af adgangen til administrativ konfiskation. På den anden side må rådet dog ud fra principielle synspunkter finde det overvejende betænkeligt at opretholde den i § 6 omhandlede enkle administrative konfiskationsprocedure uden juridisk rekurs. Den i § 13, stk. 3, foreskrevne procedure vedrørende bodepålæg er ikke helt tilfredsstillende. Den er ikke bragt i overensstemmelse med de principper vedrørende udformning af bestemmelser om administrative bodepålæg, som er fulgt i de seneste år, jfr. således § 27, stk. 5—7, i lov nr. 92 af 16. marts 1962 om handel med gødning og grundforbedringsmidler, § 13, stk. 5-7, i lov nr. 93 af s. d. om handel med foderstoffer og § 9 i lov nr. 168 af 16. maj 1962 om afsætning af frisk dansk frugt m. v. Men hvis bodeproceduren ændres i overensstemmelse med disse principper, mener rådet, at det kan forsvares at lade denne procedure finde anvendelse også med hensyn til konfiskation.

Det foreslås herefter at ophæve konfiskationsregien i § 6 samt procedurereglen i § 13, stk. 3, og som § 14 at optage en regel om en administrativ procedure for bodepålæg og konfiskation, udformet efter de ovennævnte principper.

PARALLELTEKSTER VEDRØRENDE LOVUDKASTET

Gældende formulering.

Plakat af 10. juli 1770 angående fredningen af østers-fiskeriet under Aalborg-stift mellem Skagen og Hirtsholmen, med videre.

§ 1. Forbydes alle og enhver, fra denne Vores Placats Forkyndelse, at fiske eller optage Østers af bemeldte imellem Skagen og Hirtsholmen beliggende Banke, eller andre Østersbanker, som derved eller der omkring måtte findes, under Straf: at have det dertil brugte Fartøi samt Fiskeredskab forbrudt, og derforuden at bøde, første Gang 50 Rdlr. anden Gang dobbelt, og saa fremdeles, eller, i Mangel af Betalingen, derfor at undgjelde på Kroppen efter F. 6 Dec. 1743.

§ 4. Alle Konfiskationer og Bøder, som falde efter denne Plakat, deles udi tvende lige Dele, hvoraf Vores Fiscum tilfalder den ene, og Angiveren forundes den anden Deel.

Plakat af 5. august 1831 angående indgreb i det Københavns Universitet forundte udelukkende privilegium på almanakkens udgivelse.

§ 1. Naar Nogen gjør Indgreb i Universitetets ovennævnte Privilegium, være sig ved her i Riget at indføre eller forhandle fremmede Almanakker, eller ved uden Universitetets Tilladelse at trykke nogen Almanak, skal han, i Stedet for den hidtil paabudne højere Bod, udrede en Mulet af 20 til 200 Rbdlr Sølv, hvorhos de Exemplarer, hvormed den paagiældende antræffes, blive at confiskere, og han endvidere at ansee med en Tillægsmulct af 1/4 Rbdlr for hvert saadant Exemplar. Halvdelen af Bøderne saa-

Udkastet.

§ 1

I plakat af 10. juli 1770 angående fredningen af østers-fiskeriet under Aalborg-stift mellem Skagen og Hirtsholmen, med videre foretages følgende ændringer:

1. I § 1 udgår ordene: »under Straf: at have det dertil brugte Fartøi samt Fiskeredskab forbrudt, og derforuden at bøde, første Gang 50 Rdlr, anden Gang dobbelt, og saa fremdeles, eller, i Mangel af Betalingen, derfor at undgjelde på Kroppen efter F. 6 Dec. 1743«.

I stedet indsættes som 2. pkt.:

»Overtrædelse straffes med bøde«.

2. § 4 ophæves.

§ 2

I plakat af 5. august 1831 angående indgreb i det Københavns Universitet forundte udelukkende privilegium på almanakkens udgivelse foretages følgende ændringer:

1. I § 1, 1. pkt., udgår ordene »skal han, i Stedet for den hidtil paabudne højere Bod, udrede en Mulct af 20 til 200 Rbdlr Sølv, hvorhos de Exemplarer, hvormed den paagiældende antræffes, blive at confiskere, og han endvidere at ansee med en Tillægsmulct af 1/4 Rbdlr for hvert saadant Exemplar«.

I stedet indsættes ordene:

»straffes han med bøde«.

2. § 1, 2. pkt., ophæves.

velsom af de confiskerede Exemplarer tilfalder den, til hvem Universitetet har bortforpagtet Almanakkens Udgivelse, og den anden Halvdeel det astronomiske Observatorium i Kiøbenhavn.

§ 3. Alle Sager angaaende Indgreb i det titnævnte Privilegium blive at behandle ved Politieretterne.

Lov nr. 13 af 14. februar 1874 om forbud mod visse tændstikker m.m.

§ 3. Overtrædelse af denne Löv straffes med Bøder fra 20-200 Kroner og Konfiskation af de ulovlige Tændstikker. Sagerne behandles som offentlige Politisager.

Lov nr. gg af 16. april 1880 om forbud mod Kjøb og Salg af brugte Hulprojektiler m. v.

§ 2. Overtrædelser af denne Lov straffes med Bøder fra 10 til 200 Kroner, hvorhos de Gjenstande, med Hensyn til hvilke Overtrædelsen har fundet Sted, blive at konfiskere og at aflevere til Laboratorieafdelingen eller Søtøihuset. Sagerne behandles som offentlige Politisager.

Lov nr. 84 af 11. maj 1897 om telegrafer og telefoner, som ændret ved lov nr. 119 af 31. marts 1960.

§ 5. Den, der anlægger telegraf- eller telefonledninger uden at have ret dertil i medfør af foranstående bestemmelser, straffes med bøde. Ledningerne kan konfiskeres, for så vidt de tilhører nogen for lovovertrædelsen ansvarlig.

Lov nr. 74 af 7. april 1899 angående sprængstoffer.

§ 11. Andre Overtrædelser af denne Lov eller de i Medfør deraf udstedte Anordninger eller Tilladelser straffes, for saa vidt højere Straf ikke er forskyldt efter den almindelige

3. § 2 ophæves.

§ 3

I lov nr. 13 af 14. februar 1874 om forbud mod visse tændstikker m. m. foretages følgende ændring:

§ 3 affattes således:

»Overtrædelse af loven straffes med bøde«.

§ 4

I lov nr. 3g af 16. april 1880 om forbud mod Kjøb og Salg af brugte Hulprojektiler m. v. foretages følgende ændring:

§ 2 affattes således:

»Overtrædelse af loven straffes med bøde«.

§ 5

I lov nr. 84 af 11. maj 1897 om telegrafer og telefoner, som ændret ved lov nr. 119 af 31. marts 1960.

ophæves § 5, 2. pkt.

§ 6

I lov nr. 74 af 7. april 1899 angående sprængstoffer foretages følgende ændringer:

1. I § //, 1, pkt., udgår »fra 50 til 1,000 Kr.«, og »simpelt Fængsel« ændres til »hæfte«.

Lovgivning, med Bøder fra 50 til 1.000 Kr., eller, navnlig i Tilfælde af gentagen eller med særlig mislige Omstændigheder forbunden Overtrædelse, med simpelt Fængsel. Samme Straf er anvendelig paa den, der findes i Besiddelse af noget af de Sprængstoffer, paa hvilke §§ 1-8 ere anvendelige, uden at have erhvervet dem i Overensstemmelse med §§ 2 eller 5. Saadanne Sager behandles som offentlige Politisager. Varer, som i Strid med denne Lov forsøges indførte her i Landet, konfiskeres.

Lov nr. 14g af 18. maj 1906 om kystfredning.

§ 11. Den, der, i strid med de af landbrugsministeren udstedte bekendtgørelser, borttager sten, ler, sand og grus for forstranden eller strandbredden, straffes, når den foreskrevne afmærkning af den fredede kyst har fundet sted, med en bøde af 20-200 kr., der i gentagelsestilfælde kan stige til 2.000 kr.; hvis borttagelsen er sket ved anvendelse af dampkraft eller deslige, straffes vedkommende med en bøde fra 200-2.000 kr., der i gentagelsestilfælde kan stige til 5.000 kr. Den skyldige er derhos pligtig at erstatte al bevislig tilføjede skade. I gentagelsestilfælde kan det derhos ved dommen bestemmes, at fartøjet, redskaberne og de ulovlig borttagne genstande skulle være forbrudte til fordel for statskassen.

Stk. 2. Den, der borttager eller forvansker de i medfør af nærværende lov anbragte mærker, straffes efter almindelig borgerlig straffelovs § 294, hvorhos han er pligtig at erstatte den bevislig tilføjede skade. Den, der ved at anbringe mærker på en kyst, der ikke er fredet, giver det udseende af, at den er fredet, straffes med bøder eller fængsel. Den, der overtræder bestemmelserne i § 9, straffes med en bøde af 10-100 kr., der i gentagelsestilfælde kan stige til 1.000 kr.

Stk. 3. Sager, der anlægges i henhold til denne lov, behandles som offentlige politisager. Bøderne tilfalder statskassen.

2. § 11, 3. og 4. pkt., ophæves.

§ 7

I lov nr. 14g af 18. maj 1906 om kystfredning foretages følgende ændringer:

1. I § 11, stk. 1, 1. pkt., udgår ordene:

»af 20-200 kr., der i gentagelsestilfælde kan stige til 2000 kr.; hvis borttagelsen er sket ved anvendelse af dampkraft eller deslige, straffes vedkommende med en bøde fra 200-2.000 kr., der i gentagelsestilfælde kan stige til 5.000 kr.«

2. § 11, stk. 1, sidste pkt., og stk. 2, 1. pkt., ophæves.

3. I § 11, stk. 2, 2. pkt., ændres »fængsel« til »hæfte«, og i 3. pkt. udgår ordene »af 10-100 kr., der i gentagelsestilfælde kan stige til 1.000 kr.«

§ 11, stk. 3, ophæves.

Lov nr. 85 af 30. april igog om tillæg til strandingsloven af 10. april 1895.

§ 14. Overtrædelse af bestemmelserne i denne lovs § 2, 2det punktum og §§ 3, 9 og 10 eller af de i henhold til de to sidstnævnte paragraffer fastsatte betingelser eller meddelte forskrifter straffes med bøder indtil 2.000 kr., hvorhos det bjærgede efter omstændighederne ved dommen kan erklæres forbrudt til bedste for statskassen eller, for så vidt forseelsen består i indgreb i en anden persons eneret, til fordel for den forurettede. For overtrædelse af påbudet om anmeldelse i § 10 straffes dog ikke den, der betimelig efter § 3 har gjort anmeldelse til politimesteren, når han ufortøvet tager dennes henvisning til at gå frem efter § 1 o til følge.

Stk. 2. Overtrædelse af bestemmelsen i § 12 straffes med bøder fra 100 til 2.000 kr., for så vidt handlingen efter sin beskaffenhed ikke går ind under strengere straffebestemmelser, hvorhos udbyttet af det bjærgede ved dommen erklæres forbrudt til bedste for statskassen. Undladelse af at opfylde påbudet i lovens § 13, 2det stykke, straffes med bøder indtil 1.000 kr.

Stk. 3. Bøderne tilfalde politikassen, og sagerne behandles som offentlige politisager.

Lov nr. 12g af 12. april 1911 om handel med smør og fremmede landbrugsprodukter m. m.

§ 27. *stk. 6.* De lovstridige varer konfiskeres til fordel for statskassen.

§ 28, *sidste stk.* De lovstridige varer og varer, der ikke ere lovligt mærkede, konfiskeres til fordel for statskassen, jfr. dog § 27, sidste stykke.

Lov nr. 288 af 31. maj igi8 om forbud mod smeltning eller anden omdannelse af skillemønt.

§ 5. Overtrædelse af bestemmelsen i § 1 straffes med bøde indtil 10.000 kr. eller fæng-

§ 8

I lov nr. 85 af 30. april igog om tillæg til strandingsloven af 10. april 1895 foretages følgende ændringer:

1. § 14, *stk. 1, 1, pkt.*, ophæves, og i stedet indsættes:

»Overtrædelse af § 2, 2. pkt., § 3, § 9, § 10, § 12 eller § 13, *stk. 2*, eller af de i henhold til § 9 eller § 10 fastsatte betingelser eller forskrifter straffes med bøde, medmindre strengere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning. For så vidt forseelsen består i indgreb i en anden persons eneret, kan det ved dommen bestemmes, at det bjærgede skal tilfalde den forurettede.«

2. § 14, *stk. 2 og 3*, ophæves.

§ 9

I lov nr. 12g af 12. april igii om handel med smør og fremmede landbrugsprodukter m. m.

ophæves § 27, *stk. 6*, og § 28, *sidste stk.*

§ 10

I lov nr. 288 af 31. maj igi8 om forbud mod smeltning eller anden omdannelse af skillemønt foretages følgende ændring:

§ 5, *stk. 1-4*, ophæves, og i stedet indsættes:

sel, jfr. almindelig borgerlig straffelov § 25, hvorhos metallet (mønterne) konfiskeres. Kan metallet (mønterne) ikke skaffes til stede, tilpligtes den skyldige at betale et til vær-dien (henholdsvis mønternes pålydende) sva-rende beløb. Halvdelen af bøden tilfalder anmelderen.

Stk. 2. Overtrædelse af bestemmelserne i §§ 2 og 3 straffes med bøde indtil 2.000 kr., hvorhos den skyldige tilpligtes at betale et til den indvundne eller tilsigtede fortjeneste svarende beløb. Halvdelen af bøden tilfalder anmelderen.

Stk. 3. Overtrædelse af bestemmelsen i § 4 straffes med bøde indtil 200 kr.

Stk. 4. Bøden kan lige så vel som erstatningsbeløbet inddrives. Sagerne behandles som offentlige politisager.

Stk. 5. ...

Lov nr. 10g af 10. april 1926 om tillæg til lov nr. 129 af 12. april 1911 om handel med smør og fremmede landbrugsvarer m. m.

§ 5, *stk. 1, 1. pkt.* Bøder for overtrædelse af de i § 4 omhandlede bestemmelser på-lægges af landbrugsministeren, der også træf-fer bestemmelse om konfiskation af de lov-stridige eller ikke behørigt mærkede varer, jfr. § 6 i nærværende lov og §§ 27 og 28 i lov nr. 129 af 12. april 1911 om handel med smør og fremmede landbrugsprodukter m. m., medmindre landbrugsministeren øn-sker sagen afgjort ved domstolene.

§ 6, *stk. 2.* Varer, der ikke opfylder den i § 3, 1 ste stykke, indeholdte bestemmelse, konfiskeres til fordel for statskassen.

Næringslov nr. 138 af 28. april 1931.

§ 95, *stk. 2.* Bøder for overtrædelse af be-stemmelserne om handelsrejsende for uden-landske firmaer indgår i statskassen, medens

»*Stk. 1.* Overtrædelse af § 1 straffes med bøde eller med hæfte eller fængsel indtil 6 månedef. Overtrædelse af §§ 2-4 straffes med bøde.

Stk. 2. Sager om de i *stk. 1* nævnte over-trædelser behandles som politisager.«

§ 11

I lov nr. 109 af 10. april 1926 om tillæg til lov nr. 129 af 12. april 1911 om handel med smør og fremmede landbrugsvarer m. m. foretages følgende ændringer:

1. I § 5, *stk. 1, 1. pkt.*, udgår ordene:
»der også træffer bestemmelse om konfiska-tion af de lovstridige eller ikke behørigt mær-kede varer, jfr. § 6 i nærværende lov og §§ 27 og 28 i lov nr. 129 af 12. april 1911 om handel med smør og fremmede landbrugs-produkter m. m.«

2. § 6, *stk. 2*, ophæves.

§ 12

I næringslov nr. 138 af 28. april 1931 ophæves § 95, stk. 2.

bøder for overtrædelse af lovens øvrige bestemmelser tilfalder den kommune, i hvilken forseelsen er blevet begået. Den ved forsætlig overtrædelse af loven indvundne for tjeneste kan ved dommen inddrages i statskassen.

Lov nr. 170 af 75. maj 1933 om en kartoffelmelsordning og om foranstaltninger til fremme af avl og anvendelse af kartofler til industrielt brug.

§ 5. Overtrædelse af denne lov og de i medfør af samme afsluttede overenskomster og trufne bestemmelser straffes med bøder. Bøderne tilfalder statskassen. Udbytte, der indvindes ved handlinger, som er i strid med bestemmelserne i denne lov samt de i medfør af denne afsluttede overenskomster og trufne bestemmelser, kan ved dom inddrages i statskassen, ligesom den, der findes skyldig i sådan forseelse, ved dom kan frakendes ret til at drive næring.

Lov nr. 74 af 75. marts 1934 om spiritus og gær.

§ 7. Overtrædelse af denne lov eller de i medfør af samme udfærdigede tilladelser og trufne bestemmelser straffes med bøder. Bøderne tilfalder statskassen. Udbytte, der indvindes ved handlinger, som er i strid med bestemmelserne i denne lov eller de i medfør af denne udfærdigede tilladelser og trufne bestemmelser, kan ved dom inddrages i statskassen, ligesom den, der findes skyldig i sådan forseelse, ved dom kan frakendes ret til at drive næring.

Lov nr. 328 af 11. december 1934 om forbud mod udførsel af visse værdipapirer m. m.

§ 4, stk. 1, sidste pkt. Bøderne tilfalder statskassen.

Stk. 2. Udbytte, der indvindes ved handlinger, som er i strid med de i § 1, iste stykke, nævnte bestemmelser, samt de pågældende

§ 13

I lov nr. 170 af 75. maj 1933 om en kartoffelmelsordning og om foranstaltninger til fremme af avl og anvendelse af kartofler til industrielt brug

ophæves § 5, 2. og 3. pkt.

§ 14

I lov nr. 74 af 75. marts 1934 om spiritus og gær

ophæves § 7, 2. og 3. pkt.

§ 15

I lov nr. 328 af 11. december 1934 om forbud mod udførsel af visse værdipapirer m. m.

ophæves § 4, stk. i, sidste pkt., og stk. 2.

værdipapirer, eventuelt disses salgssum, kan ved dom inddrages i statskassen, ligesom den, der findes skyldig i overtrædelse af bestemmelserne, ved dom kan fratages ret til at drive næring.

Lov nr. 164 af 11. maj 1935 om skove.

§ 12. Overtrædelse af bestemmelserne i § 10, 1ste og 3die stykke, straffes med en statskassen tilfaldende bøde.

Stk. 2. Overtrædelse af bestemmelserne i § 11 straffes med en statskassen tilfaldende bøde, hvorhos det ulovligt huggede træ eller dets værdi forbydes til fordel for statskassen.

§ 15. Når de i § 12, 2det stykke, § 13 og § 14 omhandlede forseelser konstateres, kan det efter skovtilsynets påstand ved dom bestemmes:

1. enten at der for et i dommen fastsat tidsrum kun må foretages hugst efter udvisning af skovtilsynet og på de af tilsynet foreskrevne vilkår. Hugst i strid med de af tilsynet truffne bestemmelser straffes efter reglerne i § 12, 2det stykke.

2. ...

Lov nr. 139 af 7. maj 1937 om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m. m.

§ 11. Overtrædelse af de i denne lov indeholdte eller i medfør af samme givne bestemmelser straffes med bøde eller hæfte eller under skærpene omstændigheder med fængsel indtil 1 år, hvorhos ulovligt fremstillede eller forhandlede genstande eller stoffer kan inddrages til fordel for statskassen. I tilfælde, hvor sådan inddragning ikke kan ske, kan den skyldige tilpligtes at betale et til værdien svarende beløb.

Stk. 2. Bøderne tilfalder statskassen. Sagerne behandles som politisager.

§ 16

I *lov nr. 164 af 11. maj 1935 om skove* foretages følgende ændringer:

1. § 12, *stk. 2*, affattes således:

»På samme måde straffes overtrædelse af § 11.«

2. I § 15, *nr. 1*, ændres »efter reglerne i § 12, 2det stykke« til »med bøde«.

§ 17

I *lov nr. 139 af 7. maj 1937 om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m. m.* foretages følgende ændringer:

1. I § 11, *stk. 1, 1. pkt.*, udgår ordene:

»hvorhos ulovligt fremstillede eller forhandlede genstande eller stoffer kan inddrages til fordel for statskassen«.

2. § 11, *stk. 1, 2. pkt.*, og *stk. 2, 1. pkt.*, ophæves.

§18

Lov om tilvirkning og forhandling af margarine m. m., jfr. lovbekendtgørelse nr. 22g af 28. juni 1937.

§ 21, stk. 2, 1. pkt. I øvrigt straffes overtrædelser af de i denne lov indeholdte eller i medfør af samme fastsatte bestemmelser, for så vidt der ikke herved efter den øvrige lovgivning er forskyldt større straf, med bøder ikke under 20 kr., i gentagelsestilfælde ikke under 40 kr.

Stk. 4, 1. pkt. Bøderne kan pålægges af ministeren for landbrug og fiskeri, der også kan træffe bestemmelse om konfiskation af de pågældende varer eller det ved salg af disse indvundne udbytte.

Lov nr. 188 af 12. april 1949 om telekommunikation m. m. ved radio.

§ 7, stk. 1. Overtrædelse af denne lov og bestemmelserne i de i henhold hertil udstedte reglementer straffes, for så vidt forholdet efter sin beskaffenhed ikke medfører højere straf, med bøde, der tilfalder statskassen, ligesom ulovligt anbragte eller benyttede anlæg og apparater kan konfiskeres.

Lov nr. 423 af 12. april 194g om indenrigs kødkontrol.

§ 13. Overtrædelse af bestemmelserne i denne lov eller de i medfør heraf udfærdigede forskrifter straffes med bøde, hæfte eller fængsel i indtil 6 måneder, for så vidt strengere straf ikke er forskyldt efter bestemmelserne i borgerlig straffelov. Ved dommen kan retten til at drive næring fratages for en bestemt tid eller for bestandig. Denne virkning af dommen kan bortfalde efter landbrugsministerens bestemmelse.

Stk. 2. Sagerne behandles som politisager. Bøderne tilfalder statskassen. De i lov om retens pleje kap. 68, 69, 71 og 72 omhandlede

I lov om tilvirkning og forhandling af margarine m. m., jfr. lovbekendtgørelse nr. 229 af 28. juni 1937, foretages følgende ændringer :

1. I § 21, stk. 2, udgår ordene:

»ikke under 20 kr., i gentagelsestilfælde ikke under 40 kr.«

2. I § 21, stk. 4, 1. pkt., udgår ordene:

»der også kan træffe bestemmelse om konfiskation af de pågældende varer eller det ved salg af disse indvundne udbytte«.

§19

I lov nr. 188 af 12. april 194g om telekommunikation m. m. ved radio foretages følgende ændring:

I § y, stk. 1, udgår ordene:

» der tilfalder statskassen, ligesom ulovligt anbragte eller benyttede anlæg og apparater kan konfiskeres«.

§20

I lov nr. 423 af 12. april ig4g om indenrigs kødkontrol

ophæves § 13, stk. 1, 2. og 3. pkt., stk. 2, 2. og sidste pkt., stk. 3 og 4.

retsmidler finder anvendelse på de pågældende sager, for så vidt straffen efter det foreliggende skønnes at ville blive højere end bøde eller hæfte. Nedlægges der af anklagemyndigheden påstand om idømmelse af fængselsstraf eller om frakendelse af retten til at drive næring, skal der på tiltaltes forlangende beskikkes ham et forsvar.

Stk. 3. I dommen kan det bestemmes, at denne på domfældtes bekostning helt eller delvis skal offentliggøres i et eller flere dagblade, såfremt dette antages at være af offentlig interesse.

Stk. 4. Varer, ved hvis fremstilling en overtrædelse af de heromhandlede bestemmelser har fundet sted, eller som har været benyttet eller fundet bestemt til at benyttes ved en sådan overtrædelse, kan ved dom inddrages til fordel for statskassen.

Lov nr. 65 af 28. februar 1950 om mål og vægt.

§ 11, *stk. 2.* Når straf idømmes for benyttelse af ulovlige måle- og vejeredskaber, kan det i dommen fastsættes, at disse skal konfiskeres til fordel for statskassen. Sagerne behandles som politisager. Bøderne tilfalder statskassen.

Lov nr. 135 af 29. marts 1950 om en sukkerordning.

§ 11. Overtrædelse af denne lov eller de i medfør af samme udfærdigede tilladelser og truffene bestemmelser straffes med bøder. Bøderne tilfalder statskassen. Udbytte, der indvindes ved handlinger, som er i strid med bestemmelserne i denne lov eller de i medfør af denne udfærdigede tilladelser og truffene bestemmelser, kan ved dom inddrages i statskassen, ligesom den, der findes skyldig i sådan forseelse, ved dom kan frakendes ret til at drive næring.

Lov nr. 145 af 31. marts 1950 om totalisatorspil.

§ 8, *stk. 3.* De beløb, der ved det ulovlige forhold kan antages at være unddraget stats-

§ 21

I lov nr. 65 af 28. februar 1950 om mål og vægt

ophæves § 11, *stk. 2.*

§ 22

I lov nr. 135 af 29. marts 1950 om en sukkerordning

ophæves § 11, 2. og 3. *pkt.*

§ 23

I lov nr. 145 af 31. marts 1950 om totalisatorspil foretages følgende ændringer:

1. § 8, *stk. 3, sidste pkt.*, ophæves.

kassen og bevillingshaveren, bliver at erstatte. Deltagerne i spillet er alene ansvarlige i forhold til de af dem gjorte indskud. Den i behold værende indskudssum og gevinsterne bliver at konfiskere til fordel for statskassen.

§ 11, *stk. i, sidste pkt.* Nedlægges der påstand på idømmelse af fængselsstraf, skal der på tiltaltes forlangende beskikkes ham en forsvarer.

Lov nr. 174 af 28. april 1950 om levnedsmidler m. m.

§ 23. Overtrædelse af bestemmelserne i denne lov eller de i medfør heraf udfærdigede forskrifter straffes med bøde, hæfte eller fængsel i indtil 6 måneder, forsåvidt strengere straf ikke er forskyldt efter bestemmelserne i borgerlig straffelov. Ved dommen kan retten til at drive næring frakendes for en bestemt tid eller for bestandig; denne virkning af dommen kan bortfalde efter indenrigsministerens bestemmelse.

Stk. 2, sidste pkt. Nedlægges der af anklagemyndigheden påstand om idømmelse af fængselsstraf eller om frakendelse af retten til at drive næring, skal der på tiltaltes forlangende beskikkes ham et forsvar.

Stk. 3. I dommen kan det bestemmes, at denne på domfældtes bekostning helt eller delvis skal offentliggøres i et eller flere dagblade, såfremt dette antages at være af offentlig interesse.

Stk. 4. Varer, ved hvis fremstilling en overtrædelse af de heromhandlede bestemmelser har fundet sted, eller som har været benyttet eller bestemt til at benyttes ved en sådan overtrædelse, kan ved dom inddrages til fordel for statskassen.

Stk. 5. ...

Lov nr. 501 af 19. december 1951 om ferskvandsfiskeri.

§ 30, *stk. 5.* I grovere tilfælde eller gentagelsestilfælde indenfor de sidste 5 år kan den

2. § 11, *stk. 1, sidste pkt.*, ophæves.

§24

I lov nr. 174 af 28. april 1950 om levnedsmidler m. m.

ophæves § 23, *stk. 1, 2. pkt., stk. 2, sidste pkt., stk. 3 og 4.*

§25

I lov nr. §01 af 19. december 1951 om ferskvandsfiskeri

ophæves § 30, *stk. 5-7.*

pågældende tillige dømmes til at have forbrudt de af ham under det ulovlige fiskeri anvendte fiskeredskaber. Kan fiskeredskaberne ikke skaffes tilveje, eller kan de af anden grund ikke forbydes, kan vedkommende i stedet for dømmes til at betale et af retten efter den antagelige værdi af redskaberne bestemt beløb.

Stk. 6. Dersom overtrædelsen består i brug af et fiskeredskab, der enten i det hele eller for en del er ulovligt, skal dette eller den ulovlige del deraf konfiskeres. Konfiskation skal også finde sted, når sagen afgøres ved vedtagelse af en bøde inden retten.

Stk. y. Undermålsfisk (krebs) samt ulovlig fanget fisk (krebs) skal konfiskeres og, såfremt den er i levedygtig stand, såvidt muligt udsættes i frit vand. Er fisken ikke levedygtig, skal den tilintetgøres eller anvendes til velgørende formål.

Lov nr. 503 af ig. december 1951 om fiskeri i Randersfjord og Gudenaå m. m.

§ 11, *stk. 5.* I grovere tilfælde eller gentagelsestilfælde indenfor de sidste 5 år kan den pågældende tillige dømmes til at have forbrudt de af ham under det ulovlige fiskeri anvendte fiskeredskaber. Kan fiskeredskaberne ikke skaffes tilveje, eller kan de af anden grund ikke forbydes, kan vedkommende i stedet for dømmes til at betale et af retten efter den antagelige værdi af redskaberne bestemt beløb.

Stk. 6. Dersom overtrædelsen består i brug af et fiskeredskab, der enten i det hele eller for en del er ulovligt, skal dette eller den ulovlige del deraf konfiskeres. Konfiskation skal også finde sted, når sagen afgøres ved vedtagelse af en bøde inden retten.

Stk. y. Undermålsfisk (krebs) samt ulovlig fanget fisk (krebs) skal konfiskeres og, såfremt den er i levedygtig stand, såvidt muligt udsættes i frit vand. Er fisken ikke levedygtig, skal den tilintetgøres eller anvendes til velgørende formål.

§ 26

I lov nr. 503 af 19. december 1951 om fiskeri i Randers fjord og Gudenaå m. m. ophæves § 11, stk. 5-7.

§ 27

Lov nr. 120 af 31. marts 1952 om et skibsfartsnævn.

§ 7, stk. 2. Udbytte, der indvindes ved handlinger, som er strafbare i henhold til nærværende paragraf, samt de genstande, med hensyn til hvilke den pågældende forseelse er begået eller forsøgt, eller, hvis genstandene ikke længere er tilstede, disses værdi eller salgssum kan ved dom inddrages i statskassen. Såfremt det ikke er muligt med bestemthed at fastslå omfanget af det ulovligt indvundne udbytte, kan der ske inddragelse af et skønsmæssigt fastsat beløb svarende til, hvad man må gå ud fra, at den pågældende har indvundet ved sin ulovlige virksomhed. Den, der findes skyldig til straf i henhold til nærværende lov eller de i medfør af samme givne forskrifter, kan ved dom frakendes ret til at drive næring for en bestemt tid eller for bestandig.

§ 8, sidste pkt. Nedlægges der af anklagemyndigheden påstand om idømmelse af fængselsstraf eller om frakendelse af retten til at drive næring, skal der på tiltaltes forlangende beskikkes ham et forsvar.

Lov nr. 67 af 31. marts 1953 om karantæneforanstaltninger mod smitsomme sygdomme.

§ 43, stk. 2. Det gods, som i strid med de i medfør af denne lov givne forbud forsøges indført eller er blevet indført, skal, forsåvidt det ikke bliver at tilintetgøre, konfiskeres til fordel for statskassen. De i henhold til denne paragrafs stk. 1 idømte eller modtagne bøder tilfalder statskassen.

Lov nr. 150 af 11. maj 1954 om kvalitetskontrol med fisk og fiskevarer.

§ 46, stk. 2. Ved dommen kan retten til at drive næring frakendes for en bestemt tid eller for bestandig. Denne virkning af dommen kan bortfalde efter fiskeriministerens bestemmelse.

I lov nr. 120 af 31. marts 1952 om et skibsfartsnævn

ophæves § J, stk. 2, og § 8, sidste pkt.

§ 28

I lov nr. 67 af 31. marts 1953 om karantæneforanstaltninger mod smitsomme sygdomme

ophæves § 43, stk. 2.

§ 29

I lov nr. 150 af 11. maj 1954 om kvalitetskontrol med fisk og fiskevarer

ophæves § 46, stk. 2, stk. 3, sidste pkt., stk. 4 og sidste stk.

Stk. 3, sidste pkt. Nedlægges der af anklagemyndigheden påstand om idømmelse af fængselsstraf eller om frakendelse af retten til at drive næring, skal der på tiltaltes forlangende beskikkes ham et forsvar.

Stk. 4. I dommen kan det bestemmes, at denne på domfældtes bekostning helt eller delvis skal offentliggøres i et eller flere dagblade, såfremt dette antages at være af offentlig interesse.

Stk. 5 ...

Stk. 6. Varer, ved hvis fremstilling en overtrædelse af de her omhandlede bestemmelser har fundet sted, eller som har været benyttet eller bestemt til at benyttes ved en sådan overtrædelse, kan ved dom inddrages til fordel for statskassen.

Lov nr. 185 af 11. juni 1954 om kontrol med omsætningen af spiritus og vin.

§ 10, *stk. i, 1. pkt.* Overtrædelse af bestemmelserne i denne lov eller de i henhold hertil fastsatte kontrolbestemmelser, herunder undladelse af eller urigtig angivelse af alkoholstyrke eller litermængde, straffes med bøde, hvorhos varerne kan konfiskeres eller konfiskationsværdien kræves erlagt.

Stk. 2. Den, der uberettiget anvender den i § 4, *stk. 1*, omhandlede banderole, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år, forsåvidt strengere straf ikke er forskyldt efter bestemmelserne i borgerlig straffelov, hvorhos varerne konfiskeres eller konfiskationsværdien tilsvares.

Stk. 5, 2. pkt. Nedlægges der af anklagemyndigheden påstand om idømmelse af fængselsstraf, skal der på tiltaltes begæring beskikkes ham en forsvarer.

§ 30

I lov nr. 185 af 11. juni 1954 om kontrol med omsætningen af spiritus og vin foretages følgende ændringer:

1. I § 10, *stk. 1*, udgår ordene:
»hvorhos varerne kan konfiskeres eller konfiskationsværdien kræves erlagt«.

2. I § 10, *stk. 2*, udgår ordene:
»hvorhos varerne konfiskeres eller konfiskationsværdien tilsvares«.

3. § 10, *stk. 5, 2. pkt.*, ophæves.

§ 31

Lov nr. 102 af 31. marts 1955 om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger.

§ 16. Viser det sig, at en virksomhed har indvundet udbytte ved handlinger, der er i strid med en af monopoltilsynet truffen afgørelse, kan tilsynet, hvis udbyttet ikke kan inddrages i statskassen ifølge § 22, stk. 3, og det ikke findes hensigtsmæssigt, at det fradrages i fremtidige avancer, kræve, at det indbetales til statskassen.

§ 22. Undladelse af at foretage en i denne lov foreskrevet anmeldelse og overtrædelse af de i medfør af loven givne forskrifter samt tilsidesættelse af noget af monopoltilsynet i henhold til loven givet pålæg straffes, for så vidt højere straf ikke derved forskyldes efter borgerlig straffelov, med bøde eller under skærpende omstændigheder hæfte.

Stk. 2 _____

Stk. 3. Udbytte, der indvindes ved handlinger, som er straffbare efter denne lov, eller et beløb, der skønnes at svare hertil, vil ved dom være at inddrage i statskassen.

Stk. 4 _____

Lov nr. 169 af 24. maj 1955 omeuforiserende stoffer.

§ 3, *stk. 2.* Når stoffer, med hensyn til hvilke der er begået en af de i *stk. 1* nævnte overtrædelser, er i behold hos en gerningsmand, skal de konfiskeres. Løvrigt kommer reglerne i borgerlig straffelovs § 77 til anvendelse, når der i disse sager bliver spørgsmål om konfiskation.

Stk. 3, sidste pkt. Bøder og konfiskerede genstande og beløb tilfalder staten.

Lov om tipning, jfr. lovbekendtgørelse nr. 171 af 18. juni 1956.

§ 10, *stk. 3.* Det staten unddragne afgiftsbeløb, jfr. § 1, bliver at erstatte, hvorhos den

I *lov nr. 102 af 31. marts 1955 om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger* foretages følgende ændringer:

1. § 16 affattes således:

»Har en virksomhed indvundet udbytte ved handlinger, der er i strid med en af monopoltilsynet truffet afgørelse, kan tilsynet bestemme, at det for meget indvundne udbytte skal fradrages i fremtidige avancer.«

2. I § 22, *stk. 1*, indsættes som sidste pkt.:

»Det samme gælder med hensyn til tilsidesættelse af en afgørelse, der med tilslutning af vedkommende enkeltvirksomhed eller sammenslutning er truffet efter § 11.«

3. § 22, *stk. 3*, ophæves.

§ 32

I lov nr. 169 af 24. maj 1955 om euforiserende stoffer

ophæves § 3, *stk. 2*, og *stk. 3*, sidste pkt.

§ 33

I *lov om tipning, jfr. lovbekendtgørelse nr. 171 af 18. juni 1956*, foretages følgende ændringer:

1. I § 10, *stk. 3*, udgår ordene:

»hvorhos den i behold værende indskuds-

i behold værende indskudssum og gevinster hidrørende fra ulovlig deltagelse i tipning, inddrages til fordel for statskassen.

§ 11, *sidste pkt.* Nedlægges der påstand på idømmelse af fængselsstraf, skal der på tiltaltes forlangende beskikkes ham en forsvarer.

§ 12. Bøder, der idømmes eller vedtages for overtrædelse af denne lov, tilfalder statskassen.

Lov nr. 93 af 29. marts 1957 om skibsregistrering.

§ 57. Overtrædelser af denne lovs afsnit I A og II eller de i medfør af loven udstedte forskrifter straffes med bøde, såfremt de ikke i medfør af anden bestemmelse kan straffes med strengere straf. Sagerne behandles som politisager.

Stk. 2 ____

Stk. 3 ____

Stk. 4. Hvis et skib sejler under dansk flag uden at være berettiget hertil, kan den elier de skyldige personer straffes efter reglerne i stk. 1. Endvidere kan skibet inddrages til fordel for statskassen, såfremt der foreligger et groft misbrug. Inddragelsen må respektere rettighedshavere, medmindre disse har medvirket til det ulovlige forhold.

Lov nr. 65 af 26. marts 1958 om sundhedskontrol med planteskoleplanter.

§ 8, *stk. 3.* Planter, der er tilbageholdt i medfør af § 6, *stk. 2*, kan konfiskeres.

§ 8, *stk. 4, 1. pkt.* Landbrugsministeren kan pålægge bøder og træffe bestemmelse om konfiskation.

sum og gevinster hidrørende fra ulovlig deltagelse i tipning inddrages til fordel for statskassen«.

2. § 11, *sidste pkt.*, og § 12, ophæves.

§ 34

I lov nr. 93 af 29. marts 1957 om skibsregistrering

ophæves § 57, *stk. 1, 2. pkt.*, og *stk. 4, 2. og 3. pkt.*

§ 35

I lov nr. 65 af 26. marts 1958 om sundhedskontrol med planteskoleplanter foretages følgende ændringer:

1. § 8, *stk. 3*, ophæves.

2. I § 8, *stk. 4, 1. pkt.*, udgår ordene: »og træffe bestemmelse om konfiskation«.

§36

Lov nr. 215 af 16. juni 1958 om udførelse af kød m. m.

§ 5, stk. 3. Sagerne behandles som politisager. Bøderne tilfalder statskassen, jfr. dog stk. 5. Nedlægges der af anklagemyndigheden påstand om idømmelse af fængselsstraf, skal der på tiltaltes forlangende beskikkes ham et forsvar.

Stk. 4. Varer, ved hvis fremstilling overtrædelse af de heromhandlede bestemmelser har fundet sted, eller som har været benyttet eller bestemt til at benyttes ved en sådan overtrædelse, kan ved dom inddrages til fordel for statskassen.

Stk. 5. . . .

Lov om leje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 120 af 20. april 1964.

§ 120. Overtræder udlejeren bestemmelserne i §§ 64-65, 67, 69, 70, 103, 104, 108-117, straffes han med bøde ikke under 50 kr. Har lejeren tilskyndet udlejeren til lovovertrædelsen, straffes han på samme måde.

Stk. 2. Såfremt udlejeren har opkrævet højere leje end tilladt efter nogen af de i stk. 1 omhandlede bestemmelser og lejeren er skyldig til straf for at have tilskyndet udlejeren til lovovertrædelsen, vil det for meget erlagte ved dommen være at inddrage til fordel for statskassen.

Stk. 3. Kræver lejeren ikke det for meget erlagte tilbage i tilfælde, hvor han er berettiget dertil, jfr. § 118, kan det ved dommen bestemmes, at beløbet vil være at inddrage til fordel for statskassen.

§ 121. Overtrædelse af de i § 119 givne forskrifter straffes med bøde ikke under 50 kr. Har lejeren tilskyndet udlejeren til lovovertrædelsen, straffes han på samme måde, og det erlagte beløb vil ved dommen være at inddrage til fordel for statskassen.

I lov nr. 215 af 16. juni 1958 om udførelse af kød m. m.

ophæves § 5, stk. 3, 2. og 3. pkt., og stk. 4.

§37

I lov om leje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 120 af 20. april 1964, foretages følgende ændringer:

1. I § 120, stk. 1, § 121, stk. 1, § 148, stk. 1, og § 157, stk. 1 og 3, udgår ordene »ikke under 50 kr.«.

2. § 120, stk. 2 og 3, ophæves.

3. I § 121, stk. 1, udgår ordene:
»og det erlagte beløb vil ved dommen være at inddrage til fordel for statskassen«.

Stk. 2. Kræver lejeren ikke det erlagte beløb tilbage i tilfælde, hvor han er berettiget dertil, kan det ved dommen bestemmes, at beløbet vil være at inddrage til fordel for statskassen.

§ 148, *stk. i, i. pkt.* Såfremt udlejeren afslutter lejemål i strid med bestemmelserne i nærværende kapitel eller undlader at foretage behørig anmeldelse i henhold til § 133, straffes han med bøde ikke under 50 kr.

§ 157, *stk. 1.* Overtrædelse af bestemmelserne i §§ 149 og 151 straffes med bøde ikke under 50 kr.

§ 157, *stk. 3, 1. pkt.* Overtrædelse af bestemmelserne i § 154 straffes med bøde ikke under 50 kr.

Lov om afgift af parfumer, toiletmidler m. v. jfr. lovbekendtgørelse nr. 25 af 28. januar 1959.

§ 15, *stk. 2.* Afgiftspligtige varer, der hos en handlende eller i en frisørvirksomhed o. lign. forefindes uden at være forsynet med prismærke i henhold til nærværende lov eller kontrolmærke i henhold til lov nr. 538 af 31. oktober 1946, kan konfiskeres af toldbestyrelsen.

Stk. 3. Afgiftspligtige varer, der forefindes hos en handlende eller i en frisørvirksomhed o. lign. uden angivelse af navn og hjemsted for den virksomhed, der har fremstillet eller importeret varen, og som er forsynet med prismærke i henhold til nærværende lov, kan konfiskeres af toldbestyrelsen, medmindre den pågældende oplyser, hvem der har leveret varen.

Stk. 4 _____

Lov om jagten, jfr. lovbekendtgørelse nr. 109 af 25. marts 1959.

§ 36, *stk. 7.* Den, som har gjort sig skyldig i ulovlig jagt, kan tillige dømmes til at have

4. § 121, *stk. 2*, ophæves.

§ 38

I lov om afgift af parfumer, toiletmidler m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 25 af 28. januar 1959,

ophæves § 15, *stk. 2 og 3*.

§ 39

I lov om jagten, jfr. lovbekendtgørelse nr. 109 af 25. marts 1959,

ophæves § 36, *stk. 7*, og § 39, *stk. 4*.

forbrudt de af ham under den ulovlige jagt anvendte jagtredekskaber, befordringsmidler og hunde, hvad enten de tilhører ham selv eller af andre er overladt ham til brug, til fordel for statskassen. Kan jagtredekskaberne og hundene ikke skaffes til veje, eller kan de af anden grund ikke forbydes, kan vedkommende i stedet for dømmes til at betale til samme kasse et af retten bestemt beløb, dog ikke under 50 kr.

§ 39, *stk. 4*. Består overtrædelsen i falbydelse af vildt i strid med bestemmelserne i §§ 21, 22 og 22 a, kan det falbudte vildt tillige konfiskeres.

Lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse, jfr. lovbekendtgørelse nr. 145 af 1. maj 1959.

§ 17, *stk. 4, 2. pkt.* Den ved forsætlig overtrædelse af lovens bestemmelser indvundne fortjeneste kan derhos ved dom inddrages i statskassen.

Lov nr. 215 af 11. juni 1959 om radiospredning.

§ 13, *stk. 2*. Under skærpene omstændigheder kan et modtagerapparat, der er benyttet i strid med § 11, konfiskeres, for så vidt det tilhører nogen for lovovertrædelsen ansvarlig. I stedet for konfiskation af apparatet kan der ske konfiskation af et beløb svarende til apparatets værdi. Konfiskerede apparater og konfiskationsbeløb tilfalder radiospredningsfonden.

Lov om valutaforhold m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 54 af 29. februar 1960.

§ 17, *stk. 2*. Såfremt den foreliggende overtrædelse er af grovere karakter, eller der foreligger gentagelse, eller omstændighederne i øvrigt taler derfor, kan der ved siden af frihedsstraf anvendes bødestraf.

Stk. 3

§40

I lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse, jfr. lovbekendtgørelse nr. 145 af 1. maj 1959,

ophæves § 17, *stk. 4, 2. pkt.*

§41

I lov nr. 215 af 11. juni 1959 om radiospredning

ophæves § 13, *stk. 2*.

§42

I lov om valutaforhold m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 54 af 29. februar 1960,

ophæves § 17, *stk. 2, 4 og 5*.

Stk. 4. Udbytte, der indvindes ved handlinger, der er strafbare i henhold til denne paragraf, samt de genstande, med hensyn til hvilke den pågældende forseelse er begået eller forsøgt, eller, hvis disse genstande ikke længere er til stede, disses værdi eller salgssum kan ved dom inddrages i statskassen. Såfremt det ikke er muligt med bestemthed at fastslå omfanget af det ulovligt indvundne udbytte, kan der ske inddragelse af et skønsmæssigt fastsat beløb svarende til, hvad man må gå ud fra at den pågældende har indvundet ved sin ulovlige virksomhed. Den, der findes skyldig til straf i henhold til nærværende lov eller de i medfør af samme givne forskrifter, kan ved dom frakendes ret til at drive næring for en bestemt tid eller for bestandig.

Stk. 5. De i stk. 4 indeholdte bestemmelser finder ligeledes anvendelse, når nogen i medfør af borgerlig straffelov straffes for afgivelse af urigtig erklæring i forhold, der omfattes af nærværende lov.

Toldloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 156 af 12. april 1960.

§ 190, *stk. 4.* Ethvert befordringsmiddel, der har været anvendt ved indsmulning eller forsøg på indsmugling af særlig højt beskattede varer eller til videre befordring af sådanne varer på toldområdet, hæfter i alle tilfælde ikke alene for de af ejeren, men også for de af fører, mandskab, chauffør el. lign. forskyldte bøde-, told- og afgiftsbeløb og kan tilbageholdes af toldvæsenet eller af politiet på toldvæsenets vegne, indtil toldvæsenets krav er fyldestgjort.

§ 43

I *toldloven*, jfr. lovbekendtgørelse nr. 156 af 12. april 1960, foretages følgende ændringer:

1. § 190, *stk. 4.*, ophæves, og som § 190 a indsættes:

»§ 190 a. Befordringsmidler, der har været anvendt ved indsmugling eller forsøg på indsmugling af særlig højt beskattede varer eller til befordring af sådanne varer på toldområdet, kan tilbageholdes af toldvæsenet eller af politiet på toldvæsenets vegne, indtil de told-, afgifts- og bødebeløb og sagsomkostninger, der er forskyldt af ejeren eller af fører, mandskab eller andre i tjeneste på befordringsmidlet, er betalt, eller der er stillet sikkerhed for betalingen. Sker dette ikke inden 2 måneder efter sagens endelige afgørelse, kan der søges fyldestgørelse i befordringsmidlet.

Stk. 2. Med hensyn til de nævnte myndigheders iværksættelse af tilbageholdelsen finder

de i §§ 745 og 746 i lov om rettens pleje fastsatte regler om beslaglæggelse af ting, der findes at burde konfiskeres, tilsvarende anvendelse. Tilbageholdelse kan kun ske, såfremt det er påkrævet for at sikre betaling af de nævnte beløb. Var den, der havde rådighed over befordringsmidlet under dettes benyttelse ved indsmugling m. v., uberettiget i besiddelse af det, kan tilbageholdelse ikke ske.«

§ 192. Varer, der er indsmuglet eller forsøgt indsmuglet, tages i forvaring af toldvæsenet eller af politiet på toldvæsenets vegne. Såfremt de forskyldte bøde-, told- og afgiftsbeløb indbetales inden 2 måneder efter sagens endelige afslutning, vil varerne kunne udleveres til den, hos hvem de er taget i forvaring, under iagttagelse af de til enhver tid gældende almindelige indførselsforskrifter. I modsat fald bortsælges varerne af toldvæsenet ved offentlig auktion til fordel for statskassen. Betales beløbene inden den nævnte frist, men afhentes varerne ikke, oplægges disse på statens transitoplæg for bødefældtes regning.

2. § 192 affattes således:

»Stk. 1. Varer, der forefindes under indsmugling eller forsøg herpå eller i forbindelse med undersøgelse efter § 11, stk. 2, tages i bevaring af toldvæsenet eller af politiet på toldvæsenets vegne. I øvrigt kan indsmuglede varer eller andre varer, med hensyn til hvilke told eller afgift er unddraget eller søgt unddraget det offentlige, tages i bevaring eller beslaglægges af de nævnte myndigheder under iagttagelse af de i §§ 745 og 746 i lov om rettens pleje fastsatte regler om beslaglæggelse af ting, der findes at burde konfiskeres.

Stk. 2. Såfremt skyldige told-, afgifts- og bødebeløb og sagsomkostninger betales inden 2 måneder efter sagens endelige afgørelse, udleveres varerne under iagttagelse af de gældende indførselsforskrifter til den, hos hvem de er taget i bevaring eller beslaglagt, eller til anden, der godtgør at være berettiget til varerne. I modsat fald bortsælges de så vidt muligt af toldvæsenet ved offentlig auktion, således at det herved indkomne beløb med fradrag af det offentliges omkostninger ved opbevaring og salg anvendes til hel eller delvis dækning af de nævnte skyldige beløb. Et eventuelt overskud udbetales til ejeren, såfremt han melder sig inden forløbet af 3 år efter auktionen og behørigt godtgør sin ejendomsret til de bortsolgte varer.

Stk. 3. Med hensyn til sikring og inddrivelse af bødekrav og sagsomkostninger finder stk. 2 kun anvendelse med de begrænsninger, som er fastsat i borgerlig straffelovs § 77 a

Lov om lodsvæsenet, jfr. lovbekendtgørelse nr. 230 af 3. juni 1960.

§ 14. Hvis nogen uvedkommende bruger de anordnede fartøjs-lodstegn eller bærer det for lodserne anordnede skilt, vil han være ifaldet bødestraf, og desuden skal han have de uberettiget benyttede genstande forbrudt til vedkommende lodseri.

Lov nr. 111 af 26. april 1961 om regulering af fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav.

§ 2, stk. 3. Der kan ved kongelig anordning fastsættes bestemmelser om konfiskation af ulovligt anvendte redskaber og af ombordværende fangst.

Lov nr. 118 af 3. maj 1961 om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr samt om midler til regulering af plantevækst.

§ 20, stk. 6. Giftige bekæmpelsesmidler, med hvilke der er begået en af de foran omhandlede overtrædelser, kan konfiskeres, såfremt det må anses for påkrævet for at afværge fare for menneskers eller husdyrs liv eller sundhed.

§ 20, stk. y, sidste pkt. Med henblik på konfiskation efter stk. 6 kan de i § 15 omhandlede kontrolmyndigheder tage giftige bekæmpelsesmidler i bevaring, såfremt disse frivilligt udleveres af den, der har dem i besiddelse.

vedrørende konfiskation efter samme lovs § 77, stk. 2.

Stk. 4. Betales de skyldige beløb inden den i stk. 2 nævnte frist, men afhentes varerne ikke inden fristen, oplægges de på statens transitoplag. § 77 finder da tilsvarende anvendelse«.

§ 44

I *lov om lodsvæsenet*, jfr. lovbekendtgørelse nr. 230 af 3. juni 1960, foretages følgende ændring:

I § 14 udgår ordene: »og desuden skal han have de uberettiget benyttede genstande forbrudt til vedkommende lodseri«.

§ 45

I *lov nr. 111 af 26. april 1961 om regulering af fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav* foretages følgende ændring:

§ 2, stk. 3, affattes således:

»Med hensyn til konfiskation gælder borgerlig straffelovs regler herom. Fangst eller værdien heraf kan dog konfiskeres, selv om det ikke med sikkerhed kan godtgøres, at den i det hele hidrører fra det ulovlige forhold«.

§ 46

I *lov nr. 118 af 3. maj 1961 om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr samt om midler til regulering af plantevækst* foretages følgende ændringer:

1. § 20, stk. 6, ophæves.

2. I § 20, stk. 7, sidste pkt., ændres »stk. 6« til »borgerlig straffelov«.

§47

Lov nr. 11g af 3. maj 1961 om gifte og sundhedsfarlige stoffer.

§ 17, stk. 5. Ved dom for overtrædelse af § 3 kan de modtagne gifte konfiskeres. I øvrigt kan gifte og sundhedsfarlige stoffer, med hensyn til hvilke der er begået en overtrædelse af loven eller de i medfør af denne fastsatte forskrifter, konfiskeres, såfremt det må anses for påkrævet for at afværge fare for menneskers eller husdyrs liv eller sundhed.

I lov nr. 11g af 3. maj 1961 om gifte og sundhedsfarlige stoffer ophæves § 17, stk. 5.

§48

*Lov om afgift af spiritus, vin og øl, jfr. lov-
bekendtgørelse nr. 1 af 2. januar 1962.*

§ 58. Varer, der fremstilles uden anmeldelse for kontrolmyndigheden, og helt eller delvis afgiftsfritagne varer, som anvendes til andet formål end det, hvortil varerne er bestemt, vil - med tilhørende emballage — være at konfiskere tillige med de benyttede redskaber. Er varerne ikke i behold, tiisvares konfiskationsværdien og de pligtige afgifter.

*I lov om afgift af spiritus, vin og øl, jfr. lov-
bekendtgørelse nr. 1 af 2. januar 1962*

*ophæves § 58, § 59 og § 60, stk. 3, 2.
pkt.*

§ 59. I tilfælde af særlig grov overtrædelse af denne lovs bestemmelser kan retten til at drive den pågældende virksomhed ved dom frakendes den skyldige enten for bestandig eller for et nærmere fastsat tidsrum.

§ 60, stk. 3, 2. pkt. Nedlægges der af anklagemyndigheden påstand om idømmelse af fængselsstraf, skal der på tiltaltes begæring beskikkes ham en forsvarer.

§49

Lov nr. 82 af 9. marts 1962 om salg af indenlandsk frugt og indenlandske gartneriprodukter ved frivillig offentlig auktion.

§ 2, stk. 3. De ulovligt indleverede varer kan konfiskeres, for så vidt de tilhører nogen for lovovertrædelsen ansvarlig. I stedet for konfiskation af varerne kan der ske konfiskation af et beløb svarende til varenes værdi.

I lov nr. 82 af 9. marts 1962 om salg af indenlandsk frugt og indenlandske gartneriprodukter ved frivillig offentlig auktion

ophæves § 2, stk. 3.

Lov om forhandling, udførsel og indførsel af æg og ægprodukter m. m., jfr. lovbekendtgørelse nr. 139 af 19. april 1963.

§ 6, *stk. 1.* Til bedømmelse af, hvorvidt ægenes beskaffenhed, sorteringsvægt, mærkning, emballage og pakning er i overensstemmelse med de af landbrugsministeren derom fastsatte bestemmelser, kan ministeren lade udtage og tilbageholde større eller mindre partier æg, og såfremt det ved bedømmelsen viser sig, at bestemmelserne ikke er overholdt, lade de pågældende partier konfiskere.

§ 13, *stk. 3.* Bøderne kan pålægges af landbrugsministeren. Det står den pågældende frit for inden 14 dage, efter at ministerens afgørelse er tilgået ham, at forlange sagen undergivet domstolenes afgørelse, hvilket da foranlediges af ministeren. En indledet sag bortfalder dog, når enten ministeren tager sin påstand om bøde eller sagsanlæg tilbage, eller når den tiltalte, der har begæret: domstolenes afgørelse, frafalder samme. En af ministeren truffen afgørelse har samme virkning som en retsafgørelse.

Stk. 4. Ministeren har ret til med nævnelse af navn at offentliggøre overtrædelser, der er begået af autoriserede personer og virksomheder, af de i denne lov og i medfør af samme fastsatte bestemmelser samt til ved gentagen overtrædelse at tilbagekalde den vedkommende meddelte autorisation.

§ 50

I lov om forhandling, udførsel og indførsel af æg og ægprodukter m. m., jfr. lovbekendtgørelse nr. 139 af 19. april 1963, foretages følgende ændringer:

1. I § 6, *stk. 1.*, udgår ordene:

»og såfremt det ved bedømmelsen viser sig, at bestemmelserne ikke er overholdt, lade de pågældende partier konfiskere«.

2. § 13, *stk. 3 og 4.*, ophæves.

3. Som § 14 indsættes:

»Landbrugsministeren kan tilkendegive den pågældende, at sagen kan afgøres uden retslig forfølgning, såfremt han erkender sig skyldig i overtrædelsen og erklærer sig rede til inden for en nærmere angivet frist, der efter begæring kan forlænges, at betale en i tilkendegivelsen angivet bøde.

Stk. 2. Med hensyn til den i stk. 1 omhandlede tilkendegivelse finder bestemmelsen i

retsplejeloven om indhold af anklageskrift i politisager tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Betales bøden i rette tid, eller bliver den efter stedfunden vedtagelse inddrevet eller afsonet, bortfalder videre forfølgning.

Stk. 4. Reglerne i stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til konfiskation efter borgerlig straffelov af æg, med hensyn til hvilke de i § 6, stk. 1, nævnte bestemmelser er overtrådt.«

§ 51

Lov om handel med samt tilvirkning og besiddelse af våben m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 233 af 31. maj 1963.

§ 10. Overtrædelse af de i denne lov indeholdte eller i medfør af samme givne bestemmelser straffes med bøde eller hæfte eller under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 2 år, hvorhos genstandene eller stofferne kan inddrages til fordel for statskassen. I tilfælde, hvor sådan inddragning ikke kan ske, kan den skyldige tilpligtes at betale et til værdien svarende beløb.

I *lov om handel med samt tilvirkning og besiddelse af våben m. v.*, jfr. lovbekendtgørelse nr. 233 af 31. maj 1963, foretages følgende ændringer:

1. I § 10, *stk. 1, 1. pkt.*, udgår ordene:

»hvorhos genstandene eller stofferne kan inddrages til fordel for statskassen«.

2. § 10, *stk. 1, 2. pkt.*, og *stk. 2, 1. pkt.*, ophæves.

Stk. 2. Bøderne tilfalder statskassen

VIII.

SÆRLIGT OM KONFISKATION EFTER SALTVANDSFISKERILOVEN M. V.

i. *Saltvandsfiskeriloven.*

Rådet har som nævnt s. 53 ikke udarbejdet udkast til ændring af konfiskationsreglerne i lov nr. 500 af 19. december 1951 om saltvandsfiskeri. Spørgsmålet om revision af denne lov behandles for tiden i den under fiskeriministeriet nedsatte fiskerikommission. Som anført s. 7 har konfiskationsreglerne i et af kommissionen vidarbejdet foreløbigt lovudkast været forelagt straffelovrådet, der efter forhandlinger med repræsentanter for kommissionen har afgivet en udførlig udtalelse om, hvorledes de pågældende regler efter rådets opfattelse bør udformes. Da forslag til ny saltvandsfiskerilov er fremsat i folketinget, har rådet ikke ment, at der var tilstrækkelig anledning til nu at udarbejde udkast til lov om ændringer i den gældende lov.

Rådet skal imidlertid nedenfor redegøre for sine synspunkter vedrørende nogle af de centrale spørgsmål om konfiskation i anledning af overtrædelse af saltvandsfiskeriloven.

Disse synspunkter er i det væsentlige allerede anført under forhandlingerne med repræsentanter for fiskerikommissionen og i rådets ovennævnte skrivelse. Ved bemærkningerne nedenfor har rådets udkast til nye straffelovsregler om konfiskation kunnet tages i betragtning.

a. *Obligatorisk konfiskation.*

Medens redskabs- og udbyttekonfiskation efter straffelovens § 77 og efter rådets udkast til ny affattelse af denne bestemmelse er fakultativ, indeholder saltvandsfiskerilovens

§ 35 flere bestemmelser om obligatorisk konfiskation af redskaber og fangst.

Rådet finder disse bestemmelser uheldige ud fra de synspunkter, som er anført s. 16, og hvorefter der må lægges vægt på, at konfiskationsreglerne giver domstolene mulighed for at undlade konfiskation, når anvendelsen af denne reaktion i det enkelte tilfælde ikke findes hensigtsmæssig eller rimelig. Konfiskation af redskaber og fangst bør vel være en normal reaktion ved visse typer af overtrædelser af saltvandsfiskeriloven, men domstolene bør ikke være tvunget til at konfiskere i alle disse tilfælde uden nogen hensyntagen til forholdets større eller mindre grovhed eller andre omstændigheder.

Rådet har overvejet spørgsmålet om at udskille en gruppe mere alvorlige overtrædelser og bestemme, at disse skal medføre konfiskation, medmindre »(ganske) særlige omstændigheder« taler derimod.

Rådet finder imidlertid heller ikke denne løsning helt tilfredsstillende.

For det første anser man en sådan obligatorisk præget regel for upåkrævet. Der er ingen grund til at betvivle, at konfiskation vil blive en regelmæssigt anvendt reaktion ved de omhandlede overtrædelser, selv om konfiskationsreglen gives en sædvanlig fakultativ form.

Hertil kommer, at udformningen af en særregel som den skitserede i saltvandsfiskeriloven ville være uforenelig med de bestræbelser på at samle lovreglerne om konfiskation i straffeloven, som er omtalt og begrundet ovenfor s. 16. Specielt har rådet ment at burde lægge vægt på, at udformningen af

specielle konfiskationsregler i én lov kan få mindre heldige konsekvenser for løsningen af konfiskationsspørgsmål inden for andre lovgivningsområder.

b. *Konfiskation i anledning af uagtsomme overtrædelser.*

Efter saltvandsfiskerilovens § 35 kan der ske konfiskation i anledning af såvel forsætlige som uagtsomme lovovertrædelser, medens reglen i straffelovens § 77 om redskabskonfiskation er begrænset til forsætlige overtrædelser. Rådet foreslår imidlertid denne begrænsning ophævet, jfr. ovenfor s. 28.

c. *Omfanget af fangstkonfiskation.*

Reglerne i saltvandsfiskerilovens § 35 om konfiskation af fangst går videre end de sædvanlige regler om udbyttekonfiskation; der kan ikke alene ske konfiskation af fangst, der hidrører fra det strafbare forhold, men af »hele den ombordværende fangst«.

Denne fravigelse af de iøvrigt anerkendte principper for konfiskation af udbytte giver anledning til betænkeligheder. På den anden side mener rådet ikke at burde foreslå, at konfiskationsadgangen begrænses til at angå fangst, der bevisligt hidrører fra det ulovlige forhold; spørgsmålet om, hvor stor en del af fangsten der hidrører fra ulovligt fiskeri, vil ofte rejse vanskelige bevisspørgsmål. De nævnte betænkeligheder imødegås da også i nogen grad, hvis der alene er spørgsmål om fakultativ konfiskation, jfr. ovenfor. Loven bør dog herudover have en sådan formulering, at den over for domstolene peger på muligheden af at undlade konfiskation af fangst, med hensyn til hvilken der ikke er tvivl om, at den hidrører fra lovligt fiskeri. Rådet foreslår en formulering, hvorefter fangst kan konfiskeres, »selv om det ikke med sikkerhed kan godtgøres, at den i det hele hidrører fra det ulovlige forhold.«

d. *Konfiskationsansvarets placering.*

Saltvandsfiskeriloven indeholder ingen udtrykkelige bestemmelser om, hos hvem kon-

fiskation kan ske. Ved højesteretsdommen i U. 1940, s. 277 er det (med dissens) statueret, at der efter den tilsvarende konfiskationsregel i saltvandsfiskeriloven af 1931 kunne ske konfiskation af et redskab, der tilhørte en person, der ikke var ansvarlig for lovovertrædelser.

Efter rådets opfattelse bør de i udkastet til straffelovens § 77 a indeholdte regler om konfiskationsansvarets placering, jfr. ovenfor s. 18 og 29-34, også gælde med hensyn til konfiskation efter saltvandsfiskeriloven.

e. *Værdikonfiskation.*

I saltvandsfiskerilovens § 35, stk. 14, sidste pkt., bestemmes, at der i tilfælde, hvor »det benyttede redskab eller fangsten ikke »kan tilvejebringes« skal tiisvares »et beløb af samme størrelse som værdien«.

Efter rådets opfattelse bør værdikonfiskation kunne ske efter principperne i udkastet til straffelovens § 77, stk. 3, d. v. s. også i tilfælde, hvor redskaber og fangst er i behold, jfr. ovenfor s. 18 og 22—23.

f. *Særlige regler om undermålsfisk og fredede fisk.*

§ 35, stk. 15, bestemmer: »Undermålsfisk og fredede fisk, der er i levedygtig stand, skal udsættes i frit vand. Er fiskene ikke i sådan stand, skal de tilintetgøres, dersom de ikke kan finde anvendelse til velgørende formål.«

Denne bestemmelse er efter rådets opfattelse ikke tilstrækkeligt klart affattet. Det fremgår således ikke, om reglerne hjemler en administrativ beføjelse (for fiskerikontrollen) eller er sædvanlige konfiskationsregler (judiciel konfiskation). Rådet må nære betænkeligheder ved, at der hjemles adgang til administrativ konfiskation ved de her omhandlede overtrædelser og må betvivle, at der er et væsentligt praktisk behov for en sådan administrativ konfiskation, hvis der hjemles adgang for fiskerikontrollen til umiddelbart efter bevaringstagelse eller beslaglæggelse, jfr. retsplejelovens kapitel 68, at udsætte levende undermålsfisk og fredede

fisk i »frit vand«; en sådan beføjelse kan og bør formentlig begrænses til tilfælde, hvor den pågældende erkender overtrædelsen. Den fornødne hjemmel til konfiskation af undermålsfisk og fredede fisk vil foreligge i bestemmelsen i straffelovens § 77 om udbyttekonfiskation, suppleret med den ovenfor under c omtalte regel om fangst.

g. Bestemmelserne i saltvandsfiskerilovens § 35, stk. 16, og § 37, 2. pkt.

I § 35, stk. 16, bestemmes: »I vandet forfundne forbudte redskaber samt redskaber, der er sat eller efterladt på steder, hvor fiskeriet med disse er forbudt, kan bortfjernes af fiskerikontrollen og skal, hvis ejermanen efter foretagen politiundersøgelse ikke kan findes, konfiskeres ved dom.« § 37 angår fiskeri på steder, hvor »anden mand er eneberettiget til fiskeri i det hele eller til den pågældende art af fiskeri«, og bestemmer, at de uberettiget brugte redskaber, såfremt ejermanen ikke kan findes, skal konfiskeres.

Disse regler vil være overflødige ved siden af bestemmelserne i rådets udkast til nye straffelovsregler.

Konklusionen af det anførte er, at spørgsmålet om konfiskation i anledning af overtrædelse af saltvandsfiskeriloven i hovedsagen bør afgøres efter de foreslåede konfiskationsregler i straffeloven. Kun med hensyn til konfiskation af fangst er der et vist behov for en særregel, jfr. ovenfor under c. Herefter bør der i den nye saltvandsfiskerilov kun optages følgende regel om konfiskation:

»Med hensyn til konfiskation gælder borgerlig straffelovs regler herom. Fangst eller værdien heraf kan dog konfiskeres, selv om det ikke med sikkerhed kan godtgøres, at fangsten i det hele hidrører fra det ulovlige forhold.«

Det i 1964 fremsatte forslag til ny lov om saltvandsfiskeri indeholder regler om konfiskation. Reglerne er i de fleste henseender i overensstemmelse med de ovenfor anførte synspunkter.

2. Bestemmelserne om fiskeri i Flensborg inderfjord.

Lov nr. 42 af 13. februar 1959 om fiskeriet i Flensborg inderfjord indeholder bemyndigelse til ved anordning at fastsætte regler om konfiskation. Sådanne regler er fastsat i anordning nr. 324 af 9. december 1959, og disse regler indeholder væsentlige afvigelser fra de principper, der efter rådets opfattelse bør følges ved udformning af bestemmelser om konfiskation. Reglerne er imidlertid påkrævet til opfyldelse af overenskomsten med Forbundsrepublikken Tyskland angående fælles fiskeri i Flensborg inderfjord, jfr. bekendtgørelse nr. 10 (Lovtidende C) af 15. februar 1960. Rådet skal derfor indskrænke sig til at indstille, at man, når den nævnte overenskomst måtte blive optaget til revision, søger dens bestemmelser om konfiskation ændret under hensyn til de af rådet anførte synspunkter vedrørende konfiskation i anledning af overtrædelse af fiskerilovgivningen.

IX.

KONFISKATIONSREGLER I DEN SÆRLIGE FOR GRØNLAND GÆLDENDE LOVGIVNING

Rådet har ikke udarbejdet udkast til ændringer i de særlige for Grønland gældende love, der indeholder bestemmelser om konfiskation. Rådet går ud fra, at spørgsmålet, om der i forbindelse med de ændringer, rådet foreslår i den øvrige lovgivning, navnlig borgerlig straffelov, bør foretages ændringer i de særlige grønlandske konfiskationsregler, vil blive forelagt det grønlandske lovudvalg. Det synes da mindre rigtigt, at rådet på det nu foreliggende grundlag afgiver sin indstilling om dette spørgsmål. Rådet indskrænker sig derfor til at pege på de love, om hvis ændring der er spørgsmål, og på visse problemer i forbindelse hermed.

A.

KRIMINALLOVEN FOR GRØNLAND.

§ 113 i kriminalloven for Grønland, jfr. lovbekendtgørelse nr. 288 af 2. juli 1963, indeholder følgende bestemmelse om konfiskation:

»Ved dom kan, når ikke andet særligt er bestemt, til fordel for statskassen inddrages:

- 1) genstande, der er frembragt ved en forbrydelse eller har været brugt til eller bestemt til at bruges ved en forsætlig lovovertrædelse, for så vidt de tilhører den for gerningen ansvarlige,
- 2) genstande, der må anses bestemt til at tjene et forbryderisk formål, når deres inddragelse af hensyn til retssikkerheden findes fornøden,

- 3) det ved en forbrydelse indvundne udbytte, for så vidt ingen kan gøre retsligt krav derpå, eller et beløb, der skønnes at svare dertil.

Stk. 2. Genstande, som er af væsentlig betydning for gerningsmandens udøvelse af lovligt erhverv, må ikke inddrages, medmindre ganske særlige omstændigheder taler derfor.
St. 3. Politiet træffer bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes med de i medfør af stk. 1, nr. 2, inddragne ting. I øvrigt bliver det inddragne, for så vidt nogen har lidt skade ved forbrydelsen, og erstatning ikke på anden måde kan fås hos domfældte, at anvende til dækning af erstatningskravet, således at dette går forud for statens krav.«

Bortset fra den særlige regel i stk. 2 er bestemmelsen i overensstemmelse med borgerlig straffelovs § 77, stk. 1 og 2. Det bør derfor overvejes, om reglerne i kriminallovens § 113 bør søges ændret i overensstemmelse med rådets udkast til §§ 77-77 c i borgerlig straffelov.

Der er næppe tilstrækkelig grund til i kriminalloven - som i straffeloven - at optage særlige regler om forældelse, om betydningen af den skyldiges død eller om benådning, jfr. herved lovens § 83 om påtaleforældelse og § 92 om efterfølgende ændring af foranstaltning. Det bør dog nok overvejes, om der i kriminalloven bør optages en bestemmelse, der tager stilling til spørgsmålet, om idømt bøde eller konfiskation kan fuldbyrdes efter den dømtes død.

B.

SPECIALLOVE FOR GRØNLAND.

1. I § 4, stk. 2, i *lov nr. 277 af 27. maj 1950 om udøvelse af erhverv i Grønland* bestemmes, at et »fartøj, der anholdes for overtrædelse af loven, forbliver med samtlige redskaber under beslag, indtil sagen er afgjort, medmindre der stilles fornøden sikkerhed efter rettens bestemmelser«, og at »fartøjet om fornødent (kan) sælges eller konfiskeres« til dækning af bøder og omkostninger.

I lovens § 5, stk. 1, bestemmes, at »Overtrædelse af bestemmelserne i §§ 2 og 3 straffes med bøde, hvorhos udbyttet af den ulovlige fangstvirkosomhed skal og alle fangst-, fiskeri- og jagtredskaber kan konfiskeres.« § 5, stk. 2, indeholder følgende supplerende regel om konfiskation: »I gentagelsestilfælde eller iøvrigt under skærpene omstændigheder kan – foruden alle fangst-, fiskeri- og jagtredskaber — alt indenbords og udenbords fangstudbytte samt under særdeles skærpene omstændigheder tillige det fartøj, hvortil den skyldige hører, konfiskeres«.

Denne lovs konfiskationsregler bør overvejes nærmere på grundlag af rådets straffelovsudkast og i forbindelse med de særlige problemer vedrørende udformning af saltvandsfiskerilovens konfiskationsregler, jfr. ovenfor s. 85.

2. § 8 i *lov for Grønland om indførselsafgifter m. v.* (nr. 270 af 14. juni 1951) bestemmer, at overtrædelse eller forsøg på overtrædelse af loven eller forskrifter i henhold til loven straffes med bøde, »hvorhos varerne konfiskeres til fordel for statskassen eller konfiskationsværdien tiisvares statskassen«.

Denne bestemmelse, hvorefter konfiskation i det hele er obligatorisk, bør overvejes nærmere på grundlag af rådets straffelovsudkast og den efter toldloven af 1959 gældende ordning samt rådets ændringsforslag vedrørende denne ordning, jfr. s. 49–50 og 57–60.

3. Efter § 2 i *lov nr. 72 af 29. marts 1957 om jagt og ferskvandsfiskeri i Grønland* kan »ulovligt benyttede jagt- og fiskeredskaber samt vildtet eller fangsten eller værdien heraf . . . konfiskeres«.

Hvis kriminallovens § 113 udformes i overensstemmelse med rådets straffelovsudkast, er den her omhandlede lovbestemmelse nærmere angivelse af konfiskationsobjekter, der i øvrigt ikke er helt klar (rækkevidden af bestemmelsen om værdikonfiskation forekommer tvivlsom), formentlig upåkrævet.

Derimod bør konfiskation formentlig stadig nævnes i bestemmelsen som et led i dens angivelse af den foranstaltningsramme, som kommer i betragtning med hensyn til de pågældende overtrædelser.

4. I § 5 c i *lov nr. 275 af 27. maj 1950 om sundhedsvæsenet i Grønland*, som ændret ved lov nr. 107 af 26. april 1961, nævnes konfiskation kun som et led i en sådan foranstaltningsramme, der gælder med hensyn til overtrædelse af lovens § 5 b, stk. 2, eller af forskrifter i henhold til dens § 5 a og § 5 b, stk. 1. Der synes således ikke i anledning af rådets forslag at blive spørgsmål om ændring af denne konfiskationsregel.

DEN NORDISKE STRAFFERETSKOMITÉ'S BETÆNKNING OM KONFISKATION

I. INDLEDNING.

Den nordiske strafferetskomité blev oprettet i 1960 i henhold til en beslutning truffet på et møde mellem den danske, finske, norske og svenske justitsminister. Det påhviler komiteen efter justitsministrenes nærmere bestemmelse at behandle spørgsmål om ensartet nordisk lovgivning på strafferettens område og at drøfte andre kriminalpolitiske spørgsmål af principiel karakter og fællesnordisk interesse. Komiteen har et medlem fra hvert land, men det er forudsat, at der i komiteens møder kan deltage andre sagkyndige end komiteens medlemmer.

Ved komiteens oprettelse udpegede justitsministrene følgende medlemmer:

fra Danmark:

professor, dr. jur. *Knud Waaben*,

fra Finland:

lagstiftningsråd, senere afdelingschef i justitieministeriet *Östen Elfvin g.*

fra Norge:

sorenskriver *Ole F. Harbek*,

fra Sverige:

lagbyråchef, senere statssekretære i justitiedepartementet *Bengt Hult*.

Det blev komiteens første opgave at foretage en gennemgang af de nordiske love og lovudkast vedrørende konfiskation og at drøfte, i hvilket omfang der på dette område var mulighed for at opnå ensartede regler. Emnet er drøftet på fem møder, nemlig i Stockholm den 29.—30. juni 1961, i Helsingfors den 20.-21. november 1961, i Oslo den 25.-26. april 1962, i Stockholm den 20.-21. februar 1963 og i Åbo den 20. maj 1963.

På mødet i Oslo samt på et møde i København den 10. oktober 1962 har komiteen også efter anmodning fra justitsministrene behandlet spørgsmålet om strafregistrering; herom har komiteen afgivet en udtalelse af 1. december 1962. Den foreliggende betænkning om konfiskation er vedtaget på mødet i Åbo i maj 1963.

Som Islands repræsentant i den nordiske strafferetskomité er i marts 1963 udpeget højesteretsdommer, dr. jur. *Th. Eyjólfsson*, der ikke har deltaget i behandlingen af dette spørgsmål.

Foruden komiteens ovenfor nævnte medlemmer har følgende sagkyndige deltaget i møderne om konfiskation eller i enkelte af disse:

fra Danmark:

fuldmægtig i justitsministeriet, lektor *L. Nordskov Nielsen*;

fra Finland:

lagstiftningsråd i justitieministeriet *L. H. Salonen*,

lagstiftningsråd i justitieministeriet *Pekka Kurvinen*;

fra Norge:

professor, dr. jur. *Johs. Andenæs*,

riksadvokat *Andr. Aulie*,

departementsråd i justisdepartementet *Rolv Ryssdal*,

byråsjef i justisdepartementet *Helge Røstad*,

sekretær i straffelovrådet *Ole-Erik Øie*;

fra Sverige:

lagbyråchef i justitiedepartementet *Carl Holmberg*,

professor, jur. dr. *Hans Thornstedt*,
hovrättsassessor *Örjan Wetterberg*.

Der har i de senere år flere gange været peget på ønskeligheden af et nordisk samarbejde om konfiskationsreglerne. Forslag herom kom frem på det 20. nordiske juristmøde i Oslo i 1954 og senere i Nordisk Råd, som i 1955 anbefalede de nordiske lande »at undersøge mulighederne for at tilvejebringe større ensartethed i disse landes lovgivning om konfiskation«. Samme år blev spørgsmålet drøftet af det nordiske udvalg for lovsamarbejde, som besluttede, at der indledningsvis skulle udarbejdes oversigter over de gældende lovregler. Det var på denne baggrund naturligt, at konfiskation blev det første emne, der forelagdes den nordiske strafferetskomité til drøftelse. Emnet var i øvrigt blevet fremhævet af det ad hoc-udvalg, som i 1960 efter justitsministrenes anmodning afgav en udtalelse om formerne for et fremtidigt strafferetligt samarbejde i Norden, en udtalelse, som dannede baggrunden for den nordiske strafferetskomités oprettelse.

På det tidspunkt, da spørgsmålet om konfiskation blev forelagt den nordiske strafferetskomité, var en revision af de nationale lovregler på dette område navnlig under overvejelse i Sverige og Danmark.

I *Sverige* havde professor Hans Thornstedt på justitiedepartementets foranledning afgivet en betænkning, som blev offentliggjort i 1960 under titlen »Förverkande på grund av brott« (SOU 1960:28). På grundlag af denne undersøgelse, som konkluderede i forslag om visse ændringer i svensk rets regler, blev der i justitiedepartementet udarbejdet et lovudkast, som er indgået i den nordiske komités arbejdsmateriale. Det er dette udkast, der refereres til, når man i det følgende henviser til »det svenske udkast«, ligesom udtrykket »svenske synspunkter« i reglen refererer til de overvejelser, der ligger bag det nævnte udkast.

I *Danmark* blev det i 1960 overdraget det nylig oprettede straffelovråd at tage dansk rets konfiskationsregler op til overvejelse med henblik på forslag om ændringer i lovgivningen. Der forelå dengang en af fuldmægtig L. Nordskov Nielsen udarbejdet »Redegø-

relse vedrørende dansk lovgivning om konfiskation« (stencileret, København 1959)• Denne redegørelse var foranlediget af den ovenfor nævnte vedtagelse i det nordiske udvalg for lovsamarbejde, og den har været arbejdsgrundlaget for det danske straffelovråds gennemgang af de gældende danske regler. Som resultat af rådets drøftelser har der siden 1961 foreligget et foreløbigt udkast til ændrede danske regler om konfiskation. Udkastet er - ligesom det ovenfor nævnte svenske — indgået i den nordiske komités arbejdsmateriale og betegnes i det følgende som »det danske udkast«.

I *Finland* og *Norge* var der i 1960 endnu ikke taget skridt til at indlede en revision af disse landes konfiskationsregler. Man kunne imidlertid slutte sig til tanken om, at spørgsmålet blev gjort til genstand for fællesnordiske overvejelser. Fra norsk side har der foreligget en oversigt over de gældende konfiskationsregler. Endvidere har sorenskriver Harbek udarbejdet et foreløbigt lovudkast, som i efteråret 1962 har været drøftet i det norske straffelovråd og derefter er forelagt den nordiske komité med visse ændringer. Fra finsk side er der ikke fremlagt noget lovudkast, og det finske medlem af den nordiske komité har derfor ikke i samme grad som sine kolleger kunnet støtte sig på nyere drøftelser vedrørende den nationale lovgivning. Konfiskationsbestemmelserne i den finske straffelov i dennes oprindelige affattelse domineredes helt af kasuistiske regler, og dette er endnu karakteristisk for loven. En revision på dette område kan derfor kun gennemføres efter nøje gennemgang af samtlige konfiskationsbestemmelser i straffeloven samt — da straffelovens regler efter finsk ret er anvendelige også på særlovsområder — efter en gennemgang også af disse områder. Dette arbejde har man ikke haft tid til at gennemføre, medens den nordiske komités overvejelser har stået på.

Det har fra første færd stået den nordiske komités medlemmer klart, at afgivelsen af en komitébetænkning om konfiskation ikke burde vente, til der forelå fuldt udarbejdede

lovudkast og -motiver i de enkelte lande. Som det fremgår af bemærkningerne i det foregående, er de nationale reformdrøftelser ikke på samme stadium i de fire lande. I Sverige vil der formentlig i justitiedepartementet blive udarbejdet et lovforslag på grundlag af de nordiske drøftelser. I Danmark vil straffelovrådet i løbet af 1963 afgive sin betænkning om konfiskation, baseret på det ovenfor nævnte lovudkast. Rådets afsluttende gennemgang kan dog tænkes at føre til ændringer i udkastet, f. eks. foranlediget af de nedenfor refererede nordiske synspunkter. I Finland og Norge er problemerne ikke i samme grad gennemdrøftet, men de finske og norske repræsentanter i komiteen har — med de forbehold, som følger heraf — kunnet tiltræde, at komiteen nu afgiver den foreliggende betænkning.

I det følgende gives der en forholdsvis kortfattet redegørelse for komiteens overvejelser. Hovedvægten lægges på en sammenligning mellem de foreliggende danske, norske og svenske lovudkast, hvorimod der ikke i enkeltheder er gjort rede for udkastenes forhold til gældende ret. Man søger at præcisere, på hvilke punkter der er opnået eller kan ventes opnået ensartethed i de nordiske landes konfiskationsregler. Man er i almindelighed ikke gået nærmere ind på reglerne begrundelse, og der er ikke henvist til litteraturen om emnet. På områder, hvor forskelle gør sig gældende, har man dog ret summarisk gjort rede for de synspunkter, som ligger bag regler og udkast.

Det er komiteens opfattelse, at drøftelserne på en række punkter har bidraget til at klargøre de legislative valg og til at fremme en større ensartethed end den, som ville være opnået gennem isolerede reformovervejelser i de enkelte lande. For så vidt finder man det berettiget at fastslå, at den i 1960 indledte arbejdsform byder på værdifulde muligheder for at opnå et øget nordisk fællesskab på det strafferetlige område. På den anden side er der også punkter, hvor ensartethed er vanskeligt at opnå: det gælder både om nogle systematiske og andre

formelle spørgsmål og om visse problemer vedrørende reglerne indhold. Divergenserne er ikke større, end komiteens medlemmer på forhånd ville have ventet. Det må ikke glemmes, at den retlige tradition i de enkelte lande har en betydelig magt, og at det kan være betænkeligt at forlade en regel, som ikke har voldt ulemper i praksis, selv om andre lande ud fra andre erfaringer eller andre teoretiske synspunkter kommer til et andet resultat. Det er dog komiteens håb, at den følgende redegørelse kan medvirke til, at der ved reformovervejelser nu eller på længere sigt kan ske en yderligere tilnærmelse mellem de fire landes konfiskationsregler. Specielt ønsker komiteen at pege på den særlige betydning, som ensartede regler vedrørende fuldbyrdelse af konfiskation vil have med henblik på den praktiske gennemførelse af den nordiske lovgivning om samarbejde angående fuldbyrdelse af straf m. v., som er under forberedelse.

Selv om den foreliggende betænkning i alt væsentligt er begrænset til at angå indholdet af konfiskationsreglerne, har komiteen også drøftet konfiskationens almindelige placering i det strafferetlige system og retningslinierne for dens praktiske anvendelse. Der vil på enkelte punkter i det følgende blive givet udtryk for vejledende synspunkter vedrørende reglerne anvendelse. På dette sted skal man i øvrigt blot fremhæve følgende:

I dansk, finsk og svensk ret er konfiskation ikke en »straf«. I norsk ret er visse former for konfiskation »straf«, andre er det ikke. Efter det norske udkast vil denne dualisme imidlertid blive opgivet, således at konfiskation ikke i noget tilfælde anses som straf. Denne ændring er dog ikke udtryk for nogen afstandtagen fra det synspunkt — som også tiltrædes fra de andre landes side — at konfiskation i visse tilfælde overvejende har et pønalt formål og anvendes efter udmålingsprincipper, der svarer til de for bødestraf gældende.

Spørgsmålet om konfiskationens formål berøres i øvrigt nedenfor i afsnit 8. Det frem-

går heraf, at det næppe er muligt i kort form at angive konfiskationens formål og retningslinierne for dens praktiske anvendelse. Når området for fakultativ konfiskation afgrænses meget vidt, således som det nødvendigvis må ske, bliver det af stor praktisk betydning, hvorledes domstolene udøver det skøn, som overlades dem. Der synes i alle de nordiske lande at være grundlag for at advare imod en for vidtgående anvendelse af konfiskation. Det skal dog samtidig siges, at en unødigt vidtgående brug af konfiskation især har fundet sted på visse områder (kriselovgivning etc.), som ikke for tiden har stor betydning.

Der er i nogle henseender sammenhæng mellem dette emne og problemerne vedrørende bødestraffens anvendelse. Komiteen har ikke på nuværende tidspunkt kunnet gå nærmere ind på reglerne om bødestraf. Det skal imidlertid nævnes, at justitsministrene har anmodet komiteen om at indlede en tilsvarende behandling af reglerne om bødestraf. De første drøftelser om dette emne har fundet sted på mødet i Stockholm i februar 1963 og på mødet i Åbo i maj 1963.

II. ALMINDELIGE SPØRGSMÅL.

1. *Forholdet mellem straffelov og særlov.*

Komiteen har kun beskæftiget sig med de almindelige straffelovsbestemmelser om konfiskation, ikke med reglerne i speciallovgivningen, som i alle de nordiske lande spiller en væsentlig rolle. Bemærkningerne i det følgende vil dog på en række punkter give udtryk for retningslinier, som bør følges også inden for særlovgivningen. I den forbindelse skal man her særlig omtale spørgsmålet om, hvorvidt straffelovens bestemmelser om konfiskation finder anvendelse på overtrædelser af andre love.

I Danmark, Finland og Norge er straffelovens regler eo ipso anvendelige også på særlovdelikter, medmindre vedkommende speciallov udtrykkelig har gjort afvigelse herfra. Denne ordning vil efter de foreliggende

udkast blive opretholdt. Specialregler overflødiggøres altså i samme grad, som de almindelige regler afpasses efter særlovsbehov (f. eks. ved at omfatte corpus delicti, værdikonfiskation, uagtsomhed og konfiskationsansvar for de af gerningsmanden repræsenterede subjekter, se om disse og andre eksempler nedenfor).

Efter svensk ret sker der ikke generelt en sådan automatisk overførelse til særlovsområder. Således er efter det svenske udkast opregningen af konfiskationsobjekter i det væsentlige begrænset til straffelovsovertrædelser, medens f. eks. angivelsen af de til konfiskation ansvarlige subjekter tager sigte også på overtrædelser af andre love.

2. *Fakultativ og obligatorisk konfiskation.*

Der er enighed om, at de almindelige straffelovsbestemmelser om konfiskation bør have fakultativ karakter.

For så vidt angår særlovsovertrædelser findes der i øjeblikket en del eksempler på obligatorisk konfiskation, d. v. s. bestemmelser om, at der under visse betingelser (hyppigst: når strafansvar for et bestemt delikt er pådraget) *skal* ske inddragelse af redskab, udbytte eller andet. Det er komiteens opfattelse, at man i videst muligt omfang må søge at undgå sådanne bestemmelser. Man må regne med, at der på praktisk talt alle områder kan forekomme tilfælde, hvor det vil være rettest at undlade konfiskation. Også på områder, hvor konfiskation bør være den regelmæssige følge af overtrædelser, bør man således efter komiteens opfattelse undgå obligatoriske konfiskationsregler. Men der kan på den anden side ikke bortses fra, at der kan være spørgsmål om på sådanne områder at overveje særlige formuleringer, f. eks. at konfiskation »*skal* ske, *medmindre* den i det enkelte tilfælde ville være ubillig«. Man har ikke i enkeltheder drøftet de særlovsområder, på hvilke dette spørgsmål kan blive aktuelt. Men det er oplyst, at det danske straffelovråd ved en detailgennemgang af gældende særlovsbestemmelser er kommet til det resul-

tat, at rådet på alle områder finder en regel om fakultativ konfiskation i sædvanlig formulering fyldestgørende.

3. Lovens systematik.

Selv om systematiske og andre formelle spørgsmål ikke er af primær interesse for det nordiske lovsamarbejde, har komiteen dog drøftet de foreliggende lovtekster også ud fra dette synspunkt. Ensartethed i reglernes opstilling kan have værdi ved at understrege det retsfællesskab, som rummes i de materielle regler, og den gør det lettere at gøre sig bekendt med andre landes regler og at anvende den hertil hørende litteratur.

Det synes ikke muligt at nå til en helt ensartet opstilling af de nordiske straffeloves bestemmelser om konfiskation. Selv bortset fra de indholdsmæssige forskelle, som vil bryde en sådan parallellitet, viser det sig, at de enkelte lande har forskellige traditioner med hensyn til lovkonciper og forskellige opfattelser af, hvorledes man mest logisk og naturligt fremstiller reglerne. Dog er der en vis fælles linie i reglernes udformning (f. eks. med hensyn til rækkefølgen: udbytte, andre objekter, værdikonfiskation, konfiskationssubjekter, farlige genstande), og på en række punkter findes der en nærmere overensstemmelse mellem to eller flere lovtekster.

III. OBJEKTER OG BETINGELSER FOR KONFISKATION.

4. Udbytte.

Der er enighed om, at loven bør hjemle adgang til fuldstændig eller delvis konfiskation af en strafbar handlingens udbytte eller af et dertil svarende beløb. Det svenske udkast fremhæver specielt modtagelse af bestikkelse eller af vederlag for at begå en forbrydelse, men går ikke herved videre end de øvrige udkast.

Man finder det ikke hensigtsmæssigt at definere begrebet »udbytte« i loven; men der er enighed om, at der som altovervejende hovedregel bør lægges vægt på det indvundne

nettoudbytte, således at der gives fradrag for afholdte udgifter i forbindelse med erhvervsen af udbytte. Der kan dog tænkes udgifter – navnlig ulovligt afholdte udgifter eller beregnede andele af generalomkostninger – med hensyn til hvilke det ville være stødende eller i høj grad upraktisk at hjemle fradrag ved beregningen af udbyttekonfiskation. Dette taler imod at fastslå et nettoprincip kategorisk. Fra norsk side er man af den opfattelse, at udtrykket »vinning« bør foretrækkes fremfor »udbytte«, fordi det menes at pege klarere i retning af et nettoprincip (smlg. herved læren om berigelsesforbrydelse). Det svenske udkast taler ligeledes om »vinning«.

Det danske og det norske udkast indeholder overensstemmende regler om, at der, såfremt udbyttets størrelse ikke kan bevises, kan ske konfiskation af et beløb, som skønnes at svare til udbyttet. En tilsvarende regel er uden udtrykelig lovbestemmelse antaget i finsk og svensk ret. Der er fra alle sider enighed om, at det nævnte skøn må udøves forsigtigt, således at man nøjes med konfiskation af et beløb af den størrelsesorden, som de foreliggende oplysninger om forbrydelsen giver rimelige holdepunkter for at regne med.

5. Redskaber og frembringelser.

Der er endvidere enighed om, at de generelle konfiskationsregler bør omfatte genstande, der har været benyttet som redskaber ved en strafbar handling (instrumenta sceleris), og genstande, der er frembragt ved en strafbar handling (producta sceleris). I forbindelse med den sidstnævnte kategori nævner det norske udkast – i modsætning til gældende norsk ret – genstande, som er »erhvervet« ved en strafbar handling. Såfremt der ikke kan siges at være sket en »frembringelse« med hensyn til sådanne erhvervede genstande, falder de altså uden for reglen om producta sceleris i de øvrige udkast, og adgangen til konfiskation vil da primært bero på, om disse genstande kan anses som udbytte, hvad de nok ofte kan. Om sammen-

hængen med begrebet *corpus delicti* henvises til bemærkningerne nedenfor under punkt 6.

Med hensyn til redskaber skal det bemærkes, at reglen i det norske udkast er begrænset til forsætlige »forbrytelser« (modsat »forseelser«), og at reglen i det svenske udkast — på samme måde som de øvrige regler i §§ 1 og 2 — er begrænset til straffelovsovertrædelser. I Danmark og Finland vil reglen omfatte redskaber ved alle strafbare handlinger. Det kan derfor ventes, at der i norsk og svensk særlovgivning ligesom hidtil vil kræves supplerende bestemmelser om konfiskation af redskaber.

Om subjektive betingelser og om forsøgs-handlinger henvises til bemærkningerne nedenfor.

6. *Forbrydelsens genstand.*

Om konfiskation af de objekter, som traditionelt betegnes *corpus delicti* (forbrydelsens genstand, eksempelvis ulovligt indførte eller udførte varer, genstande, som er omsat uden offentlig tilladelse eller i strid med gældende prisforskrifter), findes der i øjeblikket ingen almindelige regler i de nordiske lande, derimod mange særlovsbestemmelser.

I dansk ret vil man efter det foreliggende udkast foreslå en ændring på dette punkt, idet den almindelige konfiskationshjemmel ud over redskaber og frembringelser skal omfatte »genstande med hensyn til hvilke der i øvrigt er begået en strafbar handling«. Bestemmelsen vil bevirke en væsentlig lovteknisk forenkling ved at gøre særlovsbestemmelser om *corpus delicti* overflødige. Man er fra dansk side klar over, at bestemmelsen teoretisk set har et ret vidt anvendelsesområde. På den anden side er dette næppe væsentligt forskelligt fra den frihed, som indrømmes domstolene i anvendelsen af bestemmelser om bødestraf uden straf maksimum. Man finder det berettiget at gå ud fra, at bestemmelsen kun vil blive anvendt i tilfælde, hvor forholdene taler for en konfiskation; hidtidig lovgivning og retspraksis vil herved i nogen grad blive retningsgivende og således

virke afgrænsende med hensyn til bestemmelses område, og det vil desuden i rådets betænkning i forbindelse med omtale af den foreslåede begrænsning: »særlige omstændigheder . . . taler derfor« blive understreget, at der bør udvises tilbageholdenhed med hensyn til anvendelse af den her omhandlede konfiskationsform, der hidtil på visse særlovsområder er anvendt i unødigt omfang.

I Finland, Norge og Sverige finder man det betænkeligt at medtage forbrydelsens genstand blandt de af straffelovens konfiskationsregler omfattede objekter. Selv om konfiskationen er fakultativ, vil reglens teoretiske anvendelsesområde være så vidt, at man må foretrække en nærmere specifikation i de særlove, hvor spørgsmålet kan få praktisk betydning. Om norsk ret skal dog bemærkes, at den ovenfor nævnte regel om genstande erhvervet ved en strafbar handling vil hjemle konfiskation af nogle genstande, der kan betegnes som *corpus delicti*, f. eks. konfiskation hos købere eller andre modtagere af ulovligt indførte eller omsatte genstande, når køb eller anden modtagelse udgør en strafbar handling. Den norske regel vil formentlig dermed omfatte en væsentlig del af de praktisk vigtigste eksempler på *corpus delicti*.

7. *Værdikonfiskation.*

Der har ved de nordiske drøftelser været enighed om, at straffelovens regler bør åbne en vidtgående adgang for domstolene til at foretrække værdikonfiskation fremfor konfiskation af et primært konfiskationsobjekt. Der forekommer ganske vist tilfælde, hvor formålet med konfiskation taler for, at selve objektet inddrages, især hvor fareafværgelse tilsigtes. Men i nogle tilfælde er det fuldt tilstrækkeligt at inddrage objektets pengeværdi eller en del deraf, nemlig for så vidt hovedformålet er at bevirke en reduktion af lovovertræderens formue. I den hidtidige lovgivning om værdikonfiskation har denne ofte været hjemlet som en subsidiær mulighed, navnlig med henblik på tilfælde, hvor selve objektet er videresolgt eller gået til grunde.

Men værdikonfiskation bør ikke være begrænset til sådanne tilfælde. Den kan bl. a. vise sig hensigtsmæssig ved at muliggøre en delvis konfiskation i tilfælde, hvor det primære objekt er en rørlig ting.

De anførte synspunkter er i overensstemmelse med de foreliggende danske, norske og svenske udkast, som alle indeholder bestemmelser om, at der alternativt kan ske konfiskation af det primære objekts værdi eller af en del af denne værdi. Det norske udkast taler ikke udtrykkelig om værdien af udbytte, men ordet »vinning« må forstås således, at der er adgang til at ansætte udbyttet til et pengebeløb.

8. *Kriterier for konfiskation.*

Konfiskation kan have flere formål, f. eks. at afværge fare for ny kriminalitet, at fjerne en formuefordel, som gerningsmanden uberettiget har opnået, eller at skærpe den samlede pønale reaktion, som af general- og specialpræventive grunde bør ramme lovovertræderen. Formålene kan gøre sig gældende med vekslende styrke og i vekslende kombinationer på forskellige områder. For lovgiveren er det yderst vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at formulere vejledende kriterier af praktisk betydning for retsbehandlingen. Den vigtigste forudsætning for en tilfredsstillende praksis vil derfor være, at domstole og anklagemyndighed foretager en nøje prøvelse af de hensyn, som gør sig gældende på forskellige områder og i de konkrete sager.

For så vidt angår udbytte har man i alle de foreliggende udkast anset det for helt overflødig at angive kriterier for konfiskationen. Derimod har det danske og det svenske udkast for andre objekters vedkommende optaget omtrent enslydende formuleringer, efter hvilke konfiskation kan ske, når den er påkrævet for at forebygge ny kriminalitet, eller når særlige grunde i øvrigt taler derfor. Formuleringen angår også værdikonfiskation. Det kan ikke ventes, at en sådan passus vil få større betydning for domstolene, men man

finder det dog rigtigst at henlede opmærksomheden på præventionshensynet og i øvrigt at opfordre domstolene til i de enkelte tilfælde at vurdere styrken af de hensyn, som taler for konfiskation. Det er muligt, at loven herved kan modvirke en eventuel tilbøjelighed til mere rutinemæssig konfiskation.

9. *Tilregnelighed.*

Ved de nordiske drøftelser har man, i overensstemmelse med de foreliggende udkast, lagt til grund, at adgangen til konfiskation ikke bør betinges af tilregnelighed hos lovovertræderen. Navnlig hvor fareafværgende formål gør sig gældende, kan der være trang til at foretage konfiskation hos en person, som på gerningstiden ikke opfyldte de for strafansvar opstillede normalitetskrav. Men også hvor formålet er at fjerne en uberettiget formuefordel, kan en begrænsning til strafansvarlige personer være lidet rimelig. Hvis lovovertræderens psykiske unormalitet eller unge alder taler imod at foretage konfiskation, kan domstolene tage hensyn hertil i kraft af reglernes fakultative karakter.

Den her omtalte løsning er i det norske udkast udtrykkelig præciseret ved henvisning til norsk straffelovs §§ 44 og 46, henholdsvis om psykisk unormalitet og om ung alder, dog kun for så vidt angår konfiskation af vinding og af ting, som er frembragt eller erhvervet ved en forbrydelse. I de andre udkast vil resultatet følge af en fortolkning af ord som »strafbar handling« og »gärning som är belagt med straff« og »brott«. For svensk rets vedkommende henvises til en udtrykkelig bestemmelse i brottsbalkens 36. kap. § 8.

10. *Forsæt og uagtsomhed.*

Der er ligeledes enighed om, at straffelovens bestemmelser om konfiskation ikke bør rumme nogen generel begrænsning til forsætlige forhold, men omfatte også uagtsomme overtrædelser, naturligvis forudsat at det drejer sig om handlinger, der er strafbare i uagtsom form. I udkastene følger også dette

resultat af en fortolkning af udtrykkene »strafbar handling« og »brott«. For norsk rets vedkommende ønsker man dog, at adgangen til konfiskation af redskaber som hidtil skal være begrænset til forsætlige »forbrytelser«, men ved særlovgivning kan der ske en udvidelse til forsætlige eller tillige uagtsomme forseelser.

11. Forsøg.

Som almindeligt princip bør reglerne om konfiskation omfatte ikke blot fuldbyrdede lovovertrædelser, men også forsøg. Spørgsmålet har ikke samme praktiske betydning ved alle former for konfiskation. Der kan lettest tænkes et behov for at ramme forsøgs-handlinger, når det drejer sig om redskaber og om forbrydelsens genstand; derimod ligger det i sagens natur, at forsøg normalt ikke medfører erhvervelse af udbytte eller produkter, men der kan dog f. eks. forekomme udbytte i form af vederlag, som erlægges, uanset at forbrydelsen ikke fuldbyrdes.

I de foreliggende udkast omfatter udtrykkene »strafbar handling« og »brott« også forsøg, forudsat at forsøg på det pågældende delikt er kriminaliseret. Det bemærkes herved, at der f. eks. i dansk særlovgivning er et ret vidt område af straffri forsøg, idet forsøgsstraf som hovedregel forudsætter, at det pågældende delikt kan medføre højere straf end bøde eller hæfte, d. v. s. straf af fængsel. Tilsvarende er forsøg på »forseelser« normalt straffri efter norsk ret.

Om redskaber bemærkes særligt, at det danske og det norske udkast - i overensstemmelse med gældende ret i Danmark og Norge - udtrykkelig medtager genstande, som har været »bestemt til at bruges ved en strafbar handling (forbrydelse)«. Både fra dansk og norsk side peger man særlig på tilfælde, hvor et forsøg er begået uden brug af den pågældende genstand. Det svenske udkast medtager »förberedelse«, men rummer ikke - lige så lidt som finsk ret - en udvidelse svarende til den, som man fra dansk og norsk side særlig har tænkt på.

12. Fareafværgelse uden konfiskation.

I visse - ikke særlig hyppigt forekommende - tilfælde kan de bag konfiskation liggende formål opnås, uden at man skrider til inddragelse. Det gælder navnlig, hvor et fareafværgende formål træder i forgrunden, og denne afværgelse kan opnås ved særlige foranstaltninger, f. eks. ved ubrugbargørelse eller anden teknisk forandring af en genstand. I overensstemmelse hermed er der i alle udkastene optaget ensartede bestemmelser om, at retten i stedet for at konfiskere kan anordne andre foranstaltninger til forebyggelse af nye lovovertrædelser (efter svensk udkast: »till förebyggande av missbruk«).

13. Konfiskation af farlige genstande.

I lovgivningen om konfiskation finder man som oftest bestemmelser, som særlig tager sigte på at forebygge fremtidig brug af visse farlige genstande, navnlig såkaldte »absolut farlige« genstande. Baggrunden for disse regler er, at konfiskation i sådanne tilfælde bør kunne ske uafhængigt af de i øvrigt gældende betingelser, f. eks. bevis for en fuldbyrdet eller forsøgt forbrydelse eller for en bestemt persons ansvarlighed.

Alle de foreliggende udkast indeholder nogenlunde ensartet formulerede bestemmelser af denne karakter. De omhandler genstande, om hvilke det må befrygtes, at de vil blive anvendt til en strafbar handling. Den ovenfor nævnte regel om adgang til at anordne andre forebyggende foranstaltninger end inddragelse finder også anvendelse i denne sammenhæng.

IV. KONFISKATIONENS SUBJEKT.

14. *Subjektet for udbyttekonfiskation.*

Med hensyn til udbytte bør det ledende princip være, at udbyttet tages hos den, hvem det er tilfaldet ved den straffbare handling. Hvis flere har medvirket ved lovovertrædelsen, bør man hos hver af dem konfiskere den andel, som han har modtaget. Konfiskation kan også ske hos en person, som i god tro har op-

nået udbytte ved selve den strafbare handling, f. eks. hvor den strafansvarlige har ladet udbyttet af en berigelsesforbrydelse indgå i arbejdsgiverens kasse.

Udkastene er i overensstemmelse med det anførte. Det vil ikke være nogen betingelse for konfiskation, at udbyttet er i behold på afgørelsens tidspunkt, men retten kan eventuelt tage hensyn til, at en indvunden for tjeneste ikke længere er i behold.

Om konfiskation hos senere erhververe af udbytte henvises til bemærkningerne nedenfor.

15. *Subjektet for anden konfiskation.*

Der er i det væsentlige enighed om afgrænsningen af den kreds af personer, hos hvem der skal kunne ske konfiskation af forbrydelsens redskaber og produkter samt af genstanden for en forbrydelse (*corpus delicti*). I overensstemmelse med de foreliggende udkast vil man som almindeligt princip begrænse konfiskationsadgangen til sådanne ejere, som har pådraget sig strafansvar for den begåede lovovertrædelse, enten som gerningsmand eller som medvirkende.

Hertil føjes dog udtrykkeligt personer, på hvis vegne en strafansvarlig har handlet. Denne bestemmelse, som særlig er opstillet med henblik på funktionærers handlinger foretaget i ejerens eller virksomhedens interesse, vil i vidt omfang ramme personer, som har udvist en beviselig eller skjult medskyld, men den kan efter omstændighederne medføre konfiskationsansvar for en godtroende ejer. Reglerne herom har en parallel i regler om objektivi**t** bødeansvar for indehavere af erhvervs**virksomheder**.

En anden udvidelse indeholdes i en særregel i det norske udkast. Det drejer sig om adgang til konfiskation hos en ejer, som har overladt gerningsmanden et redskab, som han vidste eller burde vide, at den pågældende agtede at bruge ved en strafbar handling. Reglen er begrundet med, at der ikke i norsk ret findes nogen almindelig bestemmelse om medvirken. Men det vil samtidig følge af reglens formulering, at den ikke —

som de danske og svenske udkast — er begrænset til personer, der kan betegnes som forsætligt eller uagtsomt medvirkende. Den norske regel ligger i øvrigt på linie med de andre udkast ved at udelukke konfiskationsansvar for den ejer, som har overladt gerningsmand eller medvirkende en ting i fuldstændig god tro med hensyn til tingenes benyttelse.

De her anførte synspunkter finder alene anvendelse med hensyn til personer, som på gerningstiden er ejere af de pågældende objekter. Om konfiskation hos senere erhververe henvises til bemærkningerne nedenfor.

16. *Senere erhververe.*

Om alle arter af konfiskationsobjekter gælder, at der kan opstå særlige problemer, når en person, hos hvem konfiskation kunne være sket, har overdraget objektet til en anden efter tidspunktet for den strafbare handling. En sådan overdragelse bør ikke generelt afskære muligheden for konfiskation, men det er på den anden side klart, at visse kategorier af godtroende erhververe bør være værnet mod en konfiskation begrundet i overdragerens strafbare forhold.

Ved udarbejdelsen af udkastene og under komiteens drøftelser har der i det væsentlige været enighed om afgrænsningen af de erhververe, som bør kunne rammes af konfiskation. Det danske og det svenske udkast nævner i omtrent enslydende vendinger personer, som har været bekendt med det overdragnes forbindelse med den strafbare handling, eller som har udvist uagtsomhed i så henseende (d. v. s. burde have forstået denne sammenhæng). Det norske udkast udtrykker nogenlunde det samme, når det taler om erhververe, som har forstået eller burde have forstået, at konfiskation kunne ske hos overdrageren.

Efter disse bestemmelser vil man — ganske som med hensyn til ejere på gerningstiden — opnå, at konfiskation afskæres i relation til den, som har været i begrundet god tro med hensyn til tingens eller pengenes forbindelse med en begået lovovertrædelse. Komiteen an-

ser det imidlertid for vigtigt at fremhæve, at den fornødne begrænsning ikke er opnået ved, at man fra bestemmelsens område udelukker godtroende erhververe. Selv i tilfælde, hvor der kan siges at foreligge uagtsomhed, bør der vises tilbageholdenhed med at konfiskere over for en erhverver, navnlig når denne ikke har forstået eller haft formodning om den kriminelle sammenhæng. Reglen om konfiskation over for erhververe bør således være snævrere end de civile retlige regler om ond tro, f. eks. inden for læren om vindikation og eksstinktion. Til de ovenfor refererede regler i udkastene skal bemærkes, at det ikke under komiteens overvejelser er blevet helt afklaret, hvorledes man bedst i lovtæksten tilkendegiver den her nævnte restriktive holdning. I det danske straffelovråd er foreslået et krav om *grov* uagtsomhed som udtryk for en begrænsning til erhververe, der har udvist et klart dadelværdigt forhold.

En afvigelse fra den her omtalte hovedregel er sket i alle udkast ved en bestemmelse om, at konfiskation er mulig, hvor overdragelsen er sket som gave. Den nordiske komité er af den opfattelse, at der meget ofte vil foreligge ond tro hos gavemodtagere, således at den særlige gaveregel næppe vil få et vidt anvendelsesområde. Man mener imidlertid, at der *kan* forekomme erhvervelse i god tro (f. eks. hos ægtefælle eller børn), som bør kunne rammes af konfiskation, og den omstændighed, at erhvervelse er sket uden modydelse, vil efter komiteens opfattelse fjerne den væsentligste betænkelighed ved konfiskation trods god tro. Der stilles ikke efter udkastene krav om, at gaven skal være i behold, men ved den fakultative anvendelse af bestemmelsen vil det være nærliggende at lægge vægt på, om dette er tilfældet.

17. *Indehavere af begrænsede rettigheder.*
Såfremt der på gerningstiden består en panteret eller anden begrænset rettighed i et objekt, som konfiskeres, bør denne rettighed

forblive bestående - d. v. s. begrænse statens ejendomsret til det konfiskerede - medmindre der træffes særskilt bestemmelse om dens inddragelse. Betingelserne for sådan inddragelse bør være de samme, som gælder for konfiskation af selve objektet. Ligeledes bør de ovenfor omtalte regler om konfiskation efter overdragelse finde anvendelse i tilfælde, hvor panteret eller anden begrænset rettighed er stiftet efter den strafbare handlings foretagelse. Alle udkast indeholder udtrykkelige bestemmelser i overensstemmelse med det her anførte.

18. *Dobbeltkonfiskation og solidaritet.*

Det norske udkast indeholder en udtrykkelig bestemmelse om, at der for samme værdi ikke kan ske konfiskation hos flere, d. v. s. at såkaldt dobbeltkonfiskation er udelukket. Fra svensk side slutter man sig til dette standpunkt, som dog ikke skal gælde med hensyn til erhvervelse af en ting eller andre værdier ved flere successive handlinger, der hver især udgør et strafbart forhold. Fra dansk side finder man det tvivlsomt, om det er rigtigt i lovtæksten ved en generel bestemmelse at afskære enhver mulighed for dobbeltkonfiskation. Man er dog også ved udarbejdelsen af det danske udkast gået ud fra, at der som altovervejende hovedregel ikke bør ske konfiskation hos flere af den samme værdi i anledning af den samme lovovertrædelse.

En lignende nuance i opfattelsen gør sig gældende med hensyn til adgangen til at statuere solidarisk hæftelse mellem flere personer, hvem der er pålagt konfiskation af pengebeløb. Fra norsk side mener man, at solidaritet bør være udelukket (en udtrykkelig bestemmelse herom er dog ikke optaget i udkastet), medens det i Danmark og Sverige anses for mest realistisk at regne med, at der i nogle forholdsvist sjældne tilfælde kan være trang til at statuere solidarisk hæftelse. Det fremgår af det anførte, at den omtalte divergens ikke vil give sig udslag i lovregerne.

V. KONFISKATIONSKRAVS OPFYLDELSE OG BORTFALD.

19. *Hvem tilfalder det konfiskerede?*

I alle de nordiske lande gælder den regel, at konfiskation sker til fordel for statskassen, medmindre andet særlig er bestemt ved lov.

20. *Forhold til erstatning.*

Når en person har haft økonomisk udbytte af en strafbar handling, vil der ofte være grundlag for et erstatningskrav fra den forurettedes side. Dette giver anledning til forskellige retlige problemer, som bør søges løst gennem reglerne om konfiskation. De nugældende regler og de foreliggende udkast viser, at der i de nordiske lande gør sig to forskellige synspunkter gældende med hensyn til den rette løsning af disse problemer, idet den hævdundne svenske ordning afviger fra den, som man går ind for i dansk, finsk og norsk ret. Til illustration af problemerne vil det være mest praktisk at redegøre for de danske og de svenske synspunkter, idet bemærkes, at man fra finsk og norsk side i alt væsentligt slutter sig til den i Danmark anbefalede ordning.

Forskellen fremkommer derved, at det svenske udkast — ligesom den gældende regel — begrænser udbyttekonfiskation til »vinning som ej motsvaras av skade för enskild«. I kraft af denne bestemmelse udelukkes udbyttekonfiskation i sager, hvor det er på det rene, at en enkeltperson har lidt økonomisk skade ved forbrydelsen, selv om denne person ikke har gjort erstatningskrav gældende, ja selv om man ikke ved, hvem den forurettede er. Denne begrænsning er ikke gjort i det danske og det norske udkast, ej heller i finsk ret. Den nugældende danske regel er efter sin ordlyd beslægtet med den svenske, idet den taler om adgang til konfiskation af udbytte, »for så vidt ingen kan gøre retsligt krav derpå«. Dette forbehold, hvis nærmere fortolkning ikke er ganske afklaret, bliver dog ikke i praksis anset for helt så vidtrækkende som det svenske. Efter det nye udkast

vil det helt udgå, og stillingen i dansk ret vil da svare til norsk ret.

Det skal først bemærkes, at der ikke opstår nogen divergens med hensyn til tilfælde, hvor den ansvarlige på straffedommens tid allerede har erlagt erstatning til den forurettede, eller hvor erstatningskrav er fremsat under straffesagen og imødekommes ved en civilretlig afgørelse i selve straffedommen. Efter dansk synspunkt har sådan erstatning fjernet eller reduceret forbrydelsens »udbytte«, og man kan derfor ikke konfiskere et beløb, som er erlagt eller tilkendt i erstatning. Det resultat, som i svensk ret følger af en udtrykkelig lovbestemmelse, vil altså efter det danske udkast følge af en rigtig anvendelse af begrebet »udbytte«. Herved må dog bemærkes, at hvis skadelidte har accepteret en delvis erstatning, vil man efter det danske udkast — modsat det svenske — kunne konfiskere det overskydende beløb, som kan anses for indvundet ved forbrydelsen.

Forskellen opstår navnlig i de tilfælde, hvor der ikke under straffesagen er rejst krav om erstatning, f. eks. fordi den skadelidtes identitet ikke er kendt, eller fordi han ikke ønsker erstatning eller endnu ikke har truffet nogen beslutning herom. Efter de danske synspunkter bør der i sådanne tilfælde være adgang til at konfiskere udbyttet. Et hovedformål med udbyttekonfiskation er at fjerne en uretmæssig gevinst, fordi det findes stødende og måske også ud fra præventive synspunkter betænkeligt at lade ham beholde den. Disse hensyn kan lige så vel gøre sig gældende, hvor udbyttet er opnået på bekostning af en enkeltperson, som hvor dette ikke er tilfældet. Nogen urimelig strengt over for den skyldige kan der ikke blive tale om, når det påses, at det samme udbytte ikke tages fra ham to gange. I øvrigt tjener konfiskationsadgangen ikke blot strafferetlige formål. Den styrker også de ved forbrydelser krænkede personers stilling, nemlig for så vidt man gennemfører det princip, at konfiskerede udbyttebeløb anvendes til dækning af civile krav, som senere rejses. I dette øjemed giver man i det danske — såvel som

i det norske - udkast den regel, at såfremt nogen har erstatningskrav i anledning af lovovertrædelsen, kan det konfiskerede anvendes til dækning af sådanne krav.

Fra svensk side har man efter nøje overvejelse ment at måtte fastholde den ovenfor nævnte regel om, at udbyttekonfiskation udelukkes, hvor en enkeltperson har lidt økonomisk skade. Man har i og for sig sympati for det synspunkt, at ulovlig vinding altid bør kunne konfiskeres. Men det må på den anden side antages, at den svenske regel hidtil har virket tilfredsstillende, og at der ikke er nogen væsentlig interesse i at muliggøre konfiskation i de omhandlede tilfælde; dette gælder, hvadenten skadelidte udtrykkelig har givet afkald på erstatning, eller kan tænkes at møde frem med sit krav på et senere tidspunkt. Når det fra dansk side nævnes, at konfiskation af udbytte øger de skadelidtes faktiske muligheder for at opnå dækning, kan det hertil siges, at skadelidte efter svensk rets regler er meget gunstigt stillet, når han melder sig med sit krav, navnlig fordi det påhviler anklagemyndigheden at føre sag på hans vegne til gennemførelse af erstatningskravet. Der ville i øvrigt opstå visse lovgivningsmæssige vanskeligheder, såfremt reglerne skulle ændres i retning af den ordning, som man går ind for i de øvrige nordiske lande.

Der er i komiteen enighed om, at den her omtalte forskel mellem retssystemerne ikke har stor praktisk betydning. I de tilfælde, hvor den erstatningsberettigede ikke på egen hånd eller gennem anklagemyndigheden gør sit krav gældende, vil der sjældent være noget at hente hos gerningsmanden.

Som ovenfor nævnt kan konfiskeret udbytte efter det danske udkast anvendes til dækning af erstatningskrav. Det skal blot tilføjes, at det danske udkast har en tilsvarende regel med hensyn til provenuet af anden konfiskation, dog begrænset således, at denne anvendelse kun kan ske, hvor dommen udtrykkelig har truffet bestemmelse herom. Når der her er åbnet en mere begrænset adgang til dækning af erstatningskrav, skyldes det navnlig,

at konfiskation i disse tilfælde hviler på et andet grundlag end erstatningskravet, således at det kan være rimeligt og stemmende med konfiskationens formål, at lovovertræderen ikke gennem konfiskation lettes for sit erstatningsansvar.

21. *Forældelse af konfiskationsansvar.*

Der er enighed om, at forældelse af adgangen til at konfiskere bør indtræde samtidig med forældelse af strafansvar for den pågældende handling, dog tidligst efter 5 års forløb. Dette faste minimum må anses for nødvendigt, fordi bødeansvar for særlovsdelikter ofte vil være forældet efter 2-3 års forløb, d. v. s. på et tidspunkt, hvor det offentlige trods denne forældelse bør have mulighed for at berøve lovovertræderen en uretmæssig opnået gevinst.

Forældelsesfristen bør løbe fra gerningstiden også i relation til senere erhververe af et konfiskationsobjekt.

22. *Forældelse af idømt konfiskation.*

Det er den overvejende opfattelse i komiteen, at adgangen til at fuldbyrde en dom til konfiskation bør forældes efter 5 års forløb, selv om man er opmærksom på, at en sådan frist muligt kan føles for kort i nogle sjældent forekommende tilfælde, særlig hvor det drejer sig om udbytte af betydeligt omfang. Der kan være trang til at lade forældelsen suspendere ved aftaler om henstand eller ved særlige sikringsforanstaltninger truffet inden for 5 års fristen. Komiteen vil genoptage disse spørgsmål i forbindelse med behandlingen af bødestraffen.

23. *Konfiskationsansvar efter den ansvarliges død.*

Såfremt den person, hos hvem konfiskation ellers kunne være sket, afgår ved døden inden straffesagens påkendelse, opstår der det spørgsmål, om konfiskationsansvaret ligesom strafansvaret skal anses for ophørt. En helt ensartet besvarelse af dette spørgsmål i de nordiske lande kan formentlig ikke opnås. Efter det svenske og det norske udkast be-

vares adgangen til konfiskation, alene begrænset af den ovenfor nævnte forældelsesfrist. Der er dog ikke fra norsk side taget endelig stilling til spørgsmålet. Efter dansk synspunkt bør udgangspunktet snarere være konfiskationsansvarets ophør ved dødsfald, men undtagelse herfra bør dog i al fald gøres med hensyn til udbytte. Hvor konfiskationsadgangen består efter den ansvarliges død, bør man efter komiteens opfattelse udvise tilbageholdenhed i retspraksis. Det svenske udkast bestemmer udtrykkelig, at sag om konfiskation kun må rejses »om det finnes påkallat ur allmän synpunkt«.

24. *Fuldbyrdelse af konfiskation efter dømdes død.*

Der er enighed om, at de grunde, der kan tale for bortfald af konfiskationsadgang ved den sigtedes død, jfr. punkt 23 ovenfor, til dels også gør sig gældende med hensyn til spørgsmålet om fuldbyrdelse af konfiskation efter den dømdes død. Det er imidlertid ikke muligt at udforme adækvate regler (med sontring mellem udbyttekonfiskation og anden konfiskation m. v.) om dette spørgsmål på en enkel måde. Under hensyn hertil og til spørgsmålets ret begrænsede praktiske betydning har man ment at kunne afstå fra at foreslå ændring af de gældende regler, hvorefter der er mulighed for efter den dømdes død at gøre konfiskationskravet gældende mod hans dødsbo eller arvinger. Det tør forudsættes, at de nødvendige modifikationer i disse regler kan opnås ved benådning. Anledning hertil vil der navnlig være, når konfiskationen er af pønalt karakter og for så vidt kan ligestilles med bødestraf, der i almindelighed ikke kan fuldbyrdes efter den dømdes død.

Åbo, den 20. maj 1963.

Östen Elfving

Bengt Hult

25. *Benådning.*

Hvadenten konfiskation formelt er placeret som en »straf« eller som en retsfølge af anden art, bør der være hjemmel til at eftergive konfiskationskravet ved benådning eller ved en hermed sidestillet beslutning fra statens side. I Finland og Sverige er der allerede efter gældende ret tale om benådning. Dette gælder ikke om dansk ret, men efter det danske udkast foreslås reglerne om benådning gjort anvendelige. I Norge kan der efter de nugældende bestemmelser ske benådning i de tilfælde, hvor konfiskation er at anse som straf. Når konfiskation ikke betragtes som straf – således som forholdet generelt vil være efter det norske udkast – er der adgang til en benådningslignende eftergivelse, idet Stortinget har givet samtykke til, at administrationen beslutter eftergivelse inden for et vist beløb.

26. *Konfiskationskravs stilling ved konkurs.*

Det er komiteen bekendt, at spørgsmålet om konfiskationskravs stilling i konkursordenen for tiden foreligger til drøftelse i forbindelse med overvejelser om revision af de gældende regler om konkurs. I komiteen er der foreløbig tilslutning til det standpunkt, at konfiskationskrav ikke bør konkurrere med simple fordringer, men vige for disse. Da et tilsvarende problem imidlertid foreligger med hensyn til bødekrav, og da spørgsmålet på dette område har betydelig større praktisk rækkevidde, har komiteen besluttet at genoptage drøftelsen i forbindelse med behandlingen af bødereglene i de nordiske lande, således som det også vil ske med flere af de andre spørgsmål, der er nævnt ovenfor.

Ole F. Harbek

Knud Waaben

FORKORTELSER

<i>Hurwitz, Konfiskation:</i>	Stephan Hurwitz, Konfiskation i Anledning af begåede Lovovertrædelser (1930).
<i>Hurwitz, Almindelig del:</i>	Stephan Hurwitz, Den danske kriminalret, Almindelig del (1952).
<i>J. D.:</i>	Juristens domssamling.
<i>Juristmødet 1954:</i>	Forhandlingerne på det tyvende nordiske juristmøde i Oslo (Oslo 1956).
<i>Krabbe:</i>	Oluf H. Krabbe, Borgerlig Straffelov, 4. udgave (1947).
<i>N. T. f. K.:</i>	Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab.
<i>T. f. R.:</i>	Tidsskrift for Rettsvitenskap.
<i>U.:</i>	Ugeskrift for Retsvæsen.

H., V. og O. anført i forbindelse med domscitering fra Ugeskrift for Retsvæsen angiver, at dommen er afsagt af henholdsvis højesteret, vestre landsret og østre landsret.